

การติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้
ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

อิสระ ละอองสกุล
ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารประกอบการประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ประเพณีวิชาการ ระดับทรงคุณวุฒิ
สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้" มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการภายในแผนบูรณาการที่ให้ความสำคัญกับการจัดการความท้าทายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์สามข้อคือ วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 และเสนอแนวทางปรับปรุงการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลจากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2563 ถึง 2564 มีการมุ่งเน้นที่การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายของวัฒนธรรม เสริมสร้างความเข้าใจในระดับภูมิภาค และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ สำหรับผลลัพธ์ที่โดดเด่น ได้แก่ ความสำเร็จในการฟื้นฟูวัฒนธรรมและความตระหนักรู้ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการสื่อสารระหว่างประเทศ หรือประชาสัมพันธ์กับประเทศใกล้เคียง และความสม่ำเสมอในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ

ผลจากการสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 โดยประชากรตัวอย่าง 4,463 คน กระจายอยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (71.45%) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี (29.94%) เป็นชาวมุสลิมส่วนใหญ่ (79.92%) รองลงมาคือชาวพุทธ (19.74%) และคริสเตียน (0.34%) ผลของความคิดเห็นต่อภาครัฐ แผนสร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรม: ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วย (71-76%) หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (21-27%) กับกิจกรรมของแผน แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ คนส่วนใหญ่เห็นด้วย (74-78%) หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (18-21%) แผนงานอำนวยความสะดวกยุติธรรมและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ คนส่วนใหญ่เห็นด้วย (73-77%) หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (15-21%) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คนส่วนใหญ่เห็นด้วย (71-76%) หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (19-24%) กับรายการของแผนข้อตกลงสูงสุดอยู่ที่มาตรการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของรัฐบาล แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คนส่วนใหญ่เห็นด้วย (75-77%) หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (19-22%) กับรายการต่างๆ ในแผน โดยเฉพาะเรื่องการเลี้ยงดูครอบครัวยากจน และแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล คนส่วนใหญ่เห็นด้วย (73-75%) หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (18-22%) กับรายการต่างๆ ของแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐในพื้นที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาทุกศาสนา และหลักสิทธิมนุษยชน

สำหรับแนวทางการปรับปรุงการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการศึกษาพบว่า การดำเนินโครงการฯ จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิคในการติดตามและประเมินผล มีการเพิ่มกลยุทธ์การสื่อสารในเชิงสาธารณะ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการให้เกิดความโปร่งใส นอกจากนี้ ยังต้องมีการระบุถึงความต้องการให้ชัดเจนในการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ต้องดำเนินการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่รวมถึงสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ในขณะที่นโยบายทางสังคมจะต้องมุ่งเป้าไปที่กลุ่มเปราะบาง และนโยบายการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน การศึกษาครั้งนี้ให้ความมุ่งมั่นถึงความสำคัญของกระบวนการในการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการที่จะต้องปรับตัวในการจัดการกับความท้าทายที่หลากหลายแ่งมุมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

Abstract

The treatise titled "Assessing and overseeing the cohesive strategy for resolving challenges in the southern border provinces coordinated by the Southern Border Provinces Administrative Center." primarily aspires to appraise the outcomes of the project encapsulated within the comprehensive blueprint aimed at addressing issues in Southern border provinces. This investigation pursues three cardinal objectives:

1) Delve into the results emanating from the project's execution under the encompassing strategy.

2) Collate perspectives, dispositions, and gratification of key stakeholders to assess performance pertinent to the 2021 integrated approach.

3) Enunciate recommendations to augment the project execution within the holistic strategy in the southern territories.

The empirical evidence unveiled those initiatives from 2020-2021 predominantly gravitated towards fostering multicultural symbiosis, bolstering regional comprehension, and fortifying trust in the judicial process and restitution for the aggrieved. Salient outcomes encompassed the efficacious rejuvenation of culture and augmented cognizance among the southern province denizens. Nonetheless, discernible lacunae persist in transnational dialogues and cohesive oversight and evaluation of diverse initiatives.

Feedback collated from 4,463 respondents, predominantly from Pattani, Yala, Narathiwat, and Songkhla—chiefly females aged 31-40 and primarily of Islamic faith—revealed a predominant concord (71-76%) or emphatic endorsement (21-27%) of the government's stratagem to galvanize multicultural societies. Noteworthy consensus was observed in strategies involving justice, reparation, regional stability, prosperity, monitoring of the COVID-19 pandemic, economic upliftment, and the fortification of governance tenets, especially those congruent with religious and human rights doctrines.

To enhance the project's efficacy under the overarching strategy, the findings accentuate the imperative of robust monitoring and evaluative methodologies, intensified public communication paradigms, and the inculcation of unwavering faith in transparent proceedings. A sustained stakeholder engagement coupled with augmented public involvement is quintessential. Policy recommendations should encapsulate comprehensive territorial development, economic resilience, targeted social measures for vulnerable demographics, and adept managerial directives. This exploration underscores the pivotal nature of a malleable, integrated strategy adept at navigating the complex challenges intrinsic to the southern border provinces.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารเรื่อง “การติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้” ฉบับนี้ใช้เพื่อเป็นเอกสารประกอบการประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภท วิชาการ ระดับ ทรงคุณวุฒิ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยจากความความร่วมมือจากองค์กรและบุคคลจากหลายหน่วยงาน ผู้ศึกษาวิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้” จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดกระบวนการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้เพื่อประโยชน์ให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อิสระ ละอองสกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
Abstract	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(ง)
สารบัญ	(จ)
สารบัญตาราง	(ฉ)
สารบัญภาพ	(ช)
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 นิยามศัพท์สำคัญ	2-3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล	4-10
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11-19
2.3 สรุป	19
3 วิธีดำเนินการศึกษา	
3.1 กระบวนการในการศึกษา	20
3.2 รายละเอียดการดำเนินงาน	21
3.3 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ	22
3.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	23
4 ผลการศึกษา	
4.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อน การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	24-82
4.2 การสำรวจความคิดเห็น ทักษะคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พ.ศ. 2564	82-84
4.3 แนวทางปรับปรุงการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อน การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นเอกภาพของ ศอ.บต.	84-86
5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผล	87-95
5.2 ข้อเสนอแนะ	95-99

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4-1	งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง.....	25
4-2	งบประมาณแผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้	27-28
4-3	งบประมาณแผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ	29-30
4-4	งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งรายหน่วยงาน	32
4-5	งบประมาณแผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายหน่วยงาน	34
4-6	งบประมาณแผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รายหน่วยงาน	37
4-7	งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง.....	40-41
4-8	งบประมาณแผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	43-44
4-9	งบประมาณแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	46
4-10	งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง รายหน่วยงาน.....	51
4-11	งบประมาณโครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสันติสุข รายหน่วยงาน.....	52
4-12	งบประมาณโครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม รายหน่วยงาน.....	52
4-13	งบประมาณโครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง รายหน่วยงาน	53
4-14	งบประมาณแผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	56
4-15	งบประมาณโครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รายหน่วยงาน	58
4-16	งบประมาณแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	67
4-17	งบประมาณโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไร้รอยต่อ รายหน่วยงาน.....	68
4-18	งบประมาณแผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รายหน่วยงาน	70
4-19	งบประมาณโครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลัก ศาสนา รายหน่วยงาน	71
4-20	งบประมาณโครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ รายหน่วยงาน.....	71
4-21	งบประมาณโครงการเผยแพร่และอบรมหลักสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้อง รายหน่วยงาน	72
4-22	งบประมาณแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล รายหน่วยงาน	75
4-23	งบประมาณโครงการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน รายหน่วยงาน.....	76
4-24	งบประมาณโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ รายหน่วยงาน.....	77
4-25	งบประมาณโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการสำคัญ รายหน่วยงาน	77

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2-1	แบบจำลองบทบาทของการประเมิน	5
2-2	ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลอง CIPP	7
3-1	กรอบแนวคิดในการประเมินผลการปฏิบัติงาน	23

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากบทบาทศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 มาตรา 9 (5) ได้กำหนดให้ ศอ.บต. มีอำนาจในการกำกับ เร่งรัด และติดตามการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนให้เป็นไปตาม แผนปฏิบัติการ และมาตรา 9 (3) ได้กำหนดให้ ศอ.บต. มีอำนาจในการเสนอแนะและบูรณาการแผนงาน โครงการด้านการพัฒนาที่ดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ จึงทำให้ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายบทบาทให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบมิตินด้านการพัฒนา จากคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ หลักในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ ในมิติด้านการพัฒนาทุกระดับ ตั้งแต่ในส่วนกลางระดับกระทรวง กรม และระดับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ เพื่อประสานสนับสนุนการดำเนินงานของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ทำให้งบประมาณของรัฐถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดผลลัพธ์อันพึงประสงค์สูงสุดต่อการการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ในทุกมิติ (ราชกิจจานุเบกษา. 2553)

ในการมอบหมายงานของ คปต. เป็นไปตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 19/2564 ลงวันที่ 29 กันยายน 2564 ข้อ ๒ ที่กำหนดให้แบ่งการบริหารงานเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับนโยบาย (2) ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และ (3) ระดับหน่วยปฏิบัติ โดยในระดับแปลงนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติให้มี คปต. และคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) มีหน้าที่ ในการบูรณาการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น โดยหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบมิติด้านความ มั่นคงได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ส่วนหน่วยงานหลัก ในการรับผิดชอบมิติด้านการพัฒนาได้มอบหมายให้ ศอ.บต. ดำเนินการโดยทั้งสองหน่วยงานจะต้องร่วมกัน จัดทำ ขับเคลื่อน และบูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน และโครงการของส่วนราชการตามหน้าที่และอำนาจ ของกฎหมาย (คำสั่งนายกรัฐมนตรี, 2564)

ด้วยภารกิจที่ได้รับมอบหมายจาก คปต. ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติกฎหมาย ดังกล่าว ทำให้ ศอ.บต. ต้องดำเนินการติดตามผลและประเมินผลแผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 โดยวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน ตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 และพ.ศ. 2564 รวมทั้ง สำนวความสำเร็จตามเป้าหมายตัวชี้วัด ความคิดเห็น ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งประชาชนและ ภาครัฐต่อการดำเนินโครงการและกิจกรรม ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2564

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.2 เพื่อสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นเอกภาพของ ศอ.บต.

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การติดตามประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตเนื้อหา

1) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการสำคัญ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) วิเคราะห์และสำรวจความคิดเห็น ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.2 ขอบเขตเวลา

แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2564 รวม 2 ปี

1.3.3 ขอบเขตพื้นที่ดำเนินการ

แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2563 และ 2564 ที่ดำเนินการในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (จะนะ สะบ้าย้อย เทพา และนาทวี)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.4.2 ทราบผลสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564

1.4.3 ทราบช่องว่างที่อาจเกิดขึ้น ความท้าทาย หรือพื้นที่ที่ต้องปรับปรุงในการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ ศอ.บต.

1.5 นิยามศัพท์สำคัญ

1.5.1 การติดตามผล (Monitoring) หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลของตัวชี้วัดสำคัญของงาน/โครงการ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความคืบหน้าและระดับความสำเร็จของงาน/โครงการให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ รวมทั้งความก้าวหน้าของการใช้จ่ายงบประมาณควบคู่กันไปด้วยการติดตามผลเป็นกระบวนการติดตามเพื่อทราบถึงความก้าวหน้าในการนำปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร เข้าสู่กระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วยการบริหารจัดการ เพื่อให้ได้ผลผลิต ตามแผนภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยใช้ข้อมูลจากระบบข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดทำรายงานติดตามผล โดยการติดตามผลการดำเนินงาน/โครงการ จะเป็น

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน/โครงการ ซึ่งรายงานการติดตามผลจะบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว ระหว่างที่มีการดำเนินงาน/โครงการ โดยมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับผลที่ได้ นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงค่าใช้จ่าย และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไข ในบางกรณีอาจศึกษาถึงผลกระทบจากผลการดำเนินโครงการที่จะมีต่อกลุ่มเป้าหมายและสังคมโดยส่วนรวมอีกด้วย (ชูเกียรติ รักบำเหน็จ, 2563)

1.5.2. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการประเมิน /ตัดสินคุณค่าของโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ โครงการที่แล้วเสร็จ แผนงาน หรือนโยบาย อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ ซึ่งการประเมินผลมีจุดมุ่งหมาย คือการประเมินความสอดคล้อง และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ แผนงาน หรือนโยบายนั้นๆ ตลอดจนประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบ และความยั่งยืน ผลการประเมินจะต้องมีความน่าเชื่อถือ และมีประโยชน์ สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้นในอนาคต (ชูเกียรติ รักบำเหน็จ)

1.5.3 ผลสัมฤทธิ์ หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ หมายถึง ผลลัพธ์สุดท้าย (Final Outcome) ที่เกิดขึ้น จากการใช้จ่ายงบประมาณ และนำผลผลิต (Output) ไปใช้ประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด โดยหน่วยรับงบประมาณกำหนดตัวชี้วัดและระบุค่าเป้าหมายที่ชัดเจนรวมทั้งสามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การกำหนดผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ควรมียุทธศาสตร์ประกอบ คือ 1) แสดงผลประโยชน์ที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายที่หน่วยรับงบประมาณรับผิดชอบและต้องการให้เกิดขึ้นจากการให้บริการ 2) สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติฯ แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ แผนด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ และการจัดสรรงบประมาณประจำปี และ 3) มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถวัดผลได้และมีความเข้าใจตรงกันระหว่างกระทรวงกับหน่วยรับงบประมาณที่อยู่ภายใต้กระทรวงดังกล่าว โดยอาจอยู่ในรูปแบบของตัวชี้วัดร่วม (Joint KPIs) พร้อมค่าเป้าหมาย (Target) ที่ต้องแสดงถึงการบรรลุผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับที่กำหนด โดยลักษณะของผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ (สำนักงบประมาณ, 2564)

1.5.4 แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง แผนภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายด้านความมั่นคง ในประเด็นยุทธศาสตร์ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง ที่เน้นการพัฒนาพื้นที่ในมิติสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการ พัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่มุ่งดำเนินงานพัฒนาในระดับฐานราก และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนการเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งในระดับตำบลให้ขยายไปสู่ระดับอำเภอและจังหวัดเพื่อลดเงื่อนไขการใช้ ความรุนแรงในพื้นที่ ควบคู่กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ในภาพรวม โดยมุ่งสร้างความเชื่อมโยงจากระดับ ฐานรากไปสู่ระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภูมิภาคอื่นของประเทศ รวมทั้งอนุภูมิภาคร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

1.5.5 ปีงบประมาณ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ของปีหนึ่ง ถึงวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป และให้ใช้ปีพุทธศักราชที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล ประกอบด้วยนิยาม การประเมินผลกับการกำหนดประเด็นในการประเมิน แบบจำลองบทบาทการประเมิน การประเมินแบบ CIPP Model และการประเมินสภาวะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) รวมทั้ง การพัฒนาตัวชี้วัด และการกำหนดเกณฑ์ สุดท้ายเป็นการทบทวนประสบการณ์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

2.1.1 นิยามการประเมินผล

กล่าวโดยทั่วไป การนิยามความหมายของการประเมินผล (Evaluation) สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นิยามการประเมินในความหมายของการวัดผล (Measurement) และนิยามการประเมินในความหมายของการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ซึ่งในการประเมินผลครั้งนี้ นิยามการประเมินในแง่ของความหมายของการวิจัยประยุกต์น่าจะสอดคล้องกับการประเมินผลครั้งนี้ กล่าวคือ การประเมินเป็นการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม เพื่อตัดสินและพัฒนาโครงการด้านการวางแผน และการติดตาม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของโครงการสังคม รวมทั้งการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงจากการนำนโยบาย แผนงาน โครงการไปปฏิบัติ (เยาเวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2549, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม 2551,12)

แนวคิดของการประเมินในความหมายของการวิจัยนั้นมีการพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1887-1898 อย่างไรก็ดี การประเมินมีลักษณะที่แตกต่างจากงานวิจัย คือ (เยาเวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม 2551, 12)

1) เป้าหมายของการศึกษา การประเมินต้องการสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ส่วนการวิจัยต้องการความรู้ใหม่ที่เป็นข้อเท็จจริง

2) แนวทางการศึกษาวิจัย การประเมินต้องการค้นหาผลที่เป็นไปได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ และเชิงตรรกะ ส่วนการวิจัย เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เชิงคุณภาพ หรือเชิงประวัติศาสตร์

3) ผลการศึกษา การประเมินผลการศึกษามีคุณค่าในแง่ของการใช้ประโยชน์ แต่การวิจัย ผลการวิจัยได้ข้อความที่สรุปได้

4) การนำไปใช้ การประเมินนำไปใช้เป็นแนวทาง หรือทางเลือกในการปฏิบัติ ส่วนการวิจัยนำไปใช้ในการสร้างทฤษฎี และการแก้ไขปัญหา

5) เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ การประเมินใช้เกณฑ์ความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ และก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน ส่วนการวิจัยอิงความตรงภายใน และความตรงภายนอก

อย่างไรก็ตามการประเมินได้พิจารณาเลือกเครื่องมือของการวิจัยมาใช้ในการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ และมีความน่าเชื่อถือ

2.1.2 การกำหนดประเด็นในการประเมิน

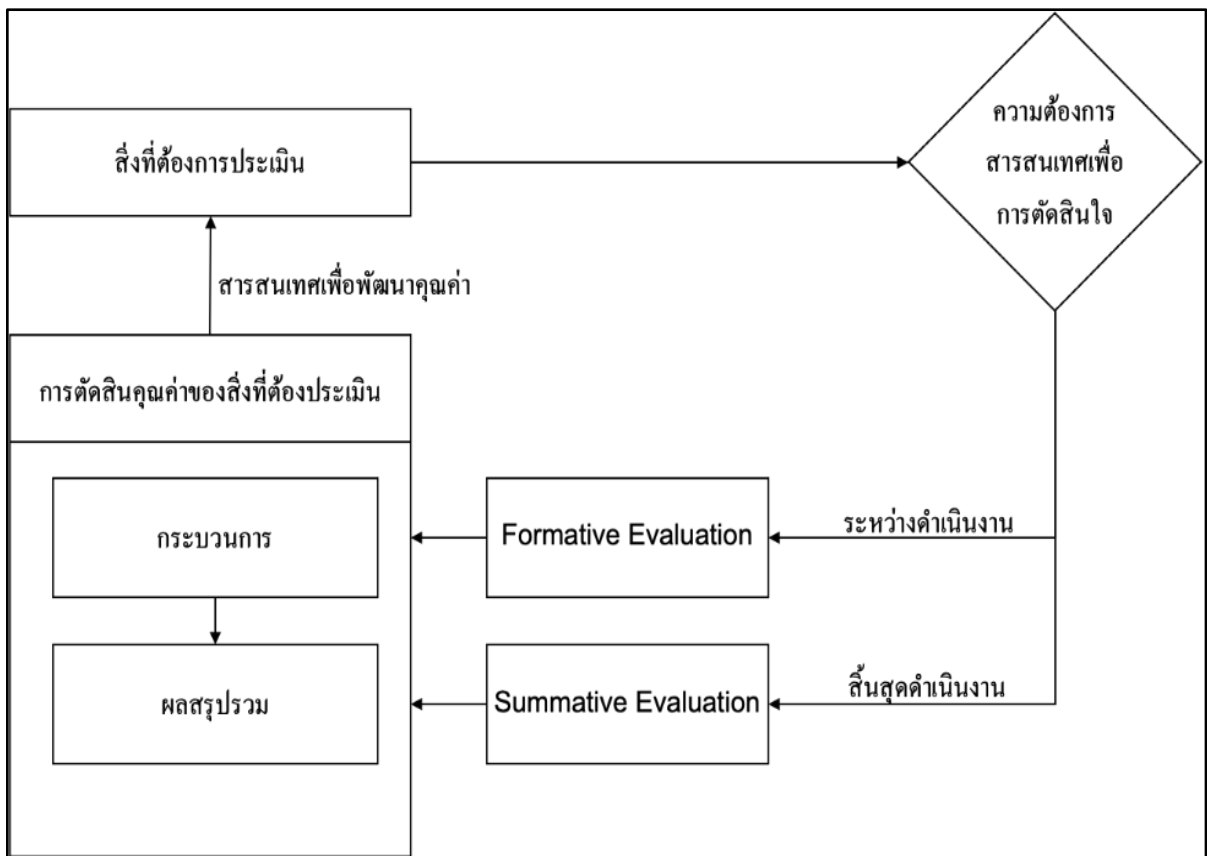
การกำหนดประเด็นในการประเมินสามารถทำได้หลายลักษณะ เช่น พิจารณาวัตถุประสงค์ และหรือเป้าหมายของโครงการ พิจารณาจากความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน พิจารณาจากประสบการณ์ของผู้วิจัย พิจารณาจากแบบจำลองและแนวคิด และพิจารณาจากการวิเคราะห์โครงการที่ต้องการประเมิน (สุวิมล ติรกาพันธ์, 2547, 39-62)

1) แบบจำลองบทบาทการประเมิน

เป็นแบบจำลองที่มีแนวคิดที่ว่า กิจกรรมการประเมินใด ๆ ก็ตามมีบทบาทสำคัญอยู่ 2 ลักษณะ คือ บทบาทของการประเมินความก้าวหน้าหรือกระบวนการ (Formative Evaluation) และ บทบาทของการประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) ได้แก่

(1) การประเมินความก้าวหน้าหรือกระบวนการ เป็นกิจกรรมของการติดตามดูแล และตัดสินคุณค่าของการปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยปรับปรุงกลไก การดำเนินงาน และพัฒนาการปฏิบัติงานในระหว่างการดำเนินโครงการ (Improvement-oriented) ดังนั้น การประเมินในลักษณะนี้จึงเน้นการประเมินที่ตอบคำถามที่สำคัญ 3 ประการ คือ การดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในโครงการหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคใดเกิดขึ้นบ้าง (Implementation Evaluation) และผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแต่ละ แผนงานหรือไม่เพียงใด (Progress Evaluation)

(2) การประเมินผลสรุปรวม เป็นการประเมินที่สรุปในเชิงสาเหตุถึงคุณค่าของผล ของโครงการหลังจากที่โครงการได้เสร็จสิ้นแล้วจึงมีบทบาทในการให้ข้อสรุป (Conclusion-oriented) ซึ่งมีประโยชน์ในการตัดสินใจอนาคตของโครงการ

ภาพที่ 2-1 แบบจำลองบทบาทของการประเมิน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2537)

2) การประเมินแบบ CIPP Model

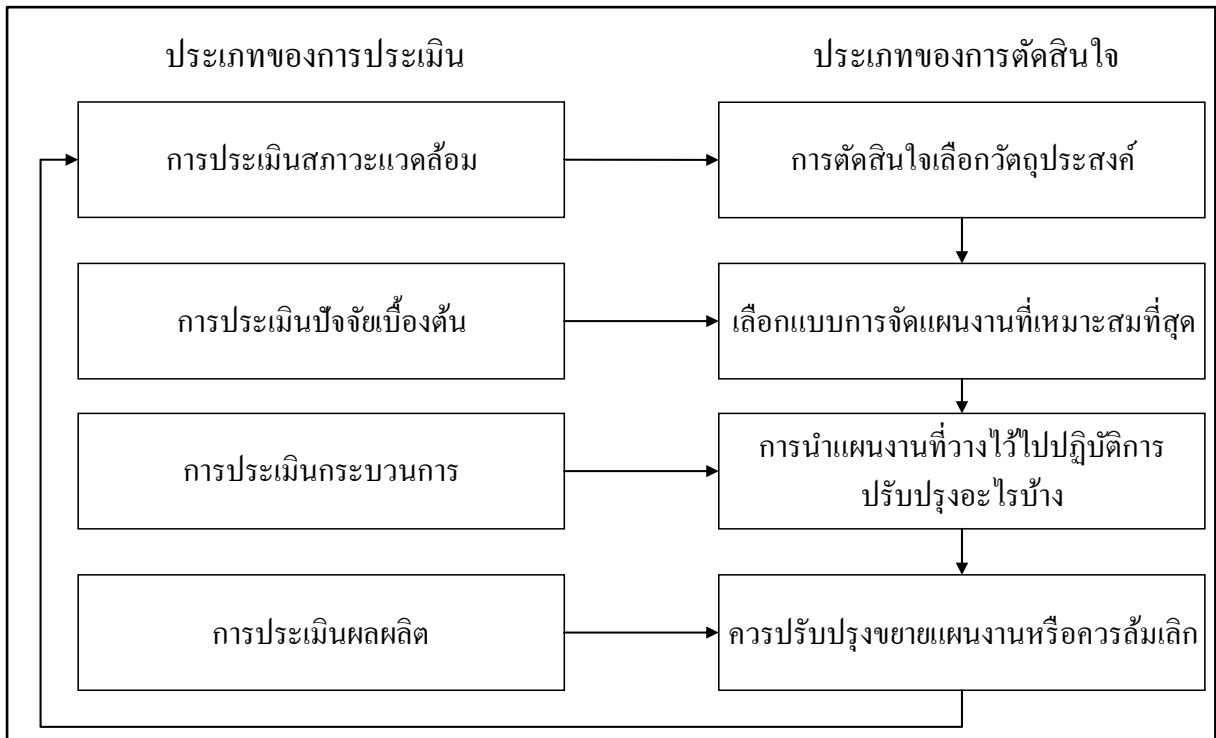
เป็นแบบจำลองที่นิยมใช้ในการประเมินผล เนื่องจากแบบจำลอง CIPP ไม่เพียงแต่ประเมินว่า ผลการดำเนินงานโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจะได้รับทราบถึงข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการ องค์ประกอบในการประเมินตามแบบจำลอง CIPP จะประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ 4 ส่วน คือ การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) กล่าวคือ

(1) การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ โดยการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ Contingency Mode และ Congruence Mode โดย Contingency Mode เป็นการประเมินเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ เช่น การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่างๆ แนวโน้มในการพัฒนา เป็นต้น ส่วนการประเมินแบบ Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้ อย่างไรก็ตามในการประเมิน ควรที่จะมีการประเมินทั้งสองรูปแบบ

(2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยพิจารณาว่า ข้อมูลนั้นๆ จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะเป็นการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินงานไปได้ เช่น หน่วยงานที่ช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น โดยมีคำถามที่ใช้ในการประเมิน อาทิ วัตถุประสงค์ได้ถูกนำไปกำหนดวิธีการดำเนินงานหรือไม่ และจะประสบความสำเร็จหรือไม่ การดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาเป็นอย่างไร เป็นต้น

(3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ เพื่อแสวงหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินงานตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน และเพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการรวบรวมสารสนเทศ นักประเมินจะต้องใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน อาทิ การสัมภาษณ์ การศึกษาจากบันทึกการดำเนินงานตามโครงการ บันทึกการประชุมคณะกรรมการ เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะถูกวิเคราะห์ รวบรวม และนำเสนอเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

(4) การประเมินผลผลิต มีเป้าหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยจะเป็นการรวบรวมดูว่า การกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดกับมาตรฐานสัมบูรณ์ หรือมาตรฐาน (Absolute Criteria) และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 2-2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลอง CIPP (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2525)

3) การประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA)

PRA เป็นเทคนิคที่พัฒนาต่อมาจาก RRA โดยมีหลักคิดว่า แม้เทคนิค RRA จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ในชุมชนดีขึ้นกว่าเทคนิคอื่นๆ ที่ใช้กันมา แต่ยังคงเป็นคนภายนอกที่ได้ความรู้ คนในชุมชนมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล ผลการศึกษาจะเป็นมุมมองและการวิเคราะห์ด้วยสายตาของคนนอก ซึ่งอาจจะประเมินถูกหรือผิดก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประเมินคุณค่าเรื่องของชีวิต ความเชื่อ คุณธรรม ความสำคัญของระบบอุปถัมภ์ ระบบอื่นๆ ที่ยึดถือในชุมชนอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขัดขวางหรือสนับสนุนงานพัฒนา ซึ่งเรื่องต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ยากต่อการทำความเข้าใจในระยะเวลาสั้นๆ และที่สำคัญคือ การคิดแบบแยกส่วนว่า คนในชุมชนน่าจะรู้เรื่องราวของชุมชนเป็นอย่างดีแล้ว ดังนั้น เขาจึงไม่ต้องมาศึกษาชุมชนอีก มีเพียงคนภายนอกเท่านั้นที่ต้องการศึกษาชุมชน เพราะไม่รู้สถานการณ์ ปัญหา และศักยภาพของชุมชน

PRA กำเนิดจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาชุมชนเป็นสิ่งที่ชุมชนควรกระทำ เพราะยังมีเรื่องราวอีกหลายอย่างที่ในชุมชนเดียวกันไม่รู้ ไม่ได้นึกคิด หรือมองข้ามหรือยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ปัญหาบางอย่างที่เผชิญอยู่ หรือบางครั้งอาจจะสัมผัส รับรู้ปัญหา แต่ไม่รู้ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ทำให้ไม่สามารถหาช่องทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหานั้นได้

(1) ลักษณะสำคัญของเทคนิค PRA เป็นการศึกษาชุมชนที่คนภายในชุมชนเป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์เอง โดยผ่านกระบวนการเสวนากลุ่ม คณะบุคคลภายนอกจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ในกระบวนการเสวนาเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าเป็นประธาน หรือผู้นำ และต้องอยู่ร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบวัตถุประสงค์ของการศึกษาจะเน้นที่ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และตัวคนที่เข้าร่วมในกระบวนการ ให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้มากยิ่งขึ้น การทำเทคนิค PRA จะไม่ตั้งต้นที่ความรู้สาขาใดสาขาหนึ่ง หากแต่จะเริ่มจากสิ่งที่ชาวบ้านรู้ ชาวบ้านคิด รู้สึก และเชื่อเช่นนั้น แล้วค่อยๆ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้ประโยชน์ (จิตติ มงคลชัยอรัญญา, 2540) ได้สรุปขั้นตอนการทำ PRA ไว้ดังนี้

- คณะผู้วิจัยต้องกระตุ้นให้คนในชุมชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาร่วมประชุมเพื่อหาปัญหา ช่วยกันกำหนดเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ และวิธีการที่จะใช้ในการวิจัย อาทิ การเก็บตัวอย่าง ภาพถ่าย การใช้สื่อพื้นบ้านการแสดง การอบรม เป็นต้น และมอบหมายหน้าที่ให้ผู้เกี่ยวข้องไปดำเนินการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลและนำเสนอข้อมูลต่อคนในชุมชน โดยทีมผู้ร่วมการศึกษา ซึ่งอาจใช้การนำเสนออย่างง่าย แต่มีประสิทธิภาพ เช่น ใช้แผนภูมิ การชี้แจงต่อที่ประชุม การใช้เสียงตามสาย เมื่อได้รับข้อคิดเห็นจากชาวบ้านที่เหลือแล้ว ให้ทีมมาร่วมสรุปและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหา

- ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการใช้เทคนิค PRA มีหลายประการ คือ คนที่เข้าร่วมในกระบวนการ ควรเป็นคนจากทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกฐานะและทุกวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสตรี คนจน คนด้อยการศึกษา คณะผู้วิจัยต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติ และพฤติกรรมของตนเองใหม่ให้สอดคล้องกับภารกิจ บทบาท หน้าที่ใหม่ และต้องพัฒนาความรู้ทักษะที่จำเป็นให้แก่ตนเอง มิฉะนั้นก็ไม่อาจช่วยคนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ได้เท่าที่ควรคณะผู้วิจัยต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ต้องสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจว่า การเข้าร่วมกระบวนการนี้ มิได้มีเจตนาอย่างอื่นแอบแฝง หรือตกเป็นเครื่องมือของคณะผู้วิจัยที่ต้องการอะไรบางอย่างจากชุมชน หรือตัวชาวบ้านเอง ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมของชาวบ้าน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการใช้ให้พร้อมก่อนหรือในบางกรณี อาจสามารถจัดเวทีพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการก็ได้ แต่ต้องมีการนัดหมายกับชาวบ้านล่วงหน้า และหากมีการมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละคนเตรียมข้อมูลของตนมาก่อนได้ก็ยิ่งดี ระหว่างมีการเสวนา ควรจัดบรรยากาศของการประชุมให้เป็นไปเรียบง่าย เป็นกันเอง ถ้าเป็นไปได้ควรเลือกสถานที่ที่มีความสะดวกในการนั่งประชุมปรึกษาหารือกันตามสมควร แนวทางแก้ไขปัญหา หรือแผนงานที่คิดได้จะมีโอกาสลุ่ลวงไปได้มาก หากมีการประสานความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น PRA ไม่เน้นการศึกษาหรือการมอบหน้าที่ในการสำรวจชุมชนให้แก่ผู้นำหรือคนในชุมชนบางคนที่จะทำงานได้ ไปเก็บรวบรวมข้อมูล หรือแม้แต่ว่าจะร่วมกันสรุปข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังไม่ใช่ PRA ที่สมบูรณ์

(2) ข้อดีของเทคนิค PRA จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540, น. 22) กล่าวถึงข้อดีของเทคนิค PRA ว่าไม่เป็นเพียงเทคนิคในการศึกษาชุมชนเท่านั้น หากเป็นกระบวนการเปิดโลกทัศน์ของคนในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการปลุกจิตสำนึก (Conscientization) หรือ (Consciousness Raising) เป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชน (Community Learning Process) โดยการร่วมศึกษารวบรวม แลกเปลี่ยน และวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ อันจะนำมาซึ่งความคิดริเริ่มใหม่ๆ และค้นพบแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหา (Participatory Problem Solving) เป็นการเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชน และรวมถึงการพัฒนาคนและชุมชนในที่สุด ซึ่งเป็นข้อดีของเทคนิค PRA ดังกล่าว

กระบวนการดังกล่าวนี้ ยังเป็นสิ่งใหม่ต่อชุมชน (รวมทั้งต่อคณะผู้วิจัยด้วย) ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้กระตุ้น เร่งเร้า (Stimulator/Catalyst) ผู้อำนวยการความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหรือกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มในการเสวนาของคนในชุมชนไปพร้อมกับคนในชุมชนด้วย การที่จะทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาสถานการณ์ปัญหาของตนเองนั้น คณะผู้วิจัยต้องเปลี่ยนบทบาทของตนจากการเป็นผู้นำในการพัฒนา (Leader) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Advisor) มาเป็นเพื่อนร่วมงานพัฒนา (Partner in Development) โดยที่คณะผู้วิจัยเองจะต้องเริ่มต้นจากการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม แนวคิด ทักษะที่ดีที่มีต่อคนในชุมชนและตัวเองก่อน กล่าวคือ คณะผู้วิจัยต้องมีความเชื่อมั่นว่าคนในชุมชนมีความรู้ ความสามารถ มีพลัง มีเหตุผล และต้องการจะพัฒนาตนเอง และคณะผู้วิจัยต้องมีความเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ความเสมอภาค เสรีภาพ ความยุติธรรม การแบ่งบทบาทหน้าที่ของคนในสังคม

ผู้วิจัยต้องเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่แท้จริง การพัฒนาที่ยั่งยืน การพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม การร่วมพลังหรือรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา กระบวนการเรียนรู้ ท้ายที่สุดคือ ต้องมีทัศนคติที่ดีทั้งต่อชุมชน คนในชุมชน และต่อตัวเอง มีความอดทน มีการมองสิ่งต่างๆ ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ (Positive Thinking)

(3) เครื่องมือที่ใช้ในการทำ PRA ที่สำคัญที่สุด คือ ตัวของคณะผู้วิจัยเอง ความสามารถในการจินตนาการ และทักษะใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น แผนที่ วัสดุอุปกรณ์การเขียน รูปภาพ สัญลักษณ์ หรือ แม้แต่การใช้สิ่งของที่มีอยู่ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น หิน ดิน เป็นต้น

(4) ข้อจำกัดของเทคนิค PRA

- ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมศึกษาของชาวบ้านอาจจะไม่ถูกต้องเป็นจริงเสมอไป แม้ว่าข้อมูลบางอย่างจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวของเขาเองก็ตาม

- การทุ่มเทเพื่อการจัดกระบวนการเสวนาเช่นนี้ อาจสร้างความคาดหวังให้กับคนในชุมชนว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก

- การจัดประชุมกลุ่มใหญ่ ในบางครั้งอาจมีปัญหาเรื่องอิทธิพลของผู้นำหรือความเกรงใจที่ทำให้ผู้เข้าประชุมหลายรายไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุอย่างตรงไปตรงมา

- ปัญหาบางอย่างมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนทำให้ชุมชนไม่สามารถวิเคราะห์ได้ชัดเจน หรือไม่สามารดดำเนินการแก้ปัญหาได้

- กระบวนการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา ในบางครั้งอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งของคนภายในชุมชนได้

- ชีตความสามารถของเจ้าหน้าที่จากภายนอกในการนำอภิปราย กระตุ้นให้คนคิดอย่างเป็นระบบ การใช้สื่อฉายภาพปัญหาและชุมชน จะมีผลต่อความสำเร็จของการใช้เทคนิค PRA อย่างมาก

สรุปเทคนิค PRA เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยการร่วมศึกษารวบรวม แลกเปลี่ยน วิเคราะห์ข้อมูลในชุมชน ของคนในชุมชนและคณะผู้วิจัย และที่สำคัญคณะผู้วิจัยต้องมีทักษะในการดำเนินการประชุมสัมมนา และการวางแผนร่วมกัน

2.1.3 การพัฒนาตัวชี้วัด และการกำหนดเกณฑ์

สุวิมล ติรกานันท์ (2547) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตัวชี้วัดมีอยู่ 3 ขั้นตอนได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัด การวางแผนเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด และการกำหนดเกณฑ์ในการวัด โดย

1) การกำหนดตัวชี้วัด เป็นการเลือกตัวแปรที่สำคัญจากประเด็นการประเมิน โดยตัวชี้วัดหมายถึง สิ่งต่างๆ หรือลักษณะต่างๆ ที่ระบุถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นที่ต้องการประเมิน โดยตัวชี้วัดที่ดีควรที่จะสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการประเมิน ควรเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ และเป็นตัวชี้วัดที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ตัวชี้วัดมีหลายประเภท อาทิ แบ่งตามลักษณะของตัวชี้วัด เช่น ตัวชี้วัดโดยตรง เป็นตัวชี้วัดแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นโดยตรงในประเด็นที่ต้องการประเมิน เช่น ปริมาณงานที่ได้จากโครงการ ตัวชี้วัดใกล้เคียงเป็นตัวชี้วัดลักษณะอื่นที่ใกล้เคียงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน อาจใช้เพียงตัวเดียวหรือชุดของตัวชี้วัด เช่น ความรู้ความเข้าใจ ตัวชี้วัดผสม ซึ่งเป็นชุดของตัวชี้วัดหลายๆ สาขาที่นำมาใช้ร่วมกัน

นอกจากนี้ตัวชี้วัดอาจแบ่งตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ เช่น อัตราเงินเฟ้อ การลงทุน การออม ตัวชี้วัดทางสังคม เช่น อัตราการอ่านออกเขียนได้ อัตราการเจ็บป่วย ตัวชี้วัดทางการเมือง เช่น ร้อยละของประชาชนที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น แบ่งตามลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ความพึงพอใจ การยอมรับ แบ่งตามกระบวนการ ได้แก่ ตัวชี้วัดสิ่งที่นำเข้า (Output) ได้แก่ อัตราส่วนระหว่างทรัพยากรที่ใช้กับผลที่ได้ ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process) ได้แก่ ปริมาณงานที่เสร็จสิ้นในแต่ละช่วงเวลา และตัวชี้วัดผลสุดท้ายของโครงการ (Output) ได้แก่ อัตราส่วนระหว่างครุว์เรือนที่ได้รับการทางสาธารณสุขกับครุว์เรือนทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา

2) การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล (สมคิด พรหมจ้อย 2550 อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม 2551, 17) ได้จำแนกประเภทของเครื่องมือในการประเมินผลออกเป็น 8 ประเภท คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบมาตรประเมินค่า แบบทดสอบ แบบตรวจรายการ และเครื่องมือประเภทอื่นๆ โดยเครื่องมือที่สร้างจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อน หลังจากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละประเภทของเครื่องมือ

3) การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด สุวิมล ติรกานันท์ (2547) ระบุว่า เกณฑ์ในการประเมินมี 2 ลักษณะ คือ เกณฑ์สัมบูรณ์หรือมาตรฐาน (Absolute Criteria) ซึ่งเป็นการกำหนดระดับที่ควรจะมีควรจะเป็น หรือควรได้จากโครงการ การกำหนดอาจจัดทำโดยผู้จัดทำโครงการ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่ประเมิน และเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criteria) ซึ่งใช้ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์ได้ จำเป็นต้องเทียบเคียงจากโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเป็นโครงการที่จัดว่าประสบความสำเร็จและที่สำคัญจะต้องเป็นโครงการที่เป็นที่ยอมรับกันว่ามีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำมาเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามการกำหนดเกณฑ์ทั้งสองลักษณะสามารถกำหนดได้โดย (1) ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะประเมิน (2) การคาดหวังเชิงคุณลักษณะ การคาดหวังเชิงปริมาณ (3) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา (4) การใช้เกณฑ์มาตรฐาน (Norms) ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน (5) การใช้ Evaluator's Program Description (EPD) เป็นการพัฒนาตัวชี้วัดพร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานที่คาดหวังในคราวเดียวกัน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2558) ได้จัดทำ “โครงการการประเมินผลการใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลการใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปัตตานี (ยกเว้น อ.แม่ลาน) และจังหวัดยะลา 2) เปรียบเทียบผลการประเมินการใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปัตตานี (ยกเว้น อ.แม่ลาน) และจังหวัดยะลา ตามห้วงเวลาในแต่ละไตรมาส 3) ศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิผลในการนำ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปัตตานี (ยกเว้น อ.แม่ลาน) และจังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า การใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่นั้นมีความสำคัญในการระงับเหตุ ซึ่งเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ได้ใช้ในการควบคุมเหตุการณ์ได้ง่าย และต่อเนืองในระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ประกาศใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ให้ตรงกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองตามที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้ในทางที่ผิด เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อน สร้างความไม่พอใจในระยะยาว แต่ทั้งนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้มีการประกาศใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ต่อไป เนื่องจากประชาชนยังมีความเห็นว่า การใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่นั้น ทำให้แก้ปัญหาได้ไว ง่ายต่อการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยของประชาชน และเป็นเครื่องมือเพื่อป้องกันได้ ทำให้ความคิดเห็นให้ประกาศใช้ต่อไปมีสูงขึ้น แต่สำหรับประชาชนส่วนหนึ่งที่ต้องการให้ยกเลิก เนื่องจากว่าเกรงว่าจะถูกเจ้าหน้าที่รัฐกลั่นแกล้งโดยอ้าง พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่จะต้องนำไปปรับปรุง สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประชาชนในแต่ละพื้นที่ เมื่อมีการเปรียบเทียบตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกหน่วยงานจะต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากว่าเป็นกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ เมื่อประชาชนเข้าใจความจำเป็นในการใช้แล้ว ความรู้สึกต่อต้านย่อมน้อยลงไปรวมทั้ง จากการสังเกตด้วยการออกภาคสนามในพื้นที่ พบว่า การใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่นี้ เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ให้ใช้อย่างระมัดระวัง ไม่กระทบต่อความรู้สึกซึ่งเมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่กระทบต่อความรู้สึกแล้ว จะทำให้แก้ปัญหาในพื้นที่ยุ่งยากขึ้นด้วย

กล่าวโดยสรุป ในการประเมินผลการดำเนินการตามพระราชกำหนดที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปัตตานี (ไม่รวม อ.แม่ลาน) และจังหวัดยะลา โดยมีเป้าหมายเพื่อประเมินการใช้งานในช่วงเวลาต่างๆ และค้นหาวิธีเพิ่มประสิทธิภาพ ผลการวิจัยระบุว่า พ.ร.ก. มีความสำคัญต่อการควบคุมเหตุการณ์ในพื้นที่เหล่านี้ โดยเสนอเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ตอบสนองอย่างรวดเร็วและดำเนินการอย่างสม่ำเสมอเมื่อเวลาผ่านไป แม้ว่าคนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะสนับสนุน พ.ร.ก. นี้ในเรื่องประสิทธิภาพในการรับรองความปลอดภัยของสาธารณะ แต่ก็ยังมีคนอีกส่วนหนึ่งที่แสดงความกังวลเกี่ยวกับการใช้งานในทางที่ผิดที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่การคุกคามที่ไม่เหมาะสม คำแนะนำที่สำคัญจากการศึกษาวิจัยนี้คือ เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.ก. แก่สาธารณชนให้มากขึ้น การคำนึงถึงประเพณีท้องถิ่นและการหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจทำให้อารมณ์เสียสามารถช่วยให้การแก้ปัญหาในภูมิภาคราบรื่นยิ่งขึ้น

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2558) ศึกษาเรื่อง “โครงการสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) 2) สำรวจทัศนคติ ความคาดหวัง หรือความต้องการของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) รับทราบปัญหา ข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านงานรักษาความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า 1) ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ ควรมีการติดตั้งอุปกรณ์ เครื่องสแกน ที่ใช้ในการตรวจสอบสัมภาระ ในจุดพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง และควรให้เจ้าหน้าที่ใช้ในการตรวจเป็นประจำทุกวัน และตรวจทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ 2) ควรมีกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือสำหรับหมู่บ้าน มีหน่วยรักษาความปลอดภัย ซึ่งมีหน้าที่ในการสอดส่องความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน อยู่แล้ว แต่หากจะให้เพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรใช้คนในชุมชนด้วยกัน ในการดูแลรักษาป้องกัน เพราะคนในหมู่บ้านต้องดูแลครอบครัวของตัวเอง และเพื่อนบ้านข้างเคียงด้วย แล้วควรปลูกฝังความรัก ความสามัคคีกัน และอาจดึงผู้นำชุมชน 4 เส้าหลักเข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมด้วยก็จะเกิดผลดียิ่งขึ้น
2. ด้านงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ พบว่า 1) เรื่องการเยียวยารักษาของผู้ได้รับความเดือดร้อน ส่วนกลางจ่ายงบประมาณลงมาที่หมู่บ้านก็จริงอยู่ แต่ผู้ที่ได้รับกาเยียวยาได้รับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน ควรลงมาตรวจสอบการแจกจ่ายในหมู่บ้าน และผู้ที่ได้รับด้วยว่ามีความเหมาะสมด้วยหรือไม่ และควรให้เจ้าหน้าที่มาชี้แจงข้อมูลการเยียวยา หลักเกณฑ์ในการจ่ายเงิน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานและชาวบ้านจะได้รับข้อมูลที่ตรงกัน 2) นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกฎหมาย มีความชัดเจน แต่ขาดการสื่อสาร ชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจ ที่มาที่ไปของ กฎ ข้อบังคับ ก็จะดียิ่งขึ้น หากมีการอธิบายให้ชัดเจน ชาวบ้านจะหันมาร่วมมือกันมากขึ้น เพราะชาวบ้านบางคนไม่เข้าใจ ควรสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อให้ชาวบ้านยึดปฏิบัติกันอย่างจริงจังมากขึ้น
3. ด้านงานสร้างความเข้าใจในและต่างประเทศ/สิทธิมนุษยชน พบว่า 1) กิจกรรมที่จัดขึ้นควรคำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่แต่ละจังหวัด เช่น กิจกรรมการสร้างความบันเทิง ต้องดูขนบธรรมเนียมประเพณี เพราะบางครั้งสิ่งที่หน่วยงานราชการลงมาจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านแต่ไม่เหมาะกับชาวมุสลิม ควรดูพื้นที่ที่จะลงมาจัดกิจกรรม และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่ขัดกับศาสนา 2) เปิดเวทีแสวงหาความจริงร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่ โดยให้หน่วยงานด้านสื่อสารมวลชนทั้งภาครัฐ และเอกชน รับฟังข้อมูลข้อเท็จจริงจากชุมชน เพื่อนำเสนอต่อสาธารณะ โดยเปิดช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบจากรัฐสู่สาธารณชน และการเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารสองทาง ร่วมกันกับทุกภาคส่วนให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ วิถีชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งด้านภาษาไทย มลายู อังกฤษ และภาษาอาหรับ รวมทั้งการสื่อสารสังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม และมีจรรยาบรรณ
4. ด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม พบว่า 1) คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ควรเข้ามามีบทบาท โดยเข้ามาเป็นศูนย์กลางของชุมชนเช่น การจัดกิจกรรมร่วมกัน การพบปะพูดคุย ระหว่างชาวบ้านและครู การสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ระหว่างโรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนสอนศาสนา หรืออาจเป็นการแลกเปลี่ยนครูทั้งสองโรงเรียนในการสอนแต่ละวิชาที่มีความถนัดเพื่อให้ครูแต่ละโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 2) เนื่องจากพื้นที่ภาคใต้มีทั้งชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ในแต่ละจังหวัด ควรมีการจัดการเรียนรู้ให้ได้เรียนรู้ศาสนาซึ่งกันและกัน เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวมุสลิมความเป็นอยู่และการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวไทยพุทธ โดยการปลูกฝังในแต่ละรายวิชาให้เด็ก ๆ ที่เรียนแต่ละโรงเรียนทราบและให้เด็ก ๆ นำไปบอกกับผู้ปกครอง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละศาสนา 3) การเข้าใจวิถีชีวิตซึ่งกันและกัน

จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งลงได้ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่ต้องสำรวจความต้องการของชาวบ้าน ก่อนบางพื้นที่ชาวบ้านเป็นคนมุสลิมเยอะ แต่จัดกิจกรรมที่ชาวมุสลิมไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ หรือบางเวลาจัดกิจกรรมเป็นช่วงเวลาชาวมุสลิมต้องทำพิธีทางศาสนา ซึ่งภาครัฐควรพิจารณาความสอดคล้อง ในการทำกิจกรรมด้วย 5. ด้านงานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน พบว่า 1) นอกเหนือจากสิ่งที่ทางภาครัฐแจกจ่าย และให้การสนับสนุนแต่ละโครงการ สิ่งที่ชาวบ้านต้องการ คือ การส่งเสริมในด้านการตลาด เมื่อรัฐนำ เปิด โกะ ให้แก่ประชาชนแล้ว สอนวิธีการเลี้ยง การให้ความรู้ในอาชีพ เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การสอนทำไข่เค็มจำหน่าย และหาตลาดรองรับสินค้า เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ หากเป็นการให้โดยอย่างเดียว แต่ไม่ได้มีการสอนเพื่อต่อยอด ประชาชนจะไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่เขาได้รับ 2) การส่งเสริมทางการตลาด เช่น สินค้าประจำแต่ละตำบล และช่องทางในการนำสินค้าไปจำหน่าย ภาครัฐควรให้การสนับสนุนหรือให้คำแนะนำกับชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) จัดให้มีชุมชนต้นแบบด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพระดับชุมชนในพื้นที่เสี่ยงเพิ่มขึ้น ส่งเสริมประชาชนให้มีพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้อง ส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้หลักคิดการกระจายอำนาจ เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันการพัฒนา ระบบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมส่วนในพื้นที่ ให้สามารถเชื่อมโยงกับส่วนภูมิภาคและส่วนกลางให้มีประสิทธิภาพ 6. ด้านงานเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐและการขับเคลื่อนนโยบายฯ พบว่า 1) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดและแสวงหาทางเลือกในนโยบายสาธารณะนั้น เพราะนโยบายที่กำหนดขึ้นมาจะสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และที่สำคัญยังสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการกระจายให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา 2) ลดขั้นตอนการสื่อสารจากระดับบนมาถึงระดับปฏิบัติการ ให้กระชับ จับใจความง่าย ใช้ภาษาและการสื่อความหมายที่ง่ายต่อการเจรจา ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เพื่อลดความผิดพลาดในการถ่ายทอดนโยบายต่างๆ ให้ไม่ก่อให้เกิดการทำงานผิดพลาดซ้ำซ้อน และไม่ตรงตามนโยบายอย่างแท้จริง 7. ด้านงานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง โดยสันติวิธี พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ควรเพิ่มทักษะในการเข้าถึงประชาชนในด้านต่างๆ เช่น ทักษะทางด้านจิตวิทยา และความเข้าใจในภาษาท้องถิ่น การสื่อท่าทางแสดงออก รวมถึงประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชาวบ้าน ก่อนจะลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง 2) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามิมีความเป็นกลาง ไม่ซื่อสัตย์ ไม่ยุติธรรม และมีการสื่อสารที่ผิดพลาด นำทัศนคติ อคติส่วนตัวมาใช้ในการทำงาน รวมถึงมีการสื่อสารที่ผิดพลาดทำให้การสื่อสารมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนที่ผิดประเด็น ถ้ามองอย่างตออีกอย่าง 3) ควรมีการปรับบทบาท ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการดำเนินนโยบาย โดยใช้การพัฒนาด้านสังคม ในการบริหารจัดการพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดความสงบสุข ชนะใจประชาชน การแย่งชิงมวลชน ต้องคำนึงถึงกฎแห่งความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาค้นพบว่าประเด็นด้านความปลอดภัย จำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างเป็นทางการ เพิ่มอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง และให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในมาตรการป้องกัน ประเด็นด้านความยุติธรรมและการบรรเทาทุกข์ ความพยายามบรรเทาทุกข์ของรัฐมีความไม่สอดคล้องกัน ทำให้ต้องอาศัยความชัดเจนมากขึ้นในการจ่ายค่าชดเชย และการสื่อสาร กฎเกณฑ์และข้อบังคับที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ประเด็นด้านความเข้าใจและสิทธิมนุษยชนกิจกรรมที่จัดขึ้นควรคำนึงถึงขนบธรรมเนียม ความเชื่อ และวิถีชีวิตท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่โปร่งใสระหว่างรัฐ สาธารณะ และสื่อถือเป็นสิ่งสำคัญ ประเด็นด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม : โรงเรียนของรัฐและโรงเรียนศาสนา ควรร่วมมือกัน และจำเป็นต้องมีความเข้าใจทางศาสนาร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้ง ประเด็นด้านศักยภาพในพื้นที่และคุณภาพชีวิต การสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงแต่จำเป็นในด้านทรัพยากรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสอนการเพิ่มมูลค่าและการเข้าถึงตลาดอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการเรียกร้องให้มีการตระหนักรู้ด้านสุขภาพ และสุขอนามัยที่ดีขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ประเด็นด้านประสิทธิภาพของรัฐและการดำเนินนโยบาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนโยบายที่จะสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และการสื่อสารนโยบายเหล่านี้ควรมีความชัดเจนและกระชับ และประเด็นด้านการแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติ เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจขนบธรรมเนียม ความเชื่อ และภาษาท้องถิ่น มีการเรียกร้องความเป็นกลางและความชัดเจนในการสื่อสารเพื่อป้องกันความเข้าใจผิด

วิเชียร แซ่ซ่ง (2561) ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบูรณาการงบประมาณ รวมถึงกลไกและกระบวนการในการบูรณาการงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า 1. กลไกหรือขั้นตอนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐในภาพรวมนั้นมีความเหมาะสมเนื่องจากการยึดหลักการบริหารที่มีการมอบหมายความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานในแต่ละระดับ และกำหนดอำนาจหน้าที่ในการบูรณาการไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนเป็นแนวคิดที่มุ่งหวังที่จะนำระบบการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) มาใช้ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบงาน และมีการจัดวางหน่วยงานรับผิดชอบลดหลั่นเป็นระดับๆ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ที่มีองค์ประกอบของส่วนย่อยต่างๆ ที่ทำงานด้วยกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันตามทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งแนวคิดหลักของการบูรณาการ คือ ความเชื่อมโยง (Connection) และความสอดคล้องกัน (Alignment) มีการใช้ทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน มีเป้าหมายปฏิบัติงานร่วมกัน 2. กลไกและกระบวนการในการบูรณาการงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมนั้นมีความเหมาะสม โดยมีกระบวนการร่วมกันในขั้นตอนการจัดทำงบประมาณ ในลักษณะงบประมาณยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 3 ระดับ ได้แก่ (1.1) ระดับนโยบาย มีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (1.2) ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) มีอำนาจหน้าที่ในการบูรณาการงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของส่วนราชการ โดยให้ กอ.รมน. และ คอ.บต. เป็นหน่วยงานหลักร่วมกันบูรณาการแผนปฏิบัติงาน

แผนงาน และโครงการของส่วนราชการในด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนสร้างความประสานสอดคล้องในทุกมิติ (1.3) ระดับปฏิบัติ มี กอ.รมน. ภาค 4 สน. เป็นหน่วยงานหลัก มีหน้าที่รับผิดชอบขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งปวงในพื้นที่ โดยให้ ศอ.บต. ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับ กอ.รมน.ภาค 4 สน. 3. ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการงบประมาณพบว่า (1) ปัญหาและอุปสรรคในเชิงโครงสร้าง ได้แก่ (1.1) กระทรวง กรม และหน่วยงานเทียบเท่าหลายหน่วยงานไม่มีการจัดตั้งหน่วยภายในเพื่อรับภารกิจแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง (1.2) การบูรณาการในระดับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร ทำให้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรอาจไม่ตรงกับปัญหาที่จะแก้ไขอย่างแท้จริง (1.3) ระบบการขับเคลื่อนงานของศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5 กอ.รมน. ยังขาดความใกล้ชิดและความต่อเนื่องในการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย การดำเนินงานในปัจจุบันมิใช่การร่วมรับผิดชอบภารกิจ เป็นเพียงการประสานงานระหว่างหน่วยงาน (1.4) ปัญหาความพร้อมของผู้รับผิดชอบในหน่วยงานปฏิบัติงานของกระทรวง กรม และหน่วยงานเทียบเท่า โดยพบเห็นทั้งในเชิงปริมาณที่ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ และในเชิงคุณภาพโดยเฉพาะความเข้าใจต่อภารกิจ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนหลักที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความเข้าใจต่อการขับเคลื่อนงาน ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากภารกิจงานของกระทรวง กรม (2) ปัญหาและอุปสรรคในเชิงการบริหาร ได้แก่ (2.1) การหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกปี ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และหวังผลสำเร็จในระยะยาวได้ยาก (2.2) การนำเสนอโครงการของหน่วยงานเพื่อดำเนินการในแผนบูรณาการบางโครงการยังคงเป็นงานตามภารกิจและหน้าที่ของกรม (2.3) ยังขาดการติดตามประเมินผลโครงการอย่างจริงจัง โครงการส่วนใหญ่จึงเป็นโครงการเดิมที่ทำอย่างต่อเนื่อง (2.4) การตรวจสอบงบประมาณของส่วนราชการตามแหล่งงบประมาณยังมีความซ้ำซ้อนระหว่างแผนงานพื้นฐานและแผนงานยุทธศาสตร์ (2.5) ปฏิทินงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้ส่วนราชการจัดทำข้อเสนอของงบประมาณรายจ่ายปีถัดไปประมาณเดือนตุลาคม การพิจารณาทบทวนปรับปรุงเป้าหมาย กลยุทธ์ ฯลฯ ของแผนงานบูรณาการควรดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อน เพื่อให้ส่วนราชการกำหนดแผนงาน โครงการที่เหมาะสม ไม่เช่นนั้นอาจจะทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดได้

โดยสรุป แนวทางของรัฐในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือว่าเหมาะสม โดยเน้นหลักการบริหารจัดการ หลักการเน้นบทบาทและความรับผิดชอบในระดับต่างๆ เน้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ การบูรณาการเกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรและเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบต่างๆ ที่ทำงานประสานกันเพื่อเป้าหมายร่วมกัน โดยดึงมาจากทฤษฎีระบบ ซึ่งกลยุทธ์ในการบูรณาการงบประมาณในจังหวัดเหล่านี้มีความเหมาะสม งบประมาณจัดทำขึ้นอย่างมีกลยุทธ์ในสามระดับคือระดับนโยบาย ระดับการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติการ ที่บริหารงานโดย กอ.รมน.ภาค 4 เป็นหลัก ทำงานร่วมกับ ศอ.บต. ความท้าทายในการบูรณาการงบประมาณ ในขณะที่หน่วยงานของรัฐหลายแห่งขาดหน่วยงานเฉพาะสำหรับประเด็นชายแดนภาคใต้ การบังคับใช้นโยบายขาดความสามัคคีทำให้งบประมาณไม่ตรงกัน ระบบขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานปฏิบัติการที่ 5 กอ.รมน. ไม่สอดคล้องกับกระทรวงมหาดไทยอย่างใกล้ชิด ความพร้อมของบุคลากรที่รับผิดชอบในกระทรวงต่างๆ ขาดทั้งในด้านจำนวนและความเข้าใจในหน้าที่ และกลยุทธ์ของตน การหมุนเวียนพนักงานขัดขวางความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน แผนบูรณาการบางแผนยังคงสะท้อนถึงโครงการตามภารกิจของแต่ละแผนก ขาดการติดตามและประเมินผลโครงการ ส่งผลให้เกิดโครงการซ้ำซ้อนมีการทับซ้อนกันระหว่างแผนงบประมาณพื้นฐานและเชิงกลยุทธ์ เส้นเวลาการจัดทำงบประมาณและโครงสร้างรายจ่ายจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับเป้าหมายการบูรณาการ

แม้ว่าจะมีกลไกที่เหมาะสมสำหรับการบูรณาการงบประมาณในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ความท้าทายด้านโครงสร้างและการบริหารหลายประการก็เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการที่มีประสิทธิผลการจัดการกับความท้าทายเหล่านี้สามารถปูทางไปสู่ยุทธศาสตร์ที่เหนียวแน่นมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ

เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์ (2562) ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 ไปสู่การปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 2) ศึกษาการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 ไปสู่การปฏิบัติ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 ไปสู่การปฏิบัติและศึกษาปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมายในส่วนกลาง กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า 1. การศึกษาพัฒนาการนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 พบว่านโยบายที่จัดทำขึ้นเฉพาะเรื่องการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงระยะ 46 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2509 - 2555) ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 1) การจัดทำนโยบาย 2) ประเด็นแนวนโยบาย 3) การขับเคลื่อนนโยบาย 2. การศึกษาการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 ไปสู่การปฏิบัติ ทั้ง 6 ปัจจัย พบว่า 2.1 วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย มีความชัดเจน และเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ 2.2 ทรัพยากร มีการจัดสรรงบประมาณเหมาะสม และทันเวลา เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมเพียงพอในการปฏิบัติงาน 2.3 การสื่อสารระหว่างองค์การ และกิจกรรมเสริมแรงเพื่อให้มีการบังคับใช้ให้ได้ผล เป็นไปตามแบบแผนที่หน่วยงานปฏิบัติ หน่วยงานมีความเข้าใจตรงกันในทางปฏิบัติ 2.4 ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีศักยภาพและความสามารถ ใช้กลไกการทำงานในลักษณะบูรณาการ 2.5 สภาวะหรือภาพเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ และราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต 2.6 ความเข้าใจและความตั้งใจของผู้นำนโยบาย เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3. ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555-2557 ไปสู่การปฏิบัติ 3.1 ระดับผลผลิต บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย เรื่องความปลอดภัยและปกติสุขของประชาชน ประชาชนไว้วางใจภาครัฐและเกิดความร่วมมือ เกิดการรับรู้ และมีความเข้าใจสถานการณ์ และตระหนักถึงความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 3.2 ระดับผลลัพธ์ สามารถแก้ไขปัญหาความไม่สงบได้ สถิติเหตุการณ์ ผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบลดลง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น 3.3 ระดับผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงสังคมที่นำไปสู่การฟื้นฟูสังคม พหุวัฒนธรรมในพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ สร้างการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาอาชีพ การค้าขาย การลงทุนในพื้นที่ ด้านการเมือง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการเปลี่ยนแปลงรัฐ ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ มีการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการเพื่อบูรณาการการทำงานมากขึ้น 4. ปัญหาอุปสรรค พบว่า ปัญหาการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และความต้องของชุมชน ปัญหาமிติงานด้านต่างประเทศและความต่อเนื่อง ปัญหาสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่ภาครัฐยังเข้าไม่ถึง การสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ ปัญหาโครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยังมีการดำเนินโครงการเกือบทุกพื้นที่ เป้าหมายไม่ชัดเจน ปัญหาหาเสพติดในพื้นที่ที่มีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นภัยแทรกซ้อน

ที่สำคัญนำไปสู่การก่อเหตุการณ์ความไม่สงบ และปัญหาการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความพร้อม มีศักยภาพในการพัฒนา 5. ข้อเสนอแนะการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนาแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแผนระยะยาว ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการอย่างยั่งยืน และมีเป้าหมายทิศทางที่ชัดเจน การกำกับ ติดตาม และประเมินผล มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน การฝึกอบรม ด้านการพัฒนาอาชีพ เพื่อหาอาชีพเสริมและสร้างรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี การแก้ไขปัญหาการว่างงาน และปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในพื้นที่ การสร้างขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และปรับปรุงสิทธิประโยชน์พิเศษให้มีความเหมาะสม และการแก้ไขปัญหายาเสพติด และภัยแทรกซ้อน

กล่าวโดยสรุป ผลจากการดำเนินนโยบาย เกิดผลลัพธ์ของเหตุการณ์การเสียชีวิต และการบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบลดลง ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยมีความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นการสังเกตได้จากการมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเฟื่องฟู การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงของรัฐมีอิทธิพลต่อการสร้างและการจัดการนโยบาย มีการบันทึกกลไกการรวมกลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ทั้งนี้การกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่องไม่เพียงพอ กฎหมายและข้อบังคับยังล้าหลังกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชน ความเข้าใจผิดในการจัดการกับไซเบอร์สเปซมีเดียและการสื่อสาร เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างคลุมเครือสำหรับโครงการปรับปรุงคุณภาพชีวิตปัญหาเสพติดที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ความไม่สงบรุนแรงขึ้นความท้าทายในการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาโดยพื้นฐานแล้ว แม้ว่านโยบายการบริหารและการพัฒนาระหว่างปี 2555 ถึง 2557 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประสิทธิภาพส่วนใหญ่ แต่ก็เผชิญกับความท้าทายบางประการ การศึกษานี้เสนอข้อมูลเชิงลึกและคำแนะนำสำหรับการเสริมสร้างนโยบายและกลยุทธ์ในอนาคต

นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิจัยและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพกำกับ และติดตามแนวทางด้านการพัฒนา จำนวน 6 แผนงาน เพื่อศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดแนวทางที่ 4 ในฐานะเจ้าภาพระดับแนวทาง และศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของหน่วยงานภายใต้ที่ ศอ.บต. เป็นเจ้าภาพแผนงาน 3 แผนงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมาย/ตัวชี้วัดของแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลการศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ภาคประชาชน พบว่า ทศนคติของประชาชนต่อการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนในภาพรวมประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ โดยส่วนใหญ่พึงพอใจในระดับมาก โดยแผนงานที่เห็นผลการดำเนินงานในเชิงบวกมากที่สุด คือ แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม รองลงมาคือ แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่ แผนพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนแผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเป็นแผนงานเดียวที่มีคะแนนอยู่ระดับปานกลาง 2. ผลการศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ภาครัฐ ผลการประเมินพบว่า ทุกแผนงานมีคะแนนอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมมีคะแนนสูงสุด รองลงไปเป็นแผนการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน 3. ผลการศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

พ.ศ. 2563 แบบสอบถามออนไลน์ มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 137,589 คน พบว่า ประชาชนเห็นว่าแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โดยการตอบในแต่ละด้าน ประชาชนมีรูปแบบการตอบในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกัน กล่าวได้ว่า ผลลัพธ์ในการดำเนินงานตามแผนเห็นผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงานชัดเจนเป็นรูปธรรมค่อนข้างมาก 4. การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใต้แผนงานที่ ศอ.บต. เป็นเจ้าภาพรวม 3 แผนงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดของแผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ 4.1 แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 4.2 แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4.3 แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดน พบว่าทั้ง 3 แผนงาน สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายตัวชี้วัด และการเบิกจ่ายงบประมาณอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 แผนงาน 5. การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของ ศอ.บต. ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 และโครงการตามยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง พบว่า 5.1 ผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการย่อยทั้ง 23 โครงการ พบว่า ศอ.บต. มีโครงการย่อยที่เน้นเป้าหมายทางมิติสังคมมากที่สุดจำนวน 15 โครงการ มีโครงการด้านมิติเศรษฐกิจและมิติการบริหารจัดการ จำนวนเท่ากันมิติละ 4 โครงการย่อย โดยจะพบว่า ศอ.บต. ออกแบบงบประมาณแผนบูรณาการในมิติสังคมสูงสุด รองลงมาคือมิติเศรษฐกิจ มิติการบริหารจัดการภาครัฐ ตามลำดับ การออกแบบงบประมาณดังกล่าวเพื่อต้องการการบรรลุเป้าหมายสูงสุดของแผนบูรณาการฯ คือ ต้องการลดเหตุรุนแรง 5.2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน (1) มิติสังคม พบว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรงและจำนวนผู้เสียชีวิตลดลงในอัตราที่เร็วกว่าเป้าหมายของแผนบูรณาการฯ โดยพบว่า จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในรอบปี 2560 - 2563 สามารถลดจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงได้มากกว่าร้อยละ 70.6 และลดการสูญเสียชีวิตได้มากกว่าร้อยละ 65.1 โครงการย่อยด้านมิติสังคมที่ดำเนินการโดย ศอ.บต. ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 15 โครงการ สัดส่วนของงบประมาณในมิติสังคมที่รับผิดชอบโดย ศอ.บต. นี้ถือได้ว่า มีนัยสำคัญพอที่จะสร้างผลลัพธ์ที่นำไปสู่เป้าหมายได้ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ผลการดำเนินชุดโครงการด้านมิติสังคมของ ศอ.บต. เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แผนบูรณาการฯ บรรลุเป้าหมายสูงสุด (2) มิติเศรษฐกิจ พบว่า GPP ต่อหัวของ 4 จังหวัดได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ของโครงการย่อยทางเศรษฐกิจ จำนวน 4 โครงการย่อย พบว่า GPP ต่อหัวของประชากรในจังหวัดชายแดนใต้มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของ GPP ประเทศไทยในรอบ 3 ปี มีค่าเฉลี่ยเติบโตต่ำร้อยละ 0.1 ต่อปี แนวโน้มเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ 4 จังหวัดนี้ ขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย แต่โครงการย่อยทั้ง 4 โครงการสร้างผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ คือ (1) ส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าให้ได้การรับรองมาตรฐานฮาลาล การอบรมเพื่อได้ใบประกาศนียบัตรรับรอง การส่งเสริมวิสาหกิจในครอบครัวหรือชุมชน ซึ่งเน้นไปที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร และชุมชน (2) การฝึกอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง จำนวน 225 ราย ซึ่งนำไปสู่การมีรายได้ของเยาวชน (3) การยกระดับชุมชนท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานโดยมีชุมชนเป้าหมาย 34 ชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน (4) การตรวจสอบสิทธิในการถือครองที่ดินของชุมชน (3) มิติการบริหารจัดการภาครัฐ พบว่า การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประชาชนตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ จำนวนทั้งหมด 137,589 คน ผลการประเมินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประเมินคะแนนแผนงานในระดับ 8 คะแนน (mode =8) อาจกล่าวได้ว่าผลลัพธ์ในการดำเนินงานตามแผนเห็นผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมค่อนข้างมาก

สรุป ประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อความพยายามพัฒนาของรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนสังคมพหุวัฒนธรรมซึ่งได้รับการอนุมัติสูงสุด ตามมาด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจและการเพิ่มศักยภาพในพื้นที่ ทุกแผนได้รับคะแนนน่าพอใจมาก โดยแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้กรอบพหุวัฒนธรรมได้รับคะแนนสูงสุด ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าแผนเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรมมีประสิทธิผลมากที่สุด สำหรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใต้แผนของ SBP แผนหลัก 3 แผน ได้แก่ การสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ประกันความมั่นคงและความยั่งยืนในระดับตำบล และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ บรรลุวัตถุประสงค์ตัวชี้วัด และการเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งมีการเน้นมิติเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดเหตุรุนแรง ผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่าตอนที่มีความรุนแรงลดลงกว่า 70.6% และเสียชีวิตได้มากกว่า 65.1% แม้ว่า GPP ต่อหัวจะลดลงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มิติทางเศรษฐกิจก็บรรลุเป้าหมายสำคัญ เช่น การรับรองฮาลาล และการฝึกอบรมสายอาชีพ สำหรับการประเมินมิติการบริหารจัดการภาครัฐผ่านแบบสอบถามออนไลน์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้คะแนนการดำเนินการตามแผนอยู่ในระดับสูง กล่าวโดยสรุปแผนบูรณาการสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี พ.ศ. 2563 แสดงให้เห็นผลลัพธ์เชิงบวกที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ และประสิทธิภาพการบริหารสาธารณะ แม้ว่าความท้าทายยังคงมีอยู่ แต่แนวทางดังกล่าวดูเหมือนจะมีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาหลักหลายประการในภูมิภาค

2.3 สรุป

สำหรับผลสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ พบว่าการดำเนินการ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา พ.ร.ก. ดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการจัดการกิจกรรมในภูมิภาคเหล่านี้ โดยให้การตอบสนองที่รวดเร็วและสม่ำเสมอ แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะสนับสนุนกลุ่กฏีกาเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ แต่ก็ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการใช้งานในทางที่ผิด ข้อเสนอแนะรวมถึงการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ พ.ร.ก. และการเคารพประเพณีท้องถิ่น ประเด็นด้านการศึกษากฎการปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 มีทัศนคติเชิงบวกต่อความพยายามในการพัฒนาของรัฐ การให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้รับการชื่นชม ตามมาด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงการริเริ่มของ SBP ส่งผลให้เหตุการณ์ความรุนแรงลดลง 70.6% และการเสียชีวิตลดลง 65.1% ความท้าทายต่างๆ ได้แก่ การลด GPP ต่อหัว และความจำเป็นในการประเมินการบริหารราชการที่ได้รับการปรับปรุง การดำเนินนโยบายจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2555-2557) นโยบายนี้แม้จะมีประสิทธิภาพเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็เผชิญกับความท้าทายต่างๆ เช่น การขาดการติดตามอย่างต่อเนื่องและกฎระเบียบที่ล้าสมัย โดยให้ความสำคัญกับหลักการ บทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเป็นสำคัญ กลไกการจัดทำงบประมาณแบบบูรณาการมีความเหมาะสมแต่ต้องเผชิญกับอุปสรรค เช่น การหมุนเวียนของพนักงานและเป้าหมายโครงการที่ไม่ชัดเจน ประเด็นด้านของข้อสรุปทั่วไป พบว่าประชาชนชื่นชมความคิริเริ่มของรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ แม้จะเผชิญกับความท้าทายเช่น GPP ที่ลดลง แต่ก็แสดงผลลัพธ์เชิงบวกด้วยโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น การรับรองฮาลาล การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง การเคารพประเพณีท้องถิ่น และการสื่อสารที่ชัดเจนถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับผลลัพธ์ที่ดีกว่า โดยสรุป แม้ว่าความท้าทายยังคงมีอยู่ แต่ความพยายามของรัฐกำลังปูทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในบทนี้เป็นการเสนอวิธีดำเนินการศึกษาการติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยกระบวนการในการศึกษา รายละเอียดการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ และกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กระบวนการในการศึกษา

การวิเคราะห์การติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 เป็นการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เพื่อตัดสินผลการดำเนินงาน และเป็นการประเมินหลังจากได้ดำเนินงานเรียบร้อยแล้ว

การประเมินผลรวมหมายถึง การประเมินเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน โดยการใช้สารสนเทศจากการประเมินผลโครงการที่กำลังมีการดำเนินการอยู่ (Formative evaluation) เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้วนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุง และนำผลมารวบรวมอธิบาย เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการประเมินผลรวม เป็นการประเมินผลสรุปรวม ใช้ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ โครงการที่มีการดำเนินระยะยาวก็สามารถใช้การประเมินผลรวม ในการสรุปย่อความเป็นระยะต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้การประเมินสรุปรวมส่วนใหญ่จะรวบรวมผลของการประเมินผลโครงการที่กำลังมีการดำเนินการอยู่มาเป็นการประเมินผลรวมซึ่งผลสรุปที่ได้จะรายงาน ว่า โครงการได้บรรลุเป้าหมาย (Goals) หรือไม่ สถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว มีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถนำไปสู่การตัดสินใจว่าโครงการนั้นควรยกเลิกหรือดำเนินการต่อไป (Baht, 2019)

โดยทั่วไปการประเมินผลรวมจะมุ่งเน้นไปที่การประเมินประสิทธิผลโดยรวม ผลกระทบ และผลลัพธ์ของแผนงานโครงการหรือวิธีการ หลังจากเสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการประเมินผลรวมมี 7 ขั้นตอนดังนี้ (Fitzpatrick, 2011)

- 1) กำหนดความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในตัวโครงการ และผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการดำเนินโครงการ
- 2) เลือกวิธีการและเครื่องมือการประเมินผลที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากลักษณะของโครงการและวัตถุประสงค์ โดยใช้ทั้งการสำรวจ การทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต ฯลฯ
- 3) พัฒนาแผนการประเมินที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดวิธีการประเมินผล รวมถึงการสุ่มตัวอย่างวิธีการรวบรวมข้อมูล ลำดับเวลา และขั้นตอนการวิเคราะห์
- 4) การรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการทดสอบ การส่งแบบสำรวจ การสัมภาษณ์ และการระดมความรู้
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและทำความเข้าใจประสิทธิภาพของโครงการ
- 6) การรายงานข้อค้นพบ ด้วยการสรุปผลการประเมินในรูปแบบรายงาน โดยมุ่งเน้นข้อค้นพบที่สำคัญ ความสำเร็จ พื้นที่ที่ต้องปรับปรุง และข้อเสนอแนะ
- 7) ข้อเสนอแนะและการดำเนินการในโอกาสต่อไป โดยอ้างอิงจากผลลัพธ์

3.2 รายละเอียดการดำเนินงาน

การดำเนินงานการติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งนี้ใช้ทั้งข้อมูลปริมาณประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการประเมินผลรวม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 เชิงปริมาณ ประชากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไป เพื่อสำรวจผลการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ คัดเลือกประชากรจากบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี และกำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากวิธีของ Yamane (1970) โดยกำหนดขนาดความคลาดเคลื่อน ที่ร้อยละ 2 โดยคำนวณจากพื้นที่การสำรวจตามจังหวัด 4 พื้นที่ ได้แก่ 1) จังหวัดปัตตานี 2) จังหวัดยะลา 3) จังหวัดนราธิวาส และ 4) จังหวัดสงขลา (อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ) พื้นที่ละ 1,000 คน รวมเป็น 4,000 คน เลือกตัวอย่างโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยขั้นตอนแรกเลือกตำบล โดยการเจาะจงให้ครบทุกตำบลในพื้นที่ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวแบ่งชั้น จาก 4 พื้นที่ ให้ได้ จังหวัดละ 1,000 คน โดยนำจำนวนตำบลมาแบ่งชั้น หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย พื้นที่เขต (Zone) ในตำบลของแต่ละจังหวัดเพื่อกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลในระดับบุคคลในแต่ละพื้นที่โดยตัวอย่างเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) และกลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดโควตาตำบลเป้าหมาย 282 ตำบล ให้มีจำนวนเท่ากัน ตำบลละ 3 คน รวมทั้งหมด 282 คน โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยสร้างชุดคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการปฏิบัติงานและความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความพึงพอใจและความผูกพัน รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการ/กิจกรรม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ตามเนื้อหาในแบบสอบถาม และใช้การพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและรายงานผลการศึกษา

3.2.2 เชิงคุณภาพ ศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงประชากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ภาครัฐ ทั้งฝ่ายพลเรือน ฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง และภาคประชาชน ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน ใช้วิธีการประเมิน คือ การสำรวจ เอกสาร และกรณีศึกษา ชุมชน ตัวอย่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเอกสาร หนังสือ และผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ และการสัมภาษณ์ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ผู้นำศาสนา และหน่วยงานปฏิบัติที่รับผิดชอบการนำนโยบาย ไปใช้ในการปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ในพื้นที่ ซึ่งเป็นการประเมินความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Simple Random Purpose) โดยการสัมภาษณ์ และสอบถาม เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรม ตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประเมินกระบวนการตามเป้าหมายของโครงการ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีประมวลและวิพากษ์ผลการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบผลการศึกษา โดยการระดมความรู้ (Brain Storm) จากนักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน นักศึกษา เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ผลของการศึกษามีคุณภาพ

3.3 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย

1) ตัวแทนจากหน่วยงาน ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน หน่วยงานพัฒนาเอกชน ภาคประชาชน นักการเมือง หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ชมรม สมาคม นักธุรกิจ ที่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกออกเป็น

(1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Stakeholders) เช่น หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้บริการ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น

(2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในการรับบริการ (Marketplace Stakeholders) หมายถึง ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

(3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมแต่อยู่นอกหน่วยงาน (External Stakeholders) เช่น ประชาชน กลุ่มผู้นำศาสนารวมทั้งกลุ่มการเมืองที่เป็นทางการ

3.3.2 พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 จังหวัด คือ จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา (อำเภอเทพา อำเภอบันนังสวย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ)

3.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการประเมินผลการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาลำพูนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาลำพูนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

ภาพที่ 3-1 กรอบแนวคิดในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดในการประเมินผลการปฏิบัติงานพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ (Output) วัดความรู้ความเข้าใจทักษะการสร้างเครือข่ายของกลุ่มเป้าหมายและพิจารณาถึงผลกระทบ (Impact) ในประเด็น การพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายทุกภาคส่วน อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามโครงการเพียงใด

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การวิเคราะห์แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผลเพื่อตัดสินหรือประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ของการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้หลังจากได้ดำเนินแผนงานหรือโครงการต่างๆเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการศึกษาเพื่อมุ่งตอบวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

1) ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 4 ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 และ 2564

2) ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดระดับแผนงานและระดับโครงการสำคัญที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 และ 2564

3) ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของ ศอ.บต. ในฐานะหน่วยรับงบประมาณตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และ 2564

ส่วนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564

ส่วนที่ 3 แนวทางปรับปรุงการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นเอกภาพของ ศอ.บต. โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1

4.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1.1 ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 4 ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ 1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 2) แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยที่แต่ละแผนงานมีผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน และข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ต่อผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

เป้าหมาย คือ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างชุมชน ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความศรัทธา ความเชื่อทางศาสนาที่ถูกต้อง รวมทั้งสร้างสรรค์อัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่แต่ละระดับที่เป็นรูปธรรม และนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้มีการกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ประกอบด้วย 3 โครงการสำคัญ 1) โครงการส่งเสริมกิจกรรมศาสนาเพื่อสันติสุข 2) โครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม 3) โครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีหน่วยงานภายใต้แผนงาน จำนวน 9 หน่วยงาน ตัวชี้วัด คือ จำนวนตำบลที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมจำนวน 183 ตำบล และ 3) ผลการเบิกจ่ายมีดังนี้

ตารางที่ 4-1 งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

- ภาพรวมแผนงาน

ลำดับ	รายการ	งบประมาณ (จำนวน)	ร้อยละ
1	งบประมาณที่ได้รับ	818.2513 ล้านบาท	100
2	คืนงบประมาณตาม พ.ร.บ. โอนฯ	196.7712 ล้านบาท	24
3	คงเหลืองบประมาณ	621.4737 ล้านบาท	-
4	ผลการเบิกจ่าย	594.8269 ล้านบาท	95.70

- รายหน่วยงาน

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ (ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
	แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง				
1	กอ.รมน.	48.7404	3.4695	3.4481	0.0214
2	กรมการศาสนา	3.2522	1.0522	0.9508	0.1014
3	กรมศิลปากร	32.1500	32.1500	26.8111	5.3389
4	สำนักงานพระพุทธศาสนา	242.3076	186.0176	172.8420	13.1756
5	ศอ.บต.	432.1310	362.7003	354.7829	7.9174
6	กรมการปกครอง	8.3829	1.1457	1.0587	0.0870
7	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	37.8290	24.7466	24.7454	0.0012
8	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	5.9582	5.9582	5.9484	0.0098
9	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	7.5000	4.2400	4.2395	0.0005

ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน

โครงการส่งเสริมกิจกรรมศาสนาเพื่อสันติสุข ประกอบด้วย 4 หน่วยงาน 1) กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า 2) กรมศิลปากร 3) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และ 4) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) บูรณะโบราณสถานสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ บูรณปฏิสังขรณ์และพัฒนาวัดในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(2) การฟื้นฟูวัด/สำนักสงฆ์ร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(3) สร้างความมั่นคงของสถาบันพระพุทธศาสนาในพื้นที่ จชต. โดยอุดหนุนสัมมนาคณะสงฆ์ ส่งเสริมการศึกษาปริยัติธรรม สนับสนุนพระธรรมทูตอาสา จำนวน 223 รูป ๆ ละ 20,000 บาท อุดหนุนพิเศษพระภิกษุใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3,798 รูป ๆ ละ 2,500 บาท/เดือน และอุดหนุนงบประมาณแก่องค์กรศาสนาอิสลามใน จชต. จำนวน 2,546 แห่ง รวม 30,500 คน

(4) สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม ผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยหนุนเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 60 แห่ง ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 31 แห่ง ใน 29 อำเภอ รวมจำนวนเด็ก ครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในชุมชนที่ทำกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม จำนวน 7,025 ราย

(5) สนับสนุนอัยยมวลชนในพื้นที่ จัดทำสื่อเพื่อพัฒนาผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะห์ จัดกิจกรรมทำนุบำรุงศาสนสถานและสถานที่สาธารณประโยชน์ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมแก่ผู้ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ปฏิบัติธรรมและศึกษาแหล่งสังฆนียสถาน และเยาวชนโครงการสานใจไทย สู่ใจใต้ มาดำเนินกิจกรรมเพื่อทำนุบำรุงศาสนสถานและสถานที่สาธารณประโยชน์ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการสานสัมพันธ์และถ่ายทอดการเรียนรู้แก่นของศาสนาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมจำนวน 10 พื้นที่ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ละ 100 คน รวมเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 1,000 คน

โครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ประกอบด้วย 1 หน่วย ได้แก่ กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตรให้กับเกษตรกรที่มีความยากลำบาก จำนวน 20 ครอบครัว

(2) ปรับปรุงซ่อมแซมศาสนสถาน จำนวน 20 แห่ง ให้กับพื้นที่ชุมชนไทยพุทธเปราะบาง (พื้นที่ห่างไกล สุ่มเสี่ยง) ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา จำนวน 251 ครัวเรือน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยพุทธรอบวัดได้เข้าไปปฏิบัติธรรม รวมทั้งสนับสนุนภัตตาหารแก่พระสงฆ์ในพื้นที่ชุมชนล่อแหลม จำนวน 60 รูป ในวัดที่อยู่ห่างไกลและไม่สามารถออกบิณฑบาตได้

โครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย 8 หน่วยงาน 1) กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า 2) วชช. 3) ปค. 4) สป.วธ. 5) กรมการศาสนา 6) กรมศิลปากร 7) ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย 8) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำศาสนา และประชาชน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ผ่านกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ จัดเสวนาสัมพันธ์ผู้นำชุมชนไทยพุทธ/มุสลิมที่เป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือผ่านงานประเพณีและกิจกรรมค่ายระหว่างชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และศาสนาอื่นๆ

(2) ส่งเสริมพิธีกรรม ประเพณี และกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือดูแลประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดความรู้สึกรังเกียจ แต่กแยก โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมรอมฎอนสัมพันธ์ ประจำปีอิหฺเราะห์ศักราช 1441 สนับสนุนกิจกรรมทำบุญร่วมใจเข้าวัดปฏิบัติธรรมเนื่องในวันธรรมสวนะ และส่งเสริมกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมตามประเพณีความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน

(3) จัดทำองค์ความรู้อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและวัฒนธรรม บูรณะโบราณสถานเมืองโบราณยะรัง ศึกษาและขยายฐานความรู้เมืองโบราณยะรัง จัดทำต้นฉบับหนังสือพัฒนาการทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาผ้าไทยร่วมสมัยชายแดนใต้

(5) สร้างผู้นำจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้กับโรงเรียน จำนวน 700 แห่ง

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงาน

(1) ควรมีการปรับตัวชีวิตเชิงคุณภาพ ในระดับโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ระดับแผนงาน

(2) ควรกำหนดตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ ในระดับโครงการให้ชัดเจนเพิ่มขึ้น เช่น ร้อยละ 50 ของประชาชนในแต่ละตำบล

- (3) ควรมีการระบุในแต่ละโครงการตอบสนองตัวเป้าหมายใด ซึ่งโดยนิยามแล้วเป็นตำบลเป้าหมายด้านความมั่นคง จำนวน 183 ตำบล ในพื้นที่เร่งด่วนให้ 3 จชต. และ 4 อำเภอของสงขลา
- (4) จากตัวชี้วัดนำทางร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ของตำบลเป้าหมาย ในแต่ละโครงการควรแสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินโครงการสอดคล้องกับเป้าหมายนำทาง
- (5) ลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน ในกรณีที่เป้าหมายเชิงพื้นที่และประชาชนเป็นกลุ่มเดียวกัน
- (6) การรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานมีบางหน่วยงานรายงานผลลัพธ์และผลกระทบ แต่บางหน่วยงานรายงานผลผลิต (output) เพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เห็นผลลัพธ์ในภาพรวมของแผน ทุกหน่วยงานควรมีแบบแผนการรายงานเหมือนกันโดยควรรายงานทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

2) แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมาย คือ ประชาชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการรับรู้และเข้าใจในแนวทางแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้ เผยแพร่ความจริง ป้องกันข่าวบิดเบือน ประชาชนเห็นด้วย และสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานของรัฐ ประกอบด้วย 1 โครงการสำคัญ โครงการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหน่วยงานภายใต้แผนงานจำนวน 6 หน่วยงาน ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ (2) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ (3) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเชื่อมั่นในนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ (4) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐไปใช้ประโยชน์ (5) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสนับสนุน/มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ มีผลการเบิกจ่าย ดังนี้

ตารางที่ 4-2 งบประมาณแผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้

- ภาพรวมแผนงาน

ลำดับ	รายการ	งบประมาณ (จำนวน)	ร้อยละ
1	งบประมาณที่ได้รับ	272.1547 ล้านบาท	100
2	คิ่งบประมาณตาม พ.ร.บ. โอนฯ	110.5866 ล้านบาท	40
3	คงเหลืองบประมาณ	161.5681 ล้านบาท	-
4	ผลการเบิกจ่าย	147.7135 ล้านบาท	91.42

- หน่วยงานงาน

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ(ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
	แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้				
1	กอ.รมน. ภาค 4 สน.	153.8125	63.7929	63.7594	0.0385
2	กรมประชาสัมพันธ์	27.0600	21.2080	21.2074	0.0006
3	กองทัพบก	12.3320	6.3320	6.2989	0.0331
4	กองทัพเรือ	15.5000	15.5000	15.5000	-
5	กองทัพอากาศ	8.9502	8.9502	8.9502	-
6	ศอ.บต.	54.5000	45.5320	31.9976	13.5344

ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน

โครงการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอก จชต. ประกอบด้วย 6 หน่วยงาน

1) กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า 2) กปส. 3) ทบ. 4) ทร. 5) ทอ. 6) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงาน พบว่า

(1) สร้างความเข้าใจโดยประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ สารคดีเชิงข่าว บทสัมภาษณ์ และการสร้างความเข้าใจในชุมชนกับประชาชนแบบตัวต่อตัว รวมทั้งผลิตสื่อข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่สู่สาธารณชน อาทิ การผลิตและเผยแพร่รายการสื่อวิทยุกระจายเสียงสร้างความเข้าใจที่ดีผ่านการจัดรายการวิทยุ การผลิตและเผยแพร่สื่อโทรทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

(2) สานสัมพันธ์เครือข่ายสื่อมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อหารือแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและเป็นการประสานความร่วมมือร่วมกันในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงบวกและนำเสนอข้อเท็จจริง

(3) สร้างจิตสำนึกความรักครอบครัว รักประเทศชาติ บ้านเกิด และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานของรัฐ ผ่านโครงการเยาวชนไทยได้ฟ้าเดียวกัน และเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม

(4) การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยออกหน่วยอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน ชุมชน (อป.มช.) เพื่อมุ่งเน้นการเอาชนะทางความคิดมากกว่าการเอาชนะด้วยความรุนแรง ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และยึดมั่นแนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง เสริมสร้างทัศนคติประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เชิงบวกและการอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนการสร้างความรักความสามัคคี ความสมานฉันท์และความสงบสุขของประชาชน

(5) เฝ้าระวังและป้องกันแนวคิดหัวรุนแรง ปรับเปลี่ยนทัศนคติแนวคิดแบ่งแยกดินแดนและแนวคิดใช้ความรุนแรงด้วยหลักศาสนาสายกลาง รมรungskให้โอกาสผู้เห็นต่างกลับตัวกลับใจเป็นคนดีคืนสู่สังคม โดยการสร้างมวลชนเพื่อเป็นกำลังสนับสนุน ผ่านกิจกรรมทหารเก๋ารักบ้านเกิด

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะต่อผลการดำเนินงาน

(1) เนื้อหาที่มีความเข้มข้น กลุ่มคนและกิจกรรมสอดคล้องกับเป้าหมาย

(2) การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ยังเน้นการใช้สื่อ offline ควรให้ใช้สื่อ online มากขึ้น เช่น Social media ต่าง ๆ โดยเฉพาะ FB, Twitter, Line Group, Instagram ควบคู่ไปกับสื่อ offline ควรดึงหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการสื่อสารเข้าร่วมโครงการ เช่น กระทรวงดิจิทัลฯ กสทช. และ DSI หรือภาคเอกชน เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) โครงการรายงานผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม แต่ไม่รายงานผลการดำเนินงานของกิจกรรมและโครงการโดยรวม

(4) ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการควรพิจารณาตัวชี้วัดที่แสดงผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact)

(5) ควรมีการศึกษาว่าเนื้อหาหรือสารที่จะสื่อเน้นเกี่ยวกับเรื่องใด และกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร จะได้มีการออกแบบสำหรับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น สื่อ ภาษา หรือช่องทางการสื่อสาร รวมทั้งช่วงเวลาในการสื่อสาร

3) แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

เป้าหมาย เพื่อมุ่งเน้นการเยียวยาทางจิตใจผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงเพิ่มขึ้น รวมถึงสร้างกลไกอำนวยความสะดวก โดยช่วยเหลือเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบฯ รวมทั้งดูแลด้านสุขภาพจิตอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างแนวปฏิบัติที่ไม่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศต่อเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 โครงการสำคัญ 1) โครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา 2) โครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) โครงการเผยแพร่และอบรมหลักสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง มีหน่วยงานภายใต้แผนงาน จำนวน 10 หน่วยงาน โดยมี ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) จำนวนตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น (2) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานอำนวยความสะดวกของรัฐเพิ่มขึ้น (3) ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐ มีผลการเบิกจ่าย ดังนี้

ตารางที่ 4-3 งบประมาณแผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

- ภาพรวมแผนงาน

ลำดับ	รายการ	งบประมาณ (จำนวน)	ร้อยละ
1	งบประมาณที่ได้รับ	426.2402 ล้านบาท	100
2	คืนงบประมาณตาม พ.ร.บ. โอนฯ	99.4432 ล้านบาท	23
3	คงเหลืองบประมาณ	326.7970 ล้านบาท	-
4	ผลการเบิกจ่าย	305.5138 ล้านบาท	93.48

- รายหน่วยงาน

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ(ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
1	แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ				
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	1.1761	0.2581	0.2581	-
2	สป.พม.	139.6200	139.6200	138.6331	0.9869
3	สป.ยธ.	25.2900	22.4736	22.3612	0.1124
4	กรมคุมประพฤติ	6.7403	4.8508	4.7870	0.0638
5	กรมบังคับคดี	1.2908	1.2908	1.2908	-

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
6	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	2.9440	2.9440	2.7490	0.1950
7	กรมราชทัณฑ์	3.8861	3.8861	2.4112	1.4749
8	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	6.0923	5.0923	5.0155	0.0768
9	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	0.5730	0.5730	0.5730	-
10	ศอ.บต.	238.6276	145.8083	127.4349	18.3734

ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน

โครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา
ประกอบด้วย 3 หน่วยงาน (1) กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า (2) สป.พม. (3) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) เยี่ยมเยียนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทั้งในและนอกพื้นที่ จำนวน 6,910 ราย โดยแบ่งเป็น เยี่ยมเยียนและติดตามโครงการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทั้งในและนอกพื้นที่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 6,000 ราย และเยี่ยมเยียนผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติ ครม. และระเบียบ กพต. จำนวน 910 ราย

(2) มอบเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติ ครม. จำนวน 543 ราย เป็นเงิน 58,240,720 บาท และตามระเบียบ กพต. จำนวน 367 ราย เป็นเงิน 25,268,000 บาท รวมจำนวนทั้งหมด 910 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 83.5087 ล้านบาท

โครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ จชต.
ประกอบด้วย 6 หน่วยงาน (1) สป.ยธ. (2) กรมคุมประพฤติ (3) กรมบังคับคดี (4) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (5) กรมราชทัณฑ์ (6) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกโดยศูนย์ยุติธรรมชุมชน โดยจ้างประชาชนในพื้นที่ จำนวน 99 ราย เป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์ยุติธรรม ทำหน้าที่ประสานงานขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนโดยให้คำปรึกษาทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชน การช่วยเหลือทางคดี รับเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทั้งสิ้น 77,179 ราย และดำเนินการให้ได้รับข้อยุติเรื่องแล้ว จำนวน 67,158 ราย พัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครอบครัวและมรดกตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(2) พัฒนาศักยภาพผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยระดับมัธยม และขยายผลให้ความรู้ด้านการไกล่เกลี่ยกฎหมายอิสลามแก่ทนายความมุสลิม ครู และนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 270 ราย

(3) ส่งเสริมความรู้และอำนวยความสะดวกเป็นการแก้ไขปัญหาบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไร้สัญชาติ จำนวน 395 ราย

(4) แก้ไขพื้นที่ผู้ติดยาเสพติดไม่ให้ชักจูง และเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนการก่อความไม่สงบ จำนวน 414 ราย โดยพื้นที่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชน ผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกเข้าร่วมกิจกรรม

โครงการเผยแพร่และอบรมหลักสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 หน่วยงาน (1) กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า (2) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (3) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) จัดค่ายเยาวชนต้นแบบผู้นำสันติสุขและลดการใช้ความรุนแรง ด้วยโปรแกรมสันติวิธีและโปรแกรมสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ด้วยหลักสูตรพหุวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานควบคุมตัว

(2) พัฒนาประสิทธิภาพการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่รัฐจำนวน 225 คน

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ต่อผลการดำเนินงาน

(1) ควรกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องตัวชี้วัดแนวทาง

(2) ตัวชี้วัดที่ 1 เป็นตัวชี้วัดเชิงรับ/หรือรักษาภาพทำให้ไม่เกิดการท้าทาย ควรปรับเป็น “มีข้อร้องเรียนลดลง” พร้อมระบุจำนวนข้อเรียนเรียนที่ลดลง เช่น ร้อยละ 10

(3) หากใช้ตัวชี้วัดแผนงานตัวตั้ง ไม่พบว่ามีการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อร้องเรียน การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัดหรือไม่ หากแผนงานนี้ยังอยู่ ควรพิจารณาโครงการให้มีการประเมินตามตัวชี้วัด ซึ่งเน้นไปที่ outcome/impact และควรปรับตัวชี้วัดเป็นเชิงรุก

(4) ตัวชี้วัดโครงการสอดคล้องกับตัวชี้วัดแผนงาน หรือ สะท้อนให้เห็นว่าจะทำให้บรรลุตัวชี้วัดและเป้าหมายแผนงานอย่างไร

(5) เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายคือผู้ต้องได้รับการเยียวยา ระบบข้อมูลจึงมีความสำคัญ การสร้างข้อมูลชุดเดียวสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ จึงมีความจำเป็น เพราะจะทำให้เกิดความแม่นยำ ควรมีคณะทำงานระบบฐานข้อมูลที่มาจากหลายหน่วยงานเพื่อจะได้จัดทำฐานข้อมูลชุดเดียวกัน

(6) กรณีมีการจัดอบรมเรื่องเดียวกันโดยมีประชาชนกลุ่มเดียวกัน หน่วยงานควรมีการร่วมกันหรือบูรณาการเพื่อให้เกิดความซ้ำซ้อน

(7) หน่วยเป้าหมายคือตำบล ซึ่งจะมีเพียงส่วนหนึ่งที่มีคุณสมบัติตรงการตัวชี้วัด หากมีจำนวนน้อยแต่หน่วยงานรับผิดชอบจำนวนมาก อาจพิจารณานิยามของตำบลเป้าหมายมีขอบเขตกว้างขึ้นเพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้ โดยยังคงไม่มีผลกระทบกับตัวชี้วัด

(8) มีความเป็นไปได้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการเยียวยาในพื้นที่หนึ่ง แต่มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบการเยียวยา มีหลายหน่วยงานควรบูรณาการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4.1.2 ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 4 ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 ประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ 1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 2) แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยที่แต่ละแผนงานมีผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน และข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ต่อผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

เป้าหมาย คือ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างชุมชน ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความศรัทธา ความเชื่อทางศาสนาที่ถูกต้อง รวมทั้งสร้างสรรค์อัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่แต่ละระดับที่เป็นรูปธรรม และนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้มีการกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ตัวชี้วัดแผนงานประกอบด้วย จำนวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคม พหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (183 ตำบล) ร้อยละ 35 ของตำบลเป้าหมาย (64 ตำบล) ภายใต้ งบประมาณ จำนวน 815.7446 ล้านบาท มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4-4 งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งรายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	34.6949
2	สำนักงานพระพุทธศาสนา	240.0535
3	ศอ.บต.	403.1037
4	กรมการปกครอง	6.3839
5	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	22.2666
6	กรมการศาสนา	1.5909
7	กรมศิลปากร	93.0000
8	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	5.9582
9	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	1.1929
10	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	7.5000
รวม		815.7446

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) สนับสนุนกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมในวันพระใหญ่ จำนวน 375 วัด ในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย จำนวน 11,250 คน ทำให้พี่น้องชาวไทยพุทธ วัด สำนักสงฆ์มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

(2) สร้างแรงจูงใจให้กับราษฎรที่อาศัยอยู่ในตำบลเป้าหมายไม่ย้ายออกจากภูมิลำเนาเดิม โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตรให้กับชุมชน จำนวน 20 ชุมชน รวมถึงซ่อมแซมอาคารศาสนสถานให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ จำนวน 20 แห่ง

(3) สร้างพิพิธภัณฑ์มรดกทางวัฒนธรรมอิสลามและศูนย์การเรียนรู้อัลกุรอาน ตำบลละหาร อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส บูรณะโบราณสถานวัดปุราณประดิษฐ์ อนุรักษ์และพัฒนาวัดคูหาภิมุข ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอมะนังยะลา จังหวัดยะลา บูรณะโบราณสถานเมืองโบราณยะรัง ศึกษาและขยายฐานความรู้เมืองโบราณยะรัง จัดทำต้นฉบับหนังสือพัฒนาการทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และบูรณะเจดีย์วัดโคกทราย (เจดีย์ท่านแก่)

(4) อุศุหนุพิเศษพระภิกษุสงฆ์ใน 5 จังหวัตชายแดนภาคใต้ จันวน 3,812 รูปๆ ละ 2,500 บาท ต่อเดือน และอุศุหนุงบประมาณแก่องค์กรศาสนาอิสลามในจังหวัตชายแดนภาคใต้ จันวน 2,546 แห่ง รวม 30,500 คน

(5) พัฒนาจวมสัมพันธ์ผู้นำชุมชน/ชุมชนไทยพุทธ-มุสลิมที่เป็นพหุวัฒนธรรมในจังหวัตชายแดนภาคใต้ จันวน 45 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม จันวน 11,250 คน ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง เกิดเครือข่าจวมมือที่เข้มแข็ง

(6) ส่งเสริมกิจกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม จันวน 443 ครั้ง โดยดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย จันวน 64 ตำบล และนอกพื้นที่ จันวน 108 ตำบล และประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม จันวน 92,847 คน

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า ดำเนินการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัตชายแดนภาคใต้ ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จันวน 173 ตำบล สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนงาน ร้อยละ 100 โดยประชาชนในพื้นที่ตำบลเป้าหมายปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จันวน 37 ตำบล และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จันวน 64 ตำบล มีคุณภาพชีวิตทางสังคมดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรม และสามารถสร้างอัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

(2) ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า สถาบันศาสนามีความมั่นคง ส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมสำคัญทางศาสนาของทุกเชื้อชาติและปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ทำให้ประชาชนใช้ชีวิตภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรมบนพื้นฐานความศรัทธา และความเชื่อทางศาสนาได้อย่างครบถ้วน ประชาชน ผู้นำศาสนามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยปราศจากความรู้สึกแปลกแยก และเห็นต่าง มีทัศนคติเชิงบวกต่อกัน สภาพแวดล้อมด้านศาสนาในชุมชนได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยวัดและโบราณสถานที่เป็นรากเหง้าของทุกศาสนาได้รับการฟื้นฟู บูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ และสร้างสภาพแวดล้อมให้ประชาชนทุกศาสนาสามารถปฏิบัติศาสนากิจได้อย่างสันติสุข รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และชุมชนไทยพุทธเปราะบางมีความเข้มแข็ง สนับสนุนกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีขึ้น รวมถึงซ่อมแซมอาคารศาสนสถานให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์สามารถปฏิบัติศาสนากิจได้

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) แผนงานสามารถดำเนินงานได้ตามตัวชี้วัดของแผนงานและยังบรรลุตัวชี้วัดแนวทางการกิจกรรม/โครงการตามแผนงานเป็นไปตามแนวทางเป้าหมายของแผนงาน แต่การกำหนดเป้าหมายแนวทางตามตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4 ที่ระบุไว้ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม แต่ตัวชี้วัดแนวทางกำหนดให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จันวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 ของตำบลเป้าหมาย (จันวน 64 ตำบล) ผลทำให้การกำหนดตัวชี้วัดของแผนงานภายใต้ตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4 กำหนดให้มีจันวนตำบลเข้าร่วมจากเดิมร้อยละ 35 ตามไปด้วย แต่หากพิจารณาจากกิจกรรม/โครงการต่างๆ จะพบว่าสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างผลกระทบและผลลัพธ์ได้อย่างน่าชื่นชม แสดงว่าสามารถวัดในเชิงคุณภาพได้ โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

(2) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกิจกรรมต่าง ๆ ว่าช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยมีค่าร้อยละเห็นด้วย ประมาณร้อยละ 71-76 รองลงไปจะเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในทุกกิจกรรม ประมาณร้อยละ 21-27 ส่วนที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยโดยมีจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น โดยประชาชนมองว่าการจัดกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ได้รับการฟื้นฟู อนุรักษ์ โดยการสนับสนุนของภาครัฐ เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดในการช่วยส่งเสริมในด้านเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม และประชาชนมองว่าชุมชนมีสายสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน โดยพร้อมให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา และมีจิตใจเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน คิดเป็นร้อยละ 70.92 เป็นประเด็นที่มีค่าร้อยละเห็นด้วยน้อยสุดจากทุกประเด็น แม้ค่าคะแนนจะน้อยสุดแต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ประชาชนเห็นด้วยอยู่ รัฐควรเข้ามาส่งเสริมการทำกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้จากค่าร้อยละเห็นด้วย มองว่าประชาชนเห็นด้วยกับทุกข้อคำถาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแผนงานสามารถส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ภายใต้ความหลากหลายของของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม

(3) ประชาชนและเจ้าหน้าที่มองว่า การให้ความร่วมมือของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมคิด ร่วมดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำ ทำให้เกิดความไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นร่วมมือกับภาครัฐมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

2) แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนงาน คือ ประชาชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการรับรู้และเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหา เผยแพร่ความจริงป้องกันข่าวบิดเบือน ประชาชนเห็นด้วย และสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานรัฐ ตัวชี้วัดแผนงาน ประกอบด้วย (1) ร้อยละของประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ (2) ร้อยละของประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ (3) ร้อยละของประชาชนเชื่อมั่นในนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ (4) ร้อยละของประชาชนนำข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐไปใช้ประโยชน์ และ(5) ร้อยละของประชาชนสนับสนุน/มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายังจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ ภายใต้ งบประมาณ จำนวน 191.3257 ล้านบาท มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4-5 งบประมาณแผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ หน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	109.7776
2	กรมประชาสัมพันธ์	25.8816
3	กองทัพบก	12.3320
4	กองทัพเรือ	12.5000
5	กองทัพอากาศ	8.7712
6	ศอ.บต.	22.0633
รวม		191.3257

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) จัดทำข้อมูลเผยแพร่เพื่อสร้างความเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ในมิติความมั่นคง ผ่านสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สารคดีเชิงข่าว บทสัมภาษณ์ รายงานพิเศษผลการดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผลิตสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น บทความ ภาพอินโฟกราฟิก คลิปสั้น และรายงานพิเศษ ผ่านช่องทางสื่อของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ทุกช่องทาง และพบปะประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ครูผู้สอนโรงเรียนตาดีกา

(2) ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ จำนวน 541 สปอต/ตอน/เรื่อง/ครั้ง และขยายผลเผยแพร่ทาง Social Media สื่อวิทยุกระจายเสียง จำนวน 2,943 สปอต/ตอน/เรื่อง/ครั้ง และขยายผลเผยแพร่ทาง Social Media สื่อดิจิทัล จำนวน 571 เรื่อง/ครั้ง จัดกิจกรรมทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเครือข่าย จำนวน 19 ครั้ง

(3) สร้างและพัฒนาเครือข่าย ชป.กร. เครือข่ายภาคเอกชน นักศึกษา จำนวน 100 คน เครือข่ายจิตอาสา ภาคประชาสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลาในพื้นที่ 30 ตำบลนำร่อง จำนวน 210 คน จังหวัดปัตตานี 210 คน และจังหวัดนราธิวาส 210 คน เพื่อลดความหวาดระแวง สร้างความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการมอบขวัญกำลังใจให้กับเยาวชนและประชาชนในพื้นที่

(4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชน รณรงค์ป้องกันต่อต้านการกระทำอันเนื่องมาจากการก่อเหตุรุนแรง เพื่อสร้างสังคมน่าอยู่อย่างยั่งยืน (กิจกรรมสานสัมพันธ์ทหารเก่า) จำนวน 189 ครั้ง รวมทั้งเผยแพร่และช่วยเหลือกลุ่มผู้พิการและด้อยโอกาส จำนวน 108 ครั้ง

(5) นำเยาวชนทัศนศึกษาภูมิประเทศ เยี่ยมชมหน่วยงานภายในและภายนอกกองทัพอากาศ และกิจกรรมการแสดงบนเวทีเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของไทย จำนวน 4 รุ่น รวมเป็น 220 คน และนำประชาชนและผู้นำชุมชนเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต เรียนรู้สิ่งใหม่ การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างในเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างสงบสุข จำนวน 2 รุ่น ๆ ละ 60 คน รวมเป็น 120 คน

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชน ในรูปแบบสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อดิจิทัล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง การทำไวนิล การศึกษาดูงาน การจัดการอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งสิ้น 224 หมู่บ้าน 72 ตำบล ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเปิดรับสื่อการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐมากขึ้น (ประชาชนในพื้นที่ ร้อยละ 82.6 เยาวชนในพื้นที่ ร้อยละ 93.8) รับรู้และเข้าใจสื่อของภาครัฐมากขึ้น (ประชาชนในพื้นที่ ร้อยละ 84 เยาวชนในพื้นที่ ร้อยละ 93.4) มีความเชื่อมั่นต่อข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานของภาครัฐมากขึ้น (ประชาชนในพื้นที่ ร้อยละ 86 เยาวชนในพื้นที่ ร้อยละ 93) และมีการนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์มากขึ้น (ประชาชนในพื้นที่ ร้อยละ 83.6 เยาวชนในพื้นที่ ร้อยละ 93) นอกจากนี้ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งพึงพอใจต่อการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น โดยประชาชนในพื้นที่ตำบลเป้าหมายทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเปิดรับสื่อการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ มีการรับรู้และเข้าใจสื่อของภาครัฐมากขึ้น มีความเชื่อมั่นต่อข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานของภาครัฐมากขึ้น และมีการนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์มากขึ้น สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนงาน ร้อยละ 100

2) ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า

(1) ประชาชนมีความเชื่อมั่น รั้บรู้ เข้าใจ และสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐ การนำเสนอข่าวในเชิงสร้างสรรค์และเชิงบวก ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ออนไลน์ สารคดีเชิงข่าว บทสัมภาษณ์

(2) ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ประชาชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานของรัฐ และมีทัศนคติที่ดีต่อการแก้ไขปัญหาของภาครัฐ

(3) สามารถป้องกันแนวคิดการใช้ความรุนแรง โดยสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติแนวคิด แบ่งแยกดินแดนด้วยหลักศาสนาสายกลาง ส่งผลให้ผู้เห็นต่างกลับตัวกลับใจเป็นคนดีคืนสู่สังคม

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1) โดยภาพรวมของแผนงานมีการดำเนินงานได้เป็นไปตามตัวชี้วัด และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามพบว่าตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับประชาชนสนับสนุน/มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ ยังไม่ชัดเจนว่าประเมินอย่างไร หรือรายงานไว้ส่วนใด

2) รูปแบบการสื่อสารยังเห็นว่าใช้สื่อตามแนวทางเดิมของปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยเน้นสื่อ offline เป็นหลัก แม้จะสามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตามตัวชี้วัด และมีการสำรวจที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับแผนงาน การใช้สื่อ offline จะมีค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับสื่อ online อย่างไรก็ตามได้มีการระบุงการใช้สื่อดิจิทัลด้วยแต่ไม่ชัดเจนว่ามีการใช้สื่อใดบ้าง ซึ่งเห็นว่าหากมีงบประมาณไปใช้พัฒนาสื่อ online เพิ่มขึ้นน่าจะเป็นช่องทางสำหรับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนทุกหมู่เหล่า

3) เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4 ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ในระดับแผนงานควรมีการกำหนดตัวชี้วัดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

4) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม โดยประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดว่า ตนเองได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ และโครงการพัฒนาต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 77.57 ซึ่งมองว่าการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจกับประชาชน สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย และประเด็นความเชื่อมั่นในนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ ประชาชนเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 73.63 ภาครัฐจึงควรเร่งดำเนินการสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่นต่อประชาชน ทั้งในระดับนโยบายและแนวทาง โดยใช้สื่อที่หลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งสื่อ offline และสื่อ online เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

5) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการศึกษาและความเข้าใจสังคมพหุวัฒนธรรมให้กับประชาชน

3) แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

เป้าหมายระดับแผนงาน คือ การสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการอำนวยความสะดวกของรัฐ และผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐเพิ่มขึ้น กลไกการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ ต่าบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัดแผนงานประกอบด้วย (1) จำนวนตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น (2) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานอำนวยความสะดวกของรัฐเพิ่มขึ้น (3) ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐ ภายใต้ งบประมาณ จำนวน 502.1538 ล้านบาท มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4-6 งบประมาณแผนงานอำนวยการความยุติธรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	0.6612
2	สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์	155.1720
3	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	82.5160
4	ศอ.บต.	229.9322
5	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	21.1794
6	กรมบังคับคดี	0.7986
7	กรมราชทัณฑ์	3.1535
8	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	7.5972
9	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	1.1437
	รวม	502.1538

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) มอบเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติ ครม. จำนวน 485 ราย ติดตามและเยี่ยมเยียนผู้ได้รับผลกระทบให้ได้รับการช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต (มีอาชีพ สามารถดูแลครอบครัวได้) จำนวน 3,000 ราย และมอบเตียงบริจาคสำหรับผู้พิการติดเตียง จำนวน 66 เตียง

(2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเยียวยา และเชื่อมโยงข้อมูลกับกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งดำเนินการจัดทำแนวทางปรับปรุง แก้ไขข้อจำกัดในการช่วยเหลือเยียวยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) นำผู้ประกอบการ จำนวน 10 ร้านค้า ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาออกร้านในงาน “OTOP CITY 2020” เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

(4) จ่ายเงินอุดหนุนแก่ผู้ได้รับผลกระทบ กรณีเสียชีวิต กรณีบาดเจ็บ กรณีบาดเจ็บสาหัส/พิการ เงินยังชีพรายเดือนแก่บุตรผู้เสียชีวิต/บาดเจ็บสาหัส เงินยังชีพรายเดือนแก่ผู้พิการ เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวอุปการะเด็กที่บิดาและมารดาเสียชีวิต ตามหลักเกณฑ์ จำนวน 5,765 ราย ได้แก่ มอบเงินช่วยเหลือเฉพาะหน้ากรณีเสียชีวิต 5 ราย มอบเงินช่วยเหลือเฉพาะหน้ากรณีบาดเจ็บ 9 ราย มอบเงินฟื้นฟูสมรรถภาพผู้บาดเจ็บสาหัส/พิการ 44 ราย มอบเงินยังชีพรายเดือนแก่บุตรผู้เสียชีวิต/บาดเจ็บสาหัส/พิการจากเหตุความไม่สงบฯ 4,879 ราย (ต่อเนื่อง) มอบเงินยังชีพรายเดือนแก่ผู้พิการจากเหตุความไม่สงบฯ 787 ราย (ต่อเนื่อง) มอบเงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่อุปการะเด็กที่ทั้งบิดามารดาเสียชีวิตจากเหตุความไม่สงบฯ แบบครอบครัวอุปถัมภ์ 41 ราย (ต่อเนื่อง)

(5) มอบทุนการศึกษารายปีให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 6,842 คน

(6) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 106,999 ราย ได้รับบริการและเข้าถึงงานบริการของหน่วยงานรัฐ โดยได้รับบริการเยี่ยมญาติ (ผู้ต้องขังในเรือนจำ) ทางไกลผ่านจอภาพ จำนวน 5,173 ราย และได้รับการอำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกประจำหน่วยงาน (สนง.อัยการจังหวัด/ศูนย์ดำรงธรรม/สนง.กก.อิสลามประจำจังหวัด) จำนวน 101,826 ราย

(7) ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็น การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และช่องทางการติดต่อหน่วยงานด้านอำนวยความสะดวกผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และการอบรมให้ความรู้ โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการบังคับคดีผ่านการอบรม จำนวน 403 ราย ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้รูปแบบต่าง ๆ ในเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการบังคับคดี สิทธิและหน้าที่พลเมือง จำนวน 79,165 ชุด

(8) ศูนย์ยุติธรรมชุมชน 106 ศูนย์ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้นและงานบริการของหน่วยงานรัฐแก่ประชาชน จำนวน 17,553 ราย และเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนให้ความรู้กฎหมายเบื้องต้น การกิจของกระทรวงยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชนอายุ 10-18 ปี จำนวน 3,610 ราย ในสถานศึกษา และชุมชนของตนเอง พร้อมสร้างจิตสำนึกในการเป็นจิตอาสาเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกับศูนย์ยุติธรรมชุมชน

(9) ประชาชน จำนวน 12,932 ราย ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมีทนายความอาสาให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (กรณีผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดบริหาร ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และทนายความอาสาเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จำนวน 2,744 คน ให้คำปรึกษาทางกฎหมายประจำศาล หรือสถานที่เหมาะสมและที่ตั้งของตัวแทนเครือข่ายศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์ จำนวน 9,484 คน และให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายฝ่ายคดี จำนวน 704 คน รวมถึงมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ประชาชนร้องขอ จำนวน 2 กรณี

(10) ประชาชนที่ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร จำนวน 405 ราย ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยการลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการเพื่อเข้ารับการตรวจสอบสารพันธุกรรม DNA และอบรมสำหรับการดำเนินการยื่นเรื่องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรและจัดทำบัตรประชาชนต่อไป

(11) พัฒนาระบบยุติธรรมตามวิถีชีวิต โดยการส่งเสริมการใช้กฎหมายอิสลาม เรื่องครอบครัวและมรดก ด้วยการจัดให้มีสตรีมุสลิมทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประจำสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (สนง.กอกจ.) 5 แห่ง มีศูนย์บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครอบครัวและมรดก ประจำสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้สำเร็จ 1,163 เรื่อง จาก 1,766 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 65.85 รวมถึงผู้แทนกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้แทนชมรมอิหม่าม คอเต็บ บิลาลประจำอำเภอ และผู้แทนชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำอำเภอ จำนวน 120 คน ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489

(12) อบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบังคับคดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นบังคับคดีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ขั้นตอนการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลายวางทรัพย์ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การกู้ยืมเงิน จำนำ จำนอง การขายฝาก) ให้แก่ประชาชน จำนวน 403 ราย หลังการเข้ารับอบรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ร้อยละ 88.48

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด มีรายละเอียด ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐ ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความสะดวกของรัฐ ร้อยละ 83.30 (โครงการช่วยเหลือเยียวยาฯ ร้อยละ 83.53 โครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตฯ ร้อยละ 83.62 และโครงการเผยแพร่สิทธิมนุษยชนฯ ร้อยละ 81.02) และไม่มีข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐใน 20 ตำบลเป้าหมาย สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนงาน ร้อยละ 100

ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า

(1) ผู้ได้รับผลกระทบได้รับการช่วยเหลือเยียวยาของรัฐเพิ่มขึ้น ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงิน การศึกษา การยังชีพ การรักษาพยาบาล และติดตามดูแลคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง และจัดสรรทุนการศึกษา 4,948 ราย ดังนี้

- ผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 120 ครอบครัว ได้รับการช่วยเหลือสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และ 30 ครอบครัว ได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมตามความเดือดร้อน อันเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐกับครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- ผู้ได้รับผลกระทบฯ จำนวน 6,250 ราย ได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์ เช่น เงินยังชีพรายเดือน เงินอุดหนุน เป็นต้น

- ผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 3,000 ราย ได้รับการดูแล ติดตาม และเยี่ยมเยียน เพื่อช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต โดยมีอาชีพและสามารถดูแลครอบครัวได้

(2) กลไกการอำนวยความสะดวกมีประสิทธิภาพ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน 106 แห่ง ให้ความรู้และช่วยเหลือทางกฎหมาย 12,197 ราย ประชาชน จำนวน 44,711 ราย ได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายคดี และอำนวยความสะดวก และประชาชนได้รับความช่วยเหลือเรื่องทะเบียนราษฎร 526 ราย

(3) ตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนละเมิดสิทธิ ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และเรื่องสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐ สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาระหว่างประเทศได้

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ผลการดำเนินในระดับแผนงานมีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดที่เป็นเชิงรุกมากขึ้น เช่น การกำหนดการร้องเรียนการละเมิดสิทธิลดลง อย่างไรก็ตาม ควรมีการปรับปรุงการประเมินตามตัวชี้วัดของแผนงานอย่างแท้จริง เนื่องจากในรายงานพบว่าเป็นการประเมินในระดับโครงการ ซึ่งผลที่ได้อยู่ในระดับที่น่าพอใจยิ่ง โดยพบว่าการรายงานผลการประเมินตามแผนงานในเรื่องเดียวกันนั้น คือ ทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐที่มีหลักฐานยืนยันอย่างชัดเจน ในขณะที่ตัวชี้วัดตำบลเป้าหมายมีการร้องเรียนลดลง และความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานอำนวยความสะดวกของรัฐ แต่มีข้อความบรรยายเรื่องดังกล่าวว่าเป็นไปตามตัวชี้วัด หากสามารถยืนยันด้วยหลักฐานการประเมินจะสร้างนำความเชื่อถือต่อการประเมินมากขึ้น และหากดูผลการประเมินความเชื่อมั่นในด้านต่าง ๆ ที่ คอ.บต. ได้ดำเนินการแต่ละปี จะพบว่าจะได้คะแนนเกินครึ่งเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สะท้อนประชาชนมีความเชื่อมั่นในระดับเพียงผ่านเกณฑ์เท่านั้น

2) เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4 ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ในระดับแผนงานควรมีการกำหนดตัวชี้วัดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

3) ประชาชนส่วนใหญ่มองว่า การอำนวยความสะดวกยุติธรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในประเด็นต่างๆ นำมาสู่ความสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยประเด็นที่ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ เป็นประเด็นที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.10 มองว่า ภาครัฐและเจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความเป็นธรรมในการใช้กฎหมาย ทำให้ประชาชนพึงพอใจและไว้วางใจเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเชื่อมั่นต่อภาครัฐ และการให้ความร่วมมือต่อการดำเนินการต่างๆ

4.1.3 ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดระดับแผนงานและระดับโครงการสำคัญที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ 1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 2) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่แต่ละแผนงานมีผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน และข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ต่อผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

เป้าหมายระดับแผนงาน คือ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างชุมชน ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความศรัทธา ความเชื่อทางศาสนา ที่ถูกต้อง รวมทั้งสร้างสรรค์อัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่แต่ละระดับที่เป็นรูปธรรม และนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้มีการกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ประกอบด้วย 3 โครงการสำคัญ 1) โครงการส่งเสริมกิจกรรมศาสนาเพื่อสันติสุข 2) โครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม 3) โครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีหน่วยงานภายใต้แผนงาน จำนวน 9 หน่วยงาน ตัวชี้วัดแผนงาน คือ จำนวนตำบลที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมขยายตัว 183 ตำบล ภายใต้ งบประมาณแผนงาน ดังนี้

ตารางที่ 4-7 งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

- ภาพรวมแผนงาน

ดับ	รายการ	งบประมาณ (จำนวน)	ร้อยละ
1	งบประมาณที่ได้รับ	818.2513 ล้านบาท	100
2	คินงบประมาณตาม พ.ร.บ. โอนฯ	196.7712 ล้านบาท	24
3	คงเหลืองบประมาณ	621.4737 ล้านบาท	-
4	ผลการเบิกจ่าย	594.8269 ล้านบาท	95.70

- หน่วยงานงาน

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ(ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
	แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง				
1	กอ.รমন.	48.7404	3.4695	3.4481	0.0214
2	กรมการศาสนา	3.2522	1.0522	0.9508	0.1014
3	กรมศิลปากร	32.1500	32.1500	26.8111	5.3389
4	สำนักงานพระพุทธศาสนา	242.3076	186.0176	172.8420	13.1756
5	ศอ.บต.	432.1310	362.7003	354.7829	7.9174
6	กรมการปกครอง	8.3829	1.1457	1.0587	0.0870
7	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	37.8290	24.7466	24.7454	0.0012
8	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	5.9582	5.9582	5.9484	0.0098
9	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	7.5000	4.2400	4.2395	0.0005

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

โครงการส่งเสริมกิจกรรมศาสนาเพื่อสันติสุข ประกอบด้วย 4 หน่วยงาน 1) กอ.รমন. ภาค 4 ส่วนหน้า 2) กรมศิลปากร 3) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 4) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) บูรณะโบราณสถานสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ บูรณปฏิสังขรณ์และพัฒนาวัดในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(2) การฟื้นฟูวัด/สำนักสงฆ์ร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(3) สร้างความมั่นคงของสถาบันพระพุทธศาสนาในพื้นที่ จขต. โดยอุดหนุนสัมมนา คณะสงฆ์ ส่งเสริมการศึกษาปริยัติธรรม สนับสนุนพระธรรมทูตอาสา จำนวน 223 รูป ๆ ละ 20,000 บาท อุดหนุนพิเศษพระภิกษุใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3,798 รูป ๆ ละ 2,500 บาท/เดือน และอุดหนุนงบประมาณแก่องค์กรศาสนาอิสลามใน จขต. จำนวน 2,546 แห่ง รวม 30,500 คน

(4) สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม ผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยหนุนเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 60 แห่ง ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 31 แห่ง ใน 29 อำเภอ รวมจำนวนเด็ก ครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในชุมชนที่ทำกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม จำนวน 7,025 ราย

(5) สนับสนุนฮัจย์มวลชนในพื้นที่ จัดทำสื่อเพื่อพัฒนาผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ และอุมเราะห์ จัดกิจกรรมทำนุบำรุงศาสนสถานและสถานที่สาธารณประโยชน์ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม แก่ผู้ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ปฏิบัติธรรมและศึกษาแหล่งสังเวชนียสถาน และเยาวชนโครงการสานใจไทย สู่ใจใต้ มาดำเนินกิจกรรมเพื่อทำนุบำรุงศาสนสถานและสถานที่สาธารณประโยชน์ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการสานสัมพันธ์และถ่ายทอดการเรียนรู้แก่นของศาสนาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมจำนวน 10 พื้นที่ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ละ 100 คน รวมเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 1,000 คน

โครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ประกอบด้วย 1 หน่วย ได้แก่ กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตรให้กับเกษตรกรที่มีความยากลำบาก จำนวน 20 ครอบครัว

(2) ปรับปรุงซ่อมแซมศาสนสถาน จำนวน 20 แห่ง ให้กับพื้นที่ชุมชนไทยพุทธเปราะบาง (พื้นที่ห่างไกล สุ่มเสี่ยง) ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา จำนวน 251 ครัวเรือน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยพุทธรอบวัดได้เข้าไปปฏิบัติธรรม รวมทั้งสนับสนุนภัตตาหารแก่พระสงฆ์ในพื้นที่ชุมชนล่อแหลม จำนวน 60 รูป ในวัดที่อยู่ห่างไกลและไม่สามารถออกบิณฑบาตได้

โครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย 8 หน่วยงาน 1) กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า 2) วชช. 3) ปค. 4) สป.วธ. 5) กรมการศาสนา 6) กรมศิลปากร 7) ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย 8) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำศาสนา และประชาชน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันผ่านกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ จัดเสวนาสัมพันธ์ผู้นำชุมชนไทยพุทธ/มุสลิมที่เป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือผ่านงานประเพณีและกิจกรรมค่ายระหว่างชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และศาสนาอื่นๆ

(2) ส่งเสริมพิธีกรรม ประเพณี และกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือดูแลประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดความรู้สึกชิงชัง แยกแยะ โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมรอมฎอนสัมพันธ์ ประจำปีอิหฺเราะห์ศักราช 1441 สนับสนุนกิจกรรมทำบุญร่วมใจเข้าวัดปฏิบัติธรรมเนื่องในวันธรรมสวนะ และส่งเสริมกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมตามประเพณีความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน

(3) จัดทำองค์ความรู้อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและวัฒนธรรม บูรณะโบราณสถานเมืองโบราณยะรัง ศึกษาและขยายฐานความรู้เมืองโบราณยะรัง จัดทำต้นฉบับหนังสือพัฒนาการทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาผ้าไทยร่วมสมัยชายแดนใต้

(5) สร้างผู้นำจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้กับโรงเรียน จำนวน 700 แห่ง

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงาน

(1) ควรมีการปรับตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ในระดับโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ระดับแผนงาน

(2) ควรกำหนดตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ ในระดับโครงการให้ชัดเจนเพิ่มขึ้น เช่น ร้อยละ 50 ของประชาชนในแต่ละตำบล

(3) ควรมีการระบุว่าแต่ละโครงการตอบสนองตัวเป้าหมายใด ซึ่งโดยนิยามแล้วเป็นตำบลเป้าหมายด้านความมั่นคง จำนวน 183 ตำบล ในพื้นที่เร่งด่วนให้ 3 จขต. และ 4 อำเภอของสงขลา

(4) จากตัวชี้วัดนำทางร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ของตำบลเป้าหมาย ในแต่ละโครงการควรแสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินโครงการสอดคล้องกับเป้าหมายนำทาง

(5) ลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน ในกรณีเป้าหมายเชิงพื้นที่และประชาชนเป็นกลุ่มเดียวกัน

(6) การรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานมีบางหน่วยงานรายงานผลลัพธ์และผลกระทบ แต่บางหน่วยงานรายงานผลผลิต (output) เพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เห็นผลลัพธ์ในภาพรวมของแผนทุกหน่วยงานควรมีแบบแผนการรายงานเหมือนกันโดยควรรายงานทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

2) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนงาน เสริมสร้างชุมชนระดับตำบลมีความมั่นคง ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม 37 ตำบล ผ่านสภาสันติสุขตำบล เพื่อสามารถร่วมกันป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน หมู่บ้าน รวมถึงตำบล เพื่อส่งเสริมอาชีพที่มีความต่อเนื่องและครบวงจร เพื่อให้เกิดการมีรายได้ครัวเรือนที่ยั่งยืน ส่งผลให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี สร้างการยอมรับวิถีสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อให้การพัฒนาที่มีความเข้มแข็ง พึ่งพา กัน และนำไปสู่การร่วมมือกันในระดับชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาในอนาคตและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติ ประกอบด้วย 1 โครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีหน่วยงานภายใต้แผนงานจำนวน 14 หน่วยงาน ตัวชี้วัดแผนงาน คือ (1) ประชาชนมีรายได้ต่อหัว/ต่อปี เพิ่มขึ้น (2) รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น (3) การลงทุนเพิ่มขึ้น (4) การว่างงานลดลง และ(5) อัตราการตายของมารดา และทารกคลอด มีงบประมาณแผนงาน ดังนี้

ตารางที่ 4-8 งบประมาณแผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

- ภาพรวมแผนงาน

ลำดับ	รายการ	งบประมาณ (จำนวน)	ร้อยละ
1	งบประมาณที่ได้รับ	3,016.5635 ล้านบาท	100
2	คืนงบประมาณตาม พ.ร.บ. โอนฯ	89.2443 ล้านบาท	2.9
3	คงเหลืองบประมาณ	2,927.3192 ล้านบาท	-
4	ผลการเบิกจ่าย	2,913.0815 ล้านบาท	99.50

- รายหน่วยงาน

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ(ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
	แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้				
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	18.1560	2.4132	1.7400	0.6732
2	กองบัญชาการกองทัพไทย	20.8095	20.8095	20.4430	0.3665
3	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	44.7772	44.7772	44.7765	0.0007
4	กรมการข้าว	20.4634	20.4634	18.5660	1.8974
5	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	17.8020	11.5528	11.5528	-
6	กรมปศุสัตว์	22.0726	21.8503	21.8503	-
7	กรมพัฒนาที่ดิน	16.4658	16.4658	16.3381	0.1277
8	กรมส่งเสริมการเกษตร	17.7874	17.0544	15.5607	1.4937
9	กรมการปกครอง	538.6536	535.6536	535.6536	-

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ(ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
	แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้				
10	กรมที่ดิน	51.0343	51.0343	50.0132	1.0211
11	กรมโยธาธิการและผังเมือง	1,768.6267	1,724.8653	1,724.4866	0.3787
12	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	10.7000	8.4720	8.4718	0.0002
13	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	51.0054	50.3054	50.2929	0.0125
14	ศอ.บต.	418.2096	401.6020	393.3360	8.2660

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ประกอบด้วย 14 หน่วยงาน 1) กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า 2) กองบัญชาการกองทัพไทย 2) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 3) กรมการข้าว 4) กรมที่ดิน 5) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 6) กรมพัฒนาที่ดิน 7) กรมส่งเสริมการเกษตร 8) กรมวิชาการเกษตร 9) กรมโยธาธิการและผังเมือง 10) ปค. 11) กรมปศุสัตว์ 12) วชช. 13) สป.สธ. 14) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านประมงให้ชาวประมงพื้นบ้าน และเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมอาชีพสาขาช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างไฟฟ้า และช่างก่อสร้าง หลักสูตร 6 เดือน ฝึกอบรมสร้างความเข้าใจแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา จัดตั้งธนาคารแพะตำบลสันติสุข รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเกษตรกรผู้มีรายได้ไม่ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) โดยการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างความเชื่อมโยงในระดับพื้นที่เกิดการจ้างงานและกระจายรายได้ในกลุ่มฐานรากและเยาวชนที่ว่างงาน ไม่น้อยกว่า 5,700 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อน คิดเป็นร้อยละ 65 รวมทั้งจำนวนครัวเรือนยากจนต่ำกว่าเกณฑ์ ตั้งแต่ปี 2559 จำนวน 4,922 ครัวเรือน ปัจจุบันเหลือเพียง 2,037 ครัวเรือน ลดลงร้อยละ 42

(2) ซ่อมแซมบ้านเรือนราษฎรที่ยากจน และด้อยโอกาสในพื้นที่หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา และพื้นที่หมู่บ้านเสริมสร้างการพัฒนาใน 4 จชต.

(3) ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่นาร้างให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้เต็มศักยภาพ และสนับสนุนวัสดุปรับปรุงดิน ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพให้กับเกษตรกร เพื่อปรับปรุงดินในการเพิ่มผลผลิตข้าว จำนวน 12,666 ไร่

(4) สร้างความเข้มแข็งให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อรักษาความปลอดภัยในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน อาทิจร ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบในหมู่บ้าน

(5) เดินสำรวจออกโฉนดที่ดินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ จชต. จำนวน 10,829 แปลง ของเป้าหมาย 15,000 แปลง คิดเป็นร้อยละ 72.19

(6) ก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 233 แห่ง ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน 124 แห่ง อยู่ระหว่างดำเนินการ 109 แห่ง

(7) สร้างความเข้มแข็งด้านสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น การดูแลหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอด ดูแลเด็กอายุ 0 - 5 ปี ให้มีพัฒนาการสมวัย บริการวัคซีนป้องกันโรคช่วงอายุ 1 ปี บริการทาฟลูออไรด์ในเด็กก่อนวัยเรียน (0 - 5 ปี) ผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ภาวะพึ่งพิงผู้พิการได้รับการดูแล เจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมด้านงานพยาบาลห้องคลอด

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ จากการดำเนินงาน

- (1) จากตัวชี้วัดระดับแผน ทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด ในตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนมีรายได้ต่อหัว/ต่อปีเพิ่มขึ้น ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็น ประชาชนเป้าหมาย
- (2) ทุกตัวชี้วัดในระดับแผน โดยเฉพาะในตัวชี้วัดที่ 2 รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัดที่ 3 การลงทุนเพิ่มขึ้น และ ตัวชี้วัดที่ 5 อัตราการตายของมารดา และทารกคลอด จะเห็นว่าเป็นตัวชี้วัดที่ไม่ปรากฏผลในการดำเนินโครงการต่างๆ และความสำเร็จของตัวชี้วัดอาจมาจากเหตุปัจจัยอื่น
- (3) จากผลดำเนินโครงการรายงานว่าอัตราการว่างงานลดลงและครอบครัวยากจนลดลง โดยจำนวนครัวเรือนยากจนต่ำกว่าเกณฑ์ ตั้งแต่ปี 2559 จำนวน 4,922 ครัวเรือน ปัจจุบันเหลือเพียง 2,037 ครัวเรือน ลดลงร้อยละ 42 แต่ตัวเลขนี้เป็นกรเทียบเท่ากับปี 2559 ในขณะที่ดำเนินโครงการคือปีงบประมาณ 2563 อาจเปรียบเทียบให้เห็นแนวโน้มย้อนหลังสามปีแทน
- (4) การทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อาจใช้กลไกที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น กลไกสภาสันติสุขตำบล เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน
- (5) พื้นที่ของของกรมการข้าว และกรมพัฒนาที่ดิน อาจมีความทับซ้อนกันควรบูรณาการร่วมกันในเชิงพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน
- (6) ควรมีการสำรวจจรรยาบรรณในพื้นที่ ทั้งปริมาณและภูมิศาสตร์ เพื่อวางแผนการจัดการได้เหมาะสม สำรวจคนรุ่นใหม่ บัณฑิตว่างงาน โน้มน้าวให้หันมาปลูกข้าวหรือการเกษตรในพื้นที่นาร้าง โดยมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงในชีวิตของคนรุ่นใหม่
- (7) หน่วยงานที่รับงบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการฯ ควรกำหนดช่วงเวลาดำเนินการหรือช่วงเวลาการแก้ไขปัญหาในทุกระยะให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อยอด ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จในแต่ละระยะ ควรพิจารณาให้ดำเนินการตามกรอบปกติของหน่วยงานที่รับงบประมาณประจำปี หรือส่งมอบภารกิจให้หน่วยงานอื่นดำเนินการพัฒนาต่อยอดต่อไป
- (8) ควรมีการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่ขาดความรู้และทักษะในการทำบัญชีครัวเรือนการออม การจัดสรรปันส่วนของเงินเพื่อความมั่นคงทางการเงิน แล้วดำเนินการอบรมกลุ่มหมายโดยให้คนเหล่านี้เป็นต้นแบบเพื่อถ่ายทอดไปยังคนอื่น

3) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนงาน บูรณาการ ประสาน เชื่อมโยง เสริมการทำงาน เร่งรัด และผลักดันงานพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียม ในลักษณะประชารัฐ ประกอบด้วย 1 โครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไร้รอยต่อ มีหน่วยงานภายใต้แผนงาน จำนวน 8 หน่วยงาน ตัวชี้วัดแผนงาน คือ (1) ประชาชนมีรายได้ต่อหัว/ต่อปีเพิ่มขึ้น (2) รายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น (3) การลงทุนเพิ่มขึ้น (4) การว่างงานลดลง ภายใต้งบประมาณ แผนงาน ดังนี้

ตารางที่ 4-9 งบประมาณแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- ภาพรวมแผนงาน

ลำดับ	รายการ	งบประมาณ (จำนวน)	ร้อยละ
1	งบประมาณที่ได้รับ	629.4418 ล้านบาท	100
2	คืบหน้างบประมาณตาม พ.ร.บ. โอนฯ	9.7958 ล้านบาท	1.6
3	คงเหลืองบประมาณ	619.6460 ล้านบาท	-
4	ผลการเบิกจ่าย	617.6216 ล้านบาท	99.60

- รายละเอียดแผนงาน

ลำดับ	แผนงาน	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ			
		งบประมาณที่ได้รับ(ลบ.)	พ.ร.บ. โอนฯ คงเหลือ (ลบ.)	เบิกจ่าย (ลบ.)	คงเหลือยังไม่เบิกจ่าย (ลบ.)
1	องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)	6.0000	6.0000	6.0000	-
2	สป.กษ.	14.9117	12.3881	12.3856	0.0025
3	กรมประมง	22.4244	20.9772	20.9229	0.0543
4	กรมวิชาการเกษตร	24.1412	24.1412	24.1380	0.0032
5	กรมทางหลวงชนบท	496.3210	490.4960	489.7614	0.7346
6	สป.กระทรวงพาณิชย์	7.8748	7.8748	6.9558	0.9190
7	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	12.0400	12.0400	12.0400	-
8	ศอ.บต.	45.7287	45.7287	45.4179	0.3108

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไร้รอยต่อ ประกอบด้วย 8 หน่วยงาน 1) องค์การบริหารการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) กรมประมง 3) กรมทางหลวงชนบท 4) สป.พณ. 5) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน 6) สป.กษ. 7) กรมวิชาการเกษตร 8) ศอ.บต. มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่รับผิดชอบมีมาตรฐานตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

(2) พัฒนาศักยภาพเกษตรกร สนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อสร้างรายได้ รวมถึงสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรและสหกรณ์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร จำนวน 2,910 ราย อบรมเกษตรกรให้มีความรู้ในการทำประมงพื้นบ้าน (ปลาชนิดตอนนาและปลาตะเพียนขาว) รวมทั้งส่งเสริมการทำแปลงต้นแบบและขยายผลในพื้นที่ของเกษตรกร โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อาทิ กาแฟ ถั่วลิสง ผักปลอดสารพิษ สมุนไพรพื้นถิ่น หน่อพันธุ์กล้วยหิน ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ทุเรียน ส้มโอปุยะรัง ข้าวโพดหวาน ส้มจุก เห็ด เป็นต้น

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนความเชื่อมโยงระหว่างตำบล เพื่อให้เกิดการขยายพื้นที่พัฒนา โดยก่อสร้างเส้นทาง ปรับปรุงทางในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย และสะพานตามมาตรฐานที่กำหนด จำนวน 39 โครงการ

(4) สร้างอาชีพให้กับแรงงานเพื่อฝึกทักษะ และพัฒนาอาชีพต่าง ๆ อาทิ ช่างซ่อมจักรยานยนต์ ช่างแต่งผมสุภาพบุรุษ ช่างปูกระเบื้อง ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างเดินสายไฟฟ้า การทำขนม เป็นต้น กลุ่มเป้าหมาย อาทิ กลุ่มพาคนกลับบ้าน กลุ่มแนวร่วม กลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่รอบอุทยานแห่งชาติบูโด-สุโขทัย

(5) พัฒนาเศรษฐกิจการค้าการลงทุนชายแดนภาคใต้ โดยส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดให้กับเกษตรกร อาทิ หลักสูตรการยกระดับธุรกิจสู่การค้าเสรีด้วยกลยุทธ์ Branding & Marketing เพื่อเตรียมพร้อมต่อการยกระดับธุรกิจและต่อยอดในอนาคต เชื่อมโยงการค้าและเจรจาธุรกิจในพื้นที่หรือภูมิภาคอื่น จัดแสดงสินค้าและเจรจาจับคู่ธุรกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ Digital Business and Trade Exhibition in South Thailand (Date in South) จำนวน 2 ครั้ง

(6) ขยายผลวิสาหกิจสถานศึกษาสู่ครอบครัวและชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน ผ่านการปลูกไม้เศรษฐกิจและพืชอื่น ๆ ผลักดันพืชพลังงานให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้ได้หลายทาง ปรับเปลี่ยนแนวการทำเกษตรเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานร่วมกับกาแฟ

(7) พัฒนาธุรกิจฮาลาล โดยการพัฒนาคุณภาพกระบวนการผลิต และผลิตสินค้าฮาลาลให้ได้มาตรฐานการรับรองเครื่องหมายฮาลาล และส่งเสริมธุรกิจฮาลาล โดยการส่งเสริมและกระจายสินค้าฮาลาลที่ผลิตกันจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านช่องทาง ผากระฉ่อน ผากระฉ่อน คอ.บต." บนเว็บไซต์ www.sbpac.go.th

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ การดำเนินงาน

(1) ตัวบ่งชี้ซ้ำซ้อนกับตัวบ่งชี้ในแผน 4 ซึ่งเมื่อเป็นคนละแผนงานตัวบ่งชี้ควรมีความแตกต่างกัน อาจยุบรวมเป็นแผนงานเดียวกัน แต่มี 2 โครงการ

(2) ควรมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อนเขียนโครงการ/กิจกรรม เพื่อของบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาอย่างแท้จริง โดยกิจกรรมควรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายตัวชี้วัด และตัวชี้วัดแนวทาง

(3) ควรกำหนดจุดเน้นทิศทางของแผนให้ชัดเจนว่าจะไปทิศทางใด หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อที่จะบูรณาการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ควรมีการประเมิน outcome/impact กลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ หรือเข้าโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4) ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของ คอ.บต. ในฐานะหน่วยรับงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

คอ.บต. ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และโครงการตามยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2563 รวมทั้งสิ้น 10,641.9103 ล้านบาท รัฐบาลกำหนดให้หน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเจ้าภาพ 2 หน่วยงานได้แก่ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และหน่วยงานภายใต้การควบคุมดูแลของนายกรัฐมนตรีอีก 1 หน่วยงาน คือ คอ.บต. โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวม 53 หน่วยงานจาก 17 กระทรวง แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดเป้าหมายสูงสุดของแผนคือ ลดเหตุรุนแรง และตัวชี้วัดของเป้าหมายคือ จำนวนเหตุรุนแรงลดลงร้อยละ 20 เทียบกับปี พ.ศ. 2560 ในแผนกำหนดแนวทางเพื่อบรรลุตัวชี้วัดไว้ 2 แนวทาง ได้แก่ ด้านความมั่นคง และด้านการพัฒนา

ผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการ

การวิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการย่อยทั้ง 23 โครงการของ ศอ.บต. ในแผนงานบูรณาการฯ ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารข้อเสนอโครงการ และวิเคราะห์เอกสารข้อเสนอโครงการ โดยพิจารณา วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด/เป้าหมาย ประโยชน์ งบประมาณ ของโครงการย่อยทุกโครงการ จากนั้นจึงนำมาจัดกลุ่มของโครงการตามผลลัพธ์ของโครงการ โดยสามารถแบ่งลักษณะของผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการได้ 3 มิติดังนี้

(1) มิติการบริหารจัดการภาครัฐ ลักษณะโครงการย่อยในกลุ่มนี้จะมุ่งไปที่การยกระดับการพัฒนาบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานของ ศอ.บต. ในแผนงานบูรณาการฯ กลุ่มเป้าหมายของโครงการกลุ่มนี้จะเป็นบุคลากรใน ศอ.บต.

(2) มิติสังคม โครงการย่อยที่ถูกจัดประเภทในกลุ่มนี้จะเน้นกลุ่มเป้าหมายซึ่งอาจเป็นประชาชนทั่วไปในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มเปราะบาง และกลุ่มประชาชนที่มีความเชื่อและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โครงการย่อยในกลุ่มนี้ มีลักษณะของโครงการที่แก้ปัญหา กลุ่มเปราะบางที่ได้รับความเดือดร้อน การสร้างสันติสุขในกลุ่มประชาชนที่แตกต่างกันทางความคิดและความเชื่อ การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง รวมถึงการสร้างความเข้าใจต่อรัฐ และ

(3) มิติเศรษฐกิจ โครงการย่อยที่อยู่ในกลุ่มนี้เน้นการสร้างงาน สร้างรายได้ ยกย่องระดับฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แก้ปัญหาเรื่องการถือครองที่ดิน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดต้นทุนปัจจัยการผลิตด้านเกษตร มีกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไป วิสาหกิจ ผู้ประกอบการในธุรกิจฮาลาล เกษตรกร พบว่า ศอ.บต. มีโครงการย่อยที่เน้นเป้าหมายทางมิติสังคมมากที่สุดจำนวน 15 โครงการ คิดเป็นงบประมาณที่จัดสรรแล้ว 1,189.3039 ลบ. มีโครงการด้านมิติเศรษฐกิจและมิติการบริหารจัดการจำนวนเท่ากันมีติดละ 4 โครงการย่อย คิดเป็นงบประมาณ 81.1726 และ 61.4664 ล้านบาท ตามลำดับ โดยจะพบว่า ศอ.บต. ออกแบบงบประมาณแผนบูรณาการในมิติสังคมสูงสุดที่ร้อยละ 89.29 รองลงมาคือมิติเศรษฐกิจ (ร้อยละ 6.09) และ ต่ำสุดคือ มิติการบริหารจัดการภาครัฐ (ร้อยละ 4.61) การออกแบบงบประมาณดังกล่าวเพื่อต้องการการบรรลุเป้าหมายสูงสุดของแผนบูรณาการฯ คือ ต้องการลดเหตุรุนแรง

ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน

มิติสังคม พบว่า มีเหตุการณ์ความรุนแรงและจำนวนผู้เสียชีวิตในอัตราที่เร็วกว่าเป้าหมายของแผนบูรณาการฯ ซึ่งกำหนดไว้ที่ร้อยละ 20 โดยพบว่า จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในรอบปี 2560 - 2563 ลดลงในอัตราเฉลี่ย 40 เหตุการณ์ต่อปีคิดเป็นอัตราร้อยละ 22.98 ต่อปี คิดเป็น ขณะที่จำนวนผู้สูญเสียชีวิตเฉลี่ย 150 คนต่อปีหรือลดจ้อยละ 19.30 ต่อปี โครงการย่อยด้านมิติสังคมที่ดำเนินการโดย ศอ.บต. ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 15 โครงการ ใช้งบ 1,189.3039 ลบ. จากจำนวนงบประมาณในแผนบูรณาการฯ ทั้งหมด 10,641.9103 ลบ. หรือคิดเป็นร้อยละ 11.18 ของงบประมาณตามแผนบูรณาการฯ ทั้งหมด ซึ่งสัดส่วนของงบประมาณในมิติสังคมที่รับผิดชอบโดย ศอ.บต. นี้ถือได้ว่ามีนัยสำคัญพอที่จะสร้างผลลัพธ์ที่นำไปสู่เป้าหมายได้ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ผลการดำเนินชุดโครงการด้านมิติสังคมของ ศอ.บต. เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แผนบูรณาการฯ บรรลุเป้าหมายสูงสุด กล่าวคือ สามารถลดการสูญเสียชีวิตจากความรุนแรงได้ จากจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในปี 2560 ผลปรากฏว่าในปี 2563 สามารถลดจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงได้มากกว่าร้อยละ 70.6 และลดการสูญเสียชีวิตได้มากกว่าร้อยละ 65.1 ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จในการสร้างความเข้าใจต่อการทำงานของรัฐและคนในพื้นที่ ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

การสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ และเครือข่ายความเข้มแข็งที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบสำคัญคือ จำนวนผู้สูญเสียชีวิตเฉลี่ยต่อ 1 เหตุการณ์ความรุนแรงสูงชันจาก เดิมในปี 2560 ที่เท่ากับ 4.4 คนต่อ 1 เหตุการณ์ เพิ่มเป็น 5.3 คนต่อ 1 เหตุการณ์ในปี 2563 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ก่อความไม่สงบอาจปรับกลยุทธ์ เพิ่มระดับความรุนแรงของการก่อความไม่สงบมากขึ้นและลดความถี่ของการก่อเหตุการณ์

มิติเศรษฐกิจ พบว่า GPP ต่อหัวของ 4 จังหวัดได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ของโครงการย่อยทางเศรษฐกิจจำนวน 4 โครงการย่อยที่ ศอ.บต. รับผิดชอบดำเนินการ จากกราฟ GPP ต่อหัว และแนวโน้มของเส้นกราฟ พบว่า GPP ต่อหัวของประชากรในจังหวัดชายแดนใต้มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง จากเดิมในปี 2560 มี GPP ต่อหัว 100,825 บาทต่อคน ลดลงเหลือ 93,597 บาทต่อคน ลดลงปีละ 2,105.3 บาท หรือคิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 2.4 ต่อปี ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของ GPP ประเทศไทยในรอบ 3 ปีมีค่าเฉลี่ยเติบโตต่ำร้อยละ 0.1 ต่อปี แนวโน้มเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ 4 จังหวัดนี้ขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมรวมของประเทศไทย ดังนั้น โครงการในด้านเศรษฐกิจ 4 โครงการของ ศอ.บต. ที่จัดสรรงบประมาณ 81.1726 ล้านบาท ล้วนเป็นโครงการย่อยที่สำคัญที่สร้างฐานรายได้ให้กับชุมชนซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนขยายตัวต่อเนื่อง โครงการย่อยทั้ง 4 โครงการสร้างผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญดังนี้

(1) ส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าให้ได้การรับรองมาตรฐานฮาลาล การอบรมเพื่อได้ใบประกาศนียบัตรรับรอง การส่งเสริมวิสาหกิจในครอบครัวหรือชุมชน ซึ่งเน้นไปที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร และชุมชน รวม 60 กลุ่ม คาดว่าจะสามารถสร้างรายได้จากพัฒนายกระดับสินค้าเพิ่มขึ้นได้กลุ่มละ 20,000 ต่อเดือน หรือสร้างยอดขายเพิ่มขึ้นรวม 12 ล้านบาทต่อปี

(2) การฝึกอบรมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวน 225 ราย ซึ่งนำไปสู่การมีรายได้ของเยาวชน โดยคาดว่าเยาวชนจะมีรายได้เดือนละ 9,000 บาทต่อราย คิดเป็นรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น 24.3 ล้านบาทต่อปี

(3) การยกระดับชุมชนท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานโดยมีชุมชนเป้าหมาย 34 ชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นปีละ 50,000 บาทต่อ 1 ชุมชน คาดว่าจะทำให้รายได้ในชุมชนเพิ่มขึ้นรวม 1,700,000 บาทต่อปี และเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ 3 ล้านบาทต่อปี

(4) การตรวจสอบสิทธิในการถือครองที่ดินของชุมชนใน 89 หมู่บ้าน ซึ่งการถือครองที่ดินจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีโอกาสในการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัยและเลี้ยงชีพ ซึ่งจะทำให้จำนวนคนที่ผ่านเส้นความยากจนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2,500 คน

ดังนั้น ผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการในมิติเศรษฐกิจนี้ คาดว่าจะสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างน้อย 39 ล้านบาทต่อปี และยังช่วยให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้มีที่ดินทำกินพ้นจากเส้นความยากจนถึง 2,500 คน ผลกระทบในระยะยาวจะช่วยให้แนวโน้มเศรษฐกิจในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนใต้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมและ ศอ.บต. ควรจัดสรรงบประมาณในมิติเศรษฐกิจต่อเนื่อง ขยายไปยังกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนเปราะบาง และคนที่ไม่มีที่ดินทำกิน

มติการบริหารจัดการภาครัฐ พบว่า การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประชาชนตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ จำนวนทั้งหมด 137,589 คน โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสจำนวน 50,144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.44 อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีจำนวน 43,866 คน คิดเป็นร้อยละ 31.88 อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 23,276 คน คิดเป็นร้อยละ 16.92 และ อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลาจำนวน 20,303 คน คิดเป็นร้อยละ 14.76 ผลการประเมินแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการดำเนินงานตามแผนงานเท่ากับ 7.454 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 74.54 โดยประชาชนส่วนใหญ่ประเมินคะแนนแผนงานในระดับ 8 คะแนน (mode =8) อาจกล่าวได้ว่าผลลัพธ์ในการดำเนินงานตามแผนเห็นผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาลมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมค่อนข้างมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามแผน/โครงการ พบว่า ควรมีการสร้างการมีส่วนร่วม การเข้าถึง เข้าใจ มีความจริงใจต่อการแก้ไขปัญหา สร้างระบบกลไกการประสานงาน และบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การออกแบบงบประมาณเพื่อประโยชน์สูงสุด สร้างความเข้าใจกับคนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องใช้เวลา แผนงาน/โครงการไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง ต้องบูรณาการให้เป็นไปตามแผนงาน มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อได้พูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องโดยตรงและได้รับความเป็นจริงมากที่สุด เสริมสร้าง ปลูกฝังคุณธรรมให้มาก มีการดำเนินงานด้านความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้ความสำคัญกับการบริหารและพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งกระบวนการตั้งแต่การให้มา พัฒนา รักษาไว้ และการใช้ประโยชน์เพื่อในการปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลกระทบต่อการลดเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชน ต้องเป็นหน่วยนำในการพัฒนาอย่างแท้จริงและขับเคลื่อนส่วนราชการต่างๆ ให้ดำเนินการตามแผนการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม รวมถึงแนวทางการบริหารงานของผู้นำที่มีความชัดเจน การสร้างความตระหนักรู้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภายใต้ภารกิจที่รับผิดชอบอย่างตั้งใจ อดทน และความภูมิใจในการทำงานกับประชาชนในพื้นที่ การดำเนินโครงการในทุกกิจกรรมต้องมีการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขในข้อบกพร่องของแต่ละกิจกรรม เพื่อการทำงานให้เกิดความต่อเนื่อง

4.1.4 ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดระดับแผนงานและระดับโครงการสำคัญที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 ประกอบด้วย 5 แผนงาน คือ 1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 2) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และ 5) แผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล โดยที่แต่ละแผนงานมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

เป้าหมายระดับแผนงาน คือ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างชุมชน ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความศรัทธา ความเชื่อทางศาสนา ที่ถูกต้อง รวมทั้งสร้างสรรค์อัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่แต่ละระดับที่เป็นรูปธรรม และนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้มีการกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ตัวชี้วัดแผนงาน คือ จำนวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (183 ตำบล) ร้อยละ 35 ของตำบลเป้าหมาย (64 ตำบล) ภายใต้งบประมาณแผนงาน จำนวน 815.7446 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-10 งบประมาณแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
	แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง	815.7446
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	34.6949
2	สำนักงานพระพุทธศาสนา	240.0535
3	ศอ.บต.	403.1037
4	กรมการปกครอง	6.3839
5	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	22.2666
6	กรมการศาสนา	1.5909
7	กรมศิลปากร	93.0000
8	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	5.9582
9	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	1.1929
10	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	7.5000

เป้าหมายระดับโครงการสำคัญ ประกอบด้วย 3 โครงการสำคัญ คือ

(1) โครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูชุมชนชาวไทยพุทธให้ทำกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจกับพุทธศาสนิกชนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม และสามารถลดจำนวนพระสงฆ์ย้ายออกนอกพื้นที่ส่งผลให้เกิดปัญหาวัดหลายแห่งไม่มีพระสงฆ์ พระภิกษุไม่เพียงพอ ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) จำนวนกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมสันติสุขไม่น้อยกว่า 900 ครั้ง (2) จำนวนศาสนสถาน โบราณสถานได้รับการซ่อมแซม พื้นฟู ปฏิสังขรณ์ไม่น้อยกว่า 60 แห่ง ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน./กอ.รมน.ภาค 4 สน. (2) สำนักงานพระพุทธศาสนา (3) ศอ.บต. โดยมี กิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน. ภาค 4 สน. ดำเนินการ การส่งเสริมไทยพุทธ การอุปสมบทหมู่เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และ รอมฎอนสัมพันธ์ (2) สำนักงานพระพุทธศาสนา ดำเนินการ อุดหนุนพิเศษพระภิกษุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3,812 รูป อุดหนุนการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันพระพุทธศาสนา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อุดหนุนโครงการส่งเสริมสังคมสันติสุขอยู่เย็นเป็นสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และอุดหนุนบูรณปฏิสังขรณ์และพัฒนาวัดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ(3) ศอ.บต. ดำเนินการ กิจกรรม

เงินอุดหนุนแก่องค์กรศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2,546 แห่ง และ โครงการส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ปฏิบัติธรรมและศึกษาแหล่งสังเวชนียสถาน ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 575.1127 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-11 งบประมาณโครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสันติสุข รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	17.2644
2	สำนักงานพระพุทธศาสนา	240.0535
3	ศอ.บต.	317.7948
	รวม	575.1127

(2) โครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อ ชุมชนชาวไทยพุทธมีความเข้มแข็งและจำนวนประชาชนเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) จำนวนชุมชนเปราะบางเข้มแข็งขึ้น จำนวน 30 แห่ง (2) จำนวนคนไทยพุทธกลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิมไม่น้อยกว่า 15,000 คน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน./กอ.รมน. ภาค 4 สน. กิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ ดำเนินการ การเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเสริมสร้างความเข้าใจกับชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ งบประมาณโครงการ จำนวน 14.3286 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-12 งบประมาณโครงการนำไทยกลับสู่ถิ่นฐานเดิม รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	14.3286
	รวม	14.3286

(3) โครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อทำให้ จำนวนชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้น ประชาชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) จำนวนประชาชนที่ได้รับองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่า 15,000 คน (2) จำนวนกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันไม่น้อยกว่า 3,000 ครั้ง (3) จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นต้นแบบการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่า 200 แห่ง (4) จำนวนชุมชนพหุวัฒนธรรมเดิมเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า 74 แห่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน.ภาค 4 สน. (2) กรมการปกครอง (3) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (4) กรมการศาสนา (5) กรมศิลปากร (6) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (7) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (8) สถาบันวิทยาลัยชุมชน (9) ศอ.บต. โดยมีกิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ ดังนี้ (1) กอ.รมน. ดำเนินการ กิจกรรมการเสวนาพัฒนาสัมพันธ์ผู้นำชุมชน/ชุมชนไทยพุทธ-มุสลิมที่เป็นพหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) กรมการปกครอง ดำเนินการ โครงการสานใจไทยสู่ใจใต้ โครงการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินการ กิจกรรมเทิดทูนสถาบัน

พระมหากษัตริย์ในวาระสำคัญ กิจกรรมขับเคลื่อนพิพิธภัณฑ์เมืองนราธิวาสเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
 พหุวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและเพิ่มรายได้ กิจกรรม
 พัฒนาศักยภาพบุคลากรขับเคลื่อนงานส่งเสริมพหุวัฒนธรรมกิจกรรมขับเคลื่อนพิพิธภัณฑ์เมืองนราธิวาส
 (4) กรมการศาสนา ดำเนินการ อุดหนุนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานีจ้างเหมาบริการดูแลมัสดกลาง
 ปัตตานี กิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ (5) กรมศิลปากร ดำเนินการ จัดสร้างพิพิธภัณฑ์มรดกทางวัฒนธรรมอิสลาม
 และศูนย์การเรียนรู้อัลกุรอาน ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจัดทำต้นฉบับ หนังสือพัฒนาการทางโบราณคดีและ
 ประวัติศาสตร์ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ศึกษาและขยายฐานความรู้เมืองโบราณยะรัง อนุรักษ์และพัฒนาวัดคูหาภิมุข
 บูรณะโบราณสถานวัดปุราณประดิษฐ์ บูรณะเจดีย์วัดโคกทราย (เจดีย์ท่านแก่) (6) สำนักงานศิลปวัฒนธรรม
 ร่วมสมัย ดำเนินการ กิจกรรมสานใจรักงานศิลป์ถิ่นแดนใต้ จัดอบรมการออกแบบลายผ้าร่วมสมัยชายแดนใต้
 จัดการประกวดการออกแบบเครื่องแต่งกายจากผ้าไทยร่วมสมัยชายแดนใต้จัดแสดงผลงานและนิทรรศการ
 (7) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ โครงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดการประชุมเตรียมความพร้อมคณะทำงานการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค่ายเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักศาสนา สร้างความไว้วางใจต่อภาครัฐ
 (8) สถาบันวิทยาลัยชุมชน ดำเนินการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตพัฒนา
 พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (9) ศอ.บต. ดำเนินการโครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
 อย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม โครงการสนับสนุนการดำเนินงานสานใจไทยสู่ใจใต้ และ
 โครงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน
 226.3033 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-13 งบประมาณโครงการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ราชหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	3.1019
2	กรมการปกครอง	6.3839
3	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	22.2666
4	กรมการศาสนา	1.5909
5	กรมศิลปากร	93.0000
6	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	5.9582
7	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	1.1929
8	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	7.5000
9	ศอ.บต.	85.3089
	รวม	226.3033

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด

1) ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า

ดำเนินการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 173 ตำบล สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนงาน ร้อยละ 100 โดยประชาชนในพื้นที่ตำบลเป้าหมายปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 37 ตำบล และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 64 ตำบล มีคุณภาพชีวิตทางสังคมดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรม และสามารถสร้างอัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2) ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า

(1) สถาบันศาสนามีความมั่นคง ส่งเสริมอัตลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมสำคัญทางศาสนาของทุกเชื้อชาติและปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ทำให้ประชาชนใช้ชีวิตภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรมบนพื้นฐานความศรัทธา และความเชื่อทางศาสนาได้อย่างครบถ้วน

(2) ประชาชน ผู้นำศาสนามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยปราศจากความรู้สึกแปลกแยกและเห็นต่าง มีทัศนคติเชิงบวกต่อกัน

(3) สภาพแวดล้อมด้านศาสนาในชุมชนได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยวัดและโบรณสถาน ที่เป็นรากเหง้าของทุกศาสนาได้รับการฟื้นฟู บูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และสร้างสภาพแวดล้อมให้ประชาชนทุกศาสนาสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสันติสุข รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

(4) ชุมชนไทยพุทธเปราะบางมีความเข้มแข็ง สนับสนุนกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีขึ้น รวมถึงซ่อมแซมอาคารศาสนสถานให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้

3) ผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ระดับหน่วยงาน พบว่า

(1) สนับสนุนกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมในวันพระใหญ่ จำนวน 375 วัด ในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย จำนวน 11,250 คน ทำให้พี่น้องชาวไทยพุทธ วัด สำนักสงฆ์ มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

(2) สร้างแรงจูงใจให้กับราษฎรที่อาศัยอยู่ในตำบลเป้าหมายไม่ย้ายออกจากภูมิลำเนาเดิม โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตรให้กับชุมชน จำนวน 20 ชุมชน รวมถึงซ่อมแซมอาคารศาสนสถานให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ จำนวน 20 แห่ง

(3) สร้างพิพิธภัณฑมรดกทางวัฒนธรรมอิสลามและศูนย์การเรียนรู้อัลกุรอาน ตำบลละหาร อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส บูรณะโบรณสถานวัดปุราณประดิษฐ์ อนุรักษ์และพัฒนาวัดคูหาภิมุข ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอยะลา จังหวัดยะลา บูรณะโบรณสถานเมืองโบราณยะรัง ศึกษาและขยายฐานความรู้ เมืองโบราณยะรัง จัดทำต้นฉบับหนังสือพัฒนาการทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และบูรณะเจดีย์วัดโคกทราย (เจดีย์ท่านแก่)

(4) อดหนุนพิเศษพระภิกษุสงฆ์ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3,812 รูปฯ ละ 2,500 บาท ต่อเดือน และอุดหนุนงบประมาณแก่องค์กรศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2,546 แห่ง รวม 30,500 คน

(5) พัฒนาสัมพันธ์ผู้นำชุมชน/ชุมชนไทยพุทธ-มุสลิมที่เป็นพหุวัฒนธรรม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 45 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 11,250 คน ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในสังคมพหุวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง

(6) ส่งเสริมกิจกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม จำนวน 443 ครั้ง โดยดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 64 ตำบล และนอกพื้นที่ จำนวน 108 ตำบล และประชาชน กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่าง มีความสุขบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 92,847 คน

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงานตามแผนงาน พบว่า

(1) การพิจารณาโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนงานพบว่า โครงการดำเนินงาน ได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับแผนงานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ควรปรับตัวชี้วัดให้มีทั้งตัวชี้วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ให้เพียงพอต่อการประเมินในระดับแผนงาน การกำหนดจำนวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่า อยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (183 ตำบล) ร้อยละ 35 ของตำบลเป้าหมาย ไม่เพียงพอ ต่อการประเมินแผนงาน ในขณะที่โครงการต่าง ๆ ดำเนินการได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ การเพิ่มตัวชี้วัด ไม่น่าจะทำให้เกิดภาระต่อการดำเนินโครงการเพิ่มขึ้น

(2) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในแต่ละกิจกรรมว่าช่วยเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง มีเพียงเล็กน้อยที่ไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงประชาชนเห็นด้วยว่าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ภายใต้ความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม โดยประชาชนมีระดับเห็นด้วยมากที่สุดกับการส่งเสริมกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และประเพณีท้องถิ่นเฉพาะในพื้นที่ได้รับการฟื้นฟู วัฒนธรรม รองลงมาคือ การอนุรักษ์โดยการสนับสนุนของภาครัฐ กิจกรรมทางศาสนา และองค์กรทางศาสนาในพื้นที่ได้รับการทำนุบำรุง ส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐอย่างทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการออกแบบ/กำหนดแนวทางการเสริมสร้างความสงบสุขที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง เป็นสามลำดับแรกที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด พบว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา องค์กรทางศาสนา โบราณสถาน สถานที่สำคัญทางศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และการมีส่วนร่วมในการออกแบบ/กำหนดแนวทางการเสริมสร้างความสงบสุขที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง

(3) ประชาชนเสนอแนะให้ภาครัฐส่งเสริมการศึกษาพหุวัฒนธรรม กิจการฮัจญ์ กำหนดเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ และควรพัฒนาทุกด้านเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้เกิดสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้

2) ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ตัวชี้วัดโครงการสำคัญกับโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการทั้ง กอ.รมน.ภาค 4 สน. และสำนักงานพระพุทธศาสนา ยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยในเป้าหมายกำหนดไว้ว่าสามารถลดจำนวนพระสงฆ์ย้ายออกนอกพื้นที่ แต่ในตัวชี้วัดไม่ได้กำหนด และผลการประเมินโครงการไม่ได้รายงานว่าการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ช่วยลดจำนวนพระสงฆ์ย้ายออกจากพื้นที่ได้มากนักน้อยเพียงใด

2) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนงาน เพื่อให้ชุมชนระดับตำบลมีความมั่นคง ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตัวชี้วัดแผนงาน คือ จำนวนตำบลมีความมั่นคง ปลอดภัย ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ร่วมกันในวิถีพหุวัฒนธรรม จำนวน 70 ตำบล (282 ตำบล) งบประมาณแผนงาน จำนวน 2936.3002 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-14 งบประมาณแผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้	2936.3002

เป้าหมายระดับโครงการสำคัญ ประกอบด้วย 1 โครงการ คือ

โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

เป้าหมายโครงการสำคัญ คือ เสริมสร้างชุมชนระดับตำบลให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) จำนวนรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 75 (2) จำนวนครัวเรือนตกลดลง จปฐ. ลดลง จำนวน 6,000 ครัวเรือน (3) จำนวนคนเปราะบางมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น จำนวน 15,000 คน (4) จำนวนสภาพสันติสุขตำบลมีความเข้มแข็ง ผ่านตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ ประกอบด้วย 18 หน่วยงาน คือ (1) กอ.รมน.ภาค 4 สน. (2) กองบัญชาการกองทัพไทย (3) กรมพลศึกษา (4) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (5) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (6) กรมการข้าว (7) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (8) กรมประมง (9) กรมปศุสัตว์ (10) กรมพัฒนาที่ดิน (11) กรมวิชาการเกษตร (12) กรมส่งเสริมการเกษตร (13) กรมการปกครอง (14) กรมที่ดิน (15) กรมโยธาธิการและผังเมือง (16) สถาบันวิทยาลัยชุมชน (17) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (18) ศอ.บต. โดยมีกิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน.ภาค 4 สน. ดำเนินการกิจกรรมสภาพสันติสุขตำบล (2) กองบัญชาการกองทัพไทย ดำเนินการ โครงการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) กรมพลศึกษา ดำเนินการโครงการจัดการแข่งขันกีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสันติสุข (4) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ดำเนินการ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาบ้านเรือนราษฎรที่ยากจนและด้อยโอกาสในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (5) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการ กิจกรรมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ระดับตำบล กิจกรรมสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ กิจกรรมติดตามผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กิจกรรมการขับเคลื่อนตามแผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (6) กรมการข้าว ดำเนินการ พื้นฟูนาไร่เพื่อการปลูกข้าว ส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (zoning) กิจกรรมบริหารโครงการ (7) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ดำเนินการ กิจกรรมเสริมสร้างความพอเพียงทางการเงินแก่ประชาชนในตำบลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (8) กรมประมง ดำเนินการ ส่งเสริมอาชีพด้านการประมง (9) กรมปศุสัตว์ ดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเลี้ยงแพะในรูปแบบธนาคารแพะ ตำบลสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเลี้ยงสัตว์ปีกสำหรับเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย สนับสนุนแพะพ่อพันธุ์ดีให้แก่กลุ่มธนาคารแพะตำบลสันติสุข ปี 2562 (เดิม) (10) กรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการ ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (11) กรมวิชาการเกษตร ดำเนินการ กาแฟชายแดนใต้ทางเลือกใหม่สู่รายได้ที่ยั่งยืน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตถั่วลิสง/ถั่วหรั่ง ผักปลอดภัย ตลาด

สดใส เสริมรายได้ให้ชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร สร้างรายได้ที่ยั่งยืน การผลิตหน่อพันธุ์กล้วย หินคุณภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุเรียน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตส้มโอปลูกยะรัง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตส้มจุกพีชอัตลักษณ์ชายแดนใต้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดหวานพันธุ์ สงขลา 84-1 การผลิตเห็ดเสริมรายได้ (12) กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการ พัฒนาตามแนวทางส่งเสริม การเกษตรเชิงพื้นที่เสริมสร้างความมั่นคงรายได้ ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน เสริมสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการอนุรักษ์ และขยายพันธุ์บอนสี เสริมสร้างความเข้มแข็งและสร้างความเชื่อมโยงในระดับพื้นที่ ส่งเสริมการตลาดสินค้า เกษตร ขับเคลื่อนการดำเนินงานการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกระดับการผลิต และเชื่อมโยงการตลาด (13) กรมการปกครอง ดำเนินการ พัฒนาศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลักสูตร ผช.ผบ. ร้อย/ผบ.หมวด ชรบ. ฝึกอบรมผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (ผรส.) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กิจกรรมจัดหากระสุนปืนลูกซองเพื่อสำรองคลัง กิจกรรมจัดหาเสื้อเกราะป้องกันกระสุน ระดับ 3A กิจกรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งในการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน จังหวัดชายแดนภาคใต้ กิจกรรมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประจำป้อมยาม ชรบ. (14) กรมที่ดิน ดำเนินการ โครงการ เดินสำรวจออกโฉนดที่ดินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (15) กรมโยธาธิการและผังเมือง ดำเนินการ พัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างฯ ก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (16) สถาบันวิทยาลัยชุมชน ดำเนินการ โครงการสนับสนุนบทบาทของวิทยาลัยชุมชนในการส่งเสริมอาชีพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในภาคเกษตร ส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ เชิงพื้นที่ ส่งเสริมอาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน พัฒนาทักษะนักจัดการตลาดสินค้าชุมชน พัฒนาอาชีพ หลักสูตร เพื่อพัฒนาอาชีพ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ เชื่อมโยง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริม การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาชุมชนกำหนดกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ขาดโอกาส ทางสังคม การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการและบริหารจัดการ (17) สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข ดำเนินการ การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ การบริการที่เป็นเลิศ บุคลากรเป็นเลิศ การบริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล การพัฒนาศาสนสถานส่งเสริมสุขภาพ พัฒนางาน อาหารปลอดภัย (ฮาลาลและตอยยิบ) ส่งเสริมการดูแลผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียงและด้อยโอกาสทางสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมดูแลผู้ได้รับ ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (18) ศอ.บต. ดำเนินการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน และตำบล จังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสทางสังคม การขับเคลื่อนแนวทางวิถีชีวิตชุมชนสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาธุรกิจฮาลาล ขยายผลการพัฒนา ตามแนวทางพระราชดำริและตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ภายใต้ งบประมาณโครงการ จำนวน 2936.3002 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-15 งบประมาณโครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	12.7018
2	กองบัญชาการกองทัพไทย	20.0000
3	กรมพลศึกษา	28.8040
4	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	49.0680
5	สป.กษ.	13.9589
6	กรมการข้าว	19.2117
7	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	11.6575
8	กรมประมง	33.0365
9	กรมปศุสัตว์	26.5763
10	กรมพัฒนาที่ดิน	12.3578
11	กรมวิชาการเกษตร	23.3658
12	กรมส่งเสริมการเกษตร	16.3297
13	กรมการปกครอง	509.1646
14	กรมที่ดิน	50.4719
15	กรมโยธาธิการและผังเมือง	1715.2532
16	สถาบันวิทยาลัยชุมชน	10.7000
17	สป.สธ.	41.3207
18	ศอ.บต.	342.3218
	รวม	2936.3002

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด

1) **ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน** พบว่า ตำบลเป้าหมาย มีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล/ชุมชน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาเหตุรุนแรง ประชาชนมีทัศนคติที่ดี และเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของภาครัฐมากขึ้นและอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรม สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

2) ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2564 มีคุณภาพ ชีวิตดีขึ้น มีความมั่นคงทางอาหาร และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยปรับปรุงพื้นที่ร้างเปล่าทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตข้าว ซ่อมแซมบ้านพักอาศัยของกลุ่มราษฎรที่มีฐานะยากจน ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและกระตุ้นเศรษฐกิจระหว่างชุมชน ออกโฉนดที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่บูโด-สุโหงป่าดี คูแลกลุ่มคนเปราะบาง กลุ่มคนตกเกณฑ์ จปฐ. ให้สามารถเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐทั้งในด้านสาธารณสุข และส่งเสริมการประกอบอาชีพ ประชาชน มีส่วนร่วมมากขึ้นในการพัฒนาชุมชนผ่านกลไกสภาสันติสุขตำบล

3) ผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ระดับหน่วยงาน

(1) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและมีรายได้ พบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ที่เข้าร่วมโครงการของแต่ละหน่วยงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนี้

(1.1) พัฒนาและขยายเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรและสหกรณ์ระดับตำบล จำนวน 289 ราย และพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางการเกษตร (เกษตรสมัยใหม่/เกษตรปราณีต) ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเดิม จำนวน 400 ราย เพื่อติดตามผลการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2564 ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกรเป้าหมายโครงการฯ ที่ยากจน/มีรายได้น้อย (รายได้ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.) จำนวน 2,680 ราย ส่งผลให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถลดรายจ่ายครัวเรือน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้มีการพัฒนาด้านการตลาด ต่อยอด/ขยายผล องค์ความรู้ และมีเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรและสหกรณ์ในระดับตำบลที่ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานในพื้นที่ร่วมกับสภาสันติสุขตำบลเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และหลุดพ้นจากความยากจน

(1.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมการปลูกข้าว มีผลผลิตเพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการบริโภค สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีข้าวสำหรับบริโภคในครัวเรือนเพียงพอตลอดปี และสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าว จำนวน 9,700 ไร่ โดยจัดซื้อปุ๋ยเคมีสูตรที่เหมาะสม จำนวน 291,000 กิโลกรัม และจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี จำนวน 27,731 กิโลกรัม ส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 2,000 ไร่ โดยอบรมหลักสูตรพัฒนาการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวพื้นเมืองให้กับเกษตรกร 520 ราย และจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี จำนวน 12,500 กิโลกรัม และจัดซื้อปุ๋ยเคมีสูตรที่เหมาะสม จำนวน 50,000 กิโลกรัม และจัดซื้อชุดโรงสีข้าว จำนวน 4 ชุด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (zoning) จำนวน 2,000 ไร่ โดยจัดอบรมหลักสูตรเทคโนโลยีการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวให้กับเกษตรกร 516 ราย และจัดซื้อปุ๋ยเคมีสูตรที่เหมาะสม จำนวน 50,000 กิโลกรัม ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับผลผลิตก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ที่ 350 กก./ไร่ และหลังจากเข้าร่วมโครงการผลผลิตข้าวเฉลี่ย 400 - 450 กก./ไร่ เพิ่มขึ้น 50 - 100 กก./ไร่ และมีพื้นที่นาได้รับการฟื้นฟูและพัฒนา จำนวน 13,700 ไร่

(1.3) ปรับปรุงพื้นที่นาร้าง เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อปลูกข้าว เพื่อพัฒนาพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 12,666 ไร่ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 9,700 ไร่ (จังหวัดปัตตานี 3,700 ไร่ จังหวัดยะลา 1,500 ไร่ จังหวัดนราธิวาส 3,000 ไร่ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา 1,500 ไร่) ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 2,702 ราย และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 2,355 ราย

มีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการบริโภค สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีข้าวสำหรับบริโภคในครัวเรือนเพียงพอตลอดปี และสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น 1) ข้าวสีบุญกันตัง 5 ผลผลิตเฉลี่ย 550 กก./ไร่ ราคา กก.ละ 12 บาท คิดเป็นเงิน 6,600 บาท 2) ข้าวเล็บนกปัตตานี ผลผลิตเฉลี่ย 350-400 กก./ไร่ ราคา กก. ละ 10 บาท คิดเป็นเงิน 3,500-4,000 บาท ซึ่งจากเดิมพื้นที่ของเกษตรกรเป็นพื้นที่นาร้าง เกษตรกรไม่มีรายได้และผลผลิตจากพื้นที่เมื่อได้เข้าร่วมโครงการปรับปรุงพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกข้าว ทำให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อผลิตข้าวได้เต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคพบว่าการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (การแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว) ที่ได้รับการจัดสรรจากกรมการข้าวล่าช้า เนื่องจากช่วงเวลาการได้รับจัดสรรงบประมาณและไม่สอดคล้องกับฤดูกาลผลิตข้าว นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการที่แสดงความจำนงขอรับการสนับสนุนมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

(1.4) ส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร และถ่ายทอดความรู้ จำนวน 7,000 ราย โดยส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เสริมสร้างความมั่นคงรายได้ ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการอนุรักษ์และขยายพันธุ์บอนสี ยกกระตือรือร้นการผลิตและเชื่อมโยงการตลาดเสริมสร้างความเข้มแข็งและสร้างความเชื่อมโยงในระดับพื้นที่ ส่งเสริมการปลูกอโวคาโด ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้เรียนรู้จากกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิต สามารถนำไปปฏิบัติได้ ทำให้อาหารบริโภค ลดรายจ่าย มีรายได้ เกิดแหล่งเรียนรู้/ดูงานการทำเกษตรแบบผสมผสานใหม่เกิดขึ้น จำนวน 80 แห่ง ผู้ที่มีรายได้ตกเกณฑ์ จปฐ. จำนวน 500 ราย (กลุ่มคนเปราะบาง) ได้รับการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

(1.5) ส่งเสริมการแปลงต้นแบบและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช รวมทั้งขยายผล ในพื้นที่ของเกษตรกร และส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ กาแฟ ถั่วลิสง/ถั่วหรั่ง ผักปลอดสารพิษ สมุนไพรพื้นถิ่น หน่อพันธุ์กล้วยหิน ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ทุเรียน ส้มโอปุยะรัง ข้าวโพดหวาน ส้มจุก เห็ด เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และความมั่นคงทางรายได้ให้เกษตรกร ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 75 มีความรู้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีงานทำ และรายได้ตามเกณฑ์ จปฐ. เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เกษตรกรร่วมจัดทำแปลงขยายผล จำนวน 609 ราย จากเป้าหมาย 645 ราย เกษตรกร 4,858 ราย ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และมีแปลงต้นแบบเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช จำนวน 47 แปลง ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรมีปริมาณและคุณภาพดี ส่งผลให้รายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์จากชาดอก/ใบกาแฟ กาแฟควัด ถั่วคั่วทราย น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ข้าวเกรียบเห็ด ฯลฯ มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผลิตเครื่องแกงภายในชุมชน มีการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อยกระดับและเพิ่มมูลค่า และส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยชุมชนต้นแบบ ผักปลอดภัย : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผักผลไม้ปลอดภัย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ปาล์ม : จุดเกษตรผสมผสาน อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา สมุนไพร : กลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านโคกยาง-โคกภูแว ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

(1.6) เสริมสร้างความพอเพียงทางการเงินแก่ประชาชนในตำบลจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีรายรับ - จ่ายในครัวเรือนและการบริหารการเงิน เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความอยู่ดี กินดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้ จำนวน 6,750 ราย ทำให้เกษตรกร ร้อยละ 76.28 สามารถจัดทำบันทึกบัญชีได้ และร้อยละ 63.89 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ (ทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น) และร้อยละ 28.25 ของผู้เข้าร่วมโครงการมีเงินออมเพิ่มขึ้น และร้อยละ 21.74 ของผู้เข้าร่วมโครงการมีหนี้สินลดลง

(1.7) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้เกษตรกรด้านประมงมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิต กุ้งทะเลในอ่าวปัตตานี คลองตันหยงเปาว์ คลองตากใบ และชายฝั่งทะเลใกล้เคียง เพื่อสร้างทางเลือกอาชีพให้กับเกษตรกร และเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งน้ำ ให้เป็นอาชีพและรายได้กับเกษตรกรและชุมชนใกล้เคียง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 200 ราย การเพาะเลี้ยงปูทะเล 30 ราย การทำประมงพื้นบ้าน 425 ราย การเพิ่มผลผลิตกุ้งกุลาดำ 3.6 ล้านตัว การสร้างทางเลือกอาชีพ 280 ราย ได้แก่ การเลี้ยงปลาพลวงชมพูแบบขยายผล 15 ราย การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแม่บ้าน ประมง อำเภอ บาเจาะ 30 ราย การผลิตสินค้าแบรนด์เนม "ปลาสดดอนนา" 60 ราย การผลิตสินค้าแบรนด์ท้องถิ่น "ปลาส้มมายอ" 70 ราย การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในบ่อดิน 5 ราย แหล่งวัตถุดิบแปรรูปปลาชนิด 20 ราย ประมงโรงเรียน 6 แห่ง 80 ราย สร้างแหล่งเรียนรู้กระบวนการผลิตปลาสดดอนนาและปลาตะเพียนขาวครบวงจร ส่งผลให้เกษตรกร จำนวน 2,910 ราย มีความรู้ในการทำประมงพื้นบ้าน (ปลาสดดอนนาและปลาตะเพียนขาว) และเกษตรกร จำนวน 1,277 ราย ได้รับต้นทุนปัจจัยการผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการทำประมงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 38.78 เช่น กิจกรรมการผลิตสินค้าแบรนด์เนม "ปลาสดดอนนา" นายเจริญ ทองปลั่งโต บ้านนาเกตุ หมู่ที่ 1 ตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี บ่อเลี้ยงขนาด 289 ตารางเมตร ปล่อยปลาสดดอนนา จำนวน 5,000 ตัว ระยะเวลาเลี้ยงนาน 11 เดือน ได้ปลาสดดอนนาขนาด 8 - 10 ตัว/กิโลกรัม ได้น้ำหนักปลาสด 729 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 58,320 บาท และเมื่อนำมาแปรรูปเป็นปลาสดแดดเดียวมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า ปัจจุบันจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนนาเกตุเกษตรพัฒนา และส่งออกปลาสดดอนนาแดดเดียวไปขายยังประเทศสิงคโปร์แล้ว

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง จำนวน 2,875 ราย คัดเลือกจากกลุ่มเกษตรกรเปราะบาง (จปฐ.) ผ่านกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด จำนวน 2,000 ราย เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จำนวน 225 ราย ทำประมงพื้นบ้าน จำนวน 425 ราย สร้างทางเลือกอาชีพ จำนวน 225 ราย และสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว จำนวน 1,615 ราย ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำก้ามกราม 4,350,000 ตัว และกุ้งทะเลสู่แหล่งน้ำ 3,250,000 ตัว และฝึกอบรมเกษตรกร 170 ราย โดยชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจ ที่เข้าร่วมโครงการมีความมั่นคงทางอาหารและมีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรด้านการประมง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 2,910 ราย และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 2,875 ราย ที่คัดเลือกจากกลุ่มเกษตรกรเปราะบางมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน มีการเพาะพันธุ์และต่อยอด ส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางอาหารและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสัตว์น้ำ

(1.8) เกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์ เช่น แพะ โค สัตว์ปีก ได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตและรายได้เพิ่มขึ้น และเกษตรกรที่ตกเกณฑ์ จปฐ. มีอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มรายได้ ให้พื้นที่ จปฐ. ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมอาชีพด้านปศุสัตว์ และมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนจากการจำหน่าย ยกกระตือรือร้นอยู่ที่ดีขึ้น

(1.9) เดินสำรวจออกโฉนดที่ดินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาตี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2551 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ดำเนินการได้ 10,829 แปลง ของเป้าหมาย 15,000 แปลง คิดเป็นร้อยละ 72.19 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำรวจออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 58 และ 58 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้แก่ราษฎร เป้าหมาย 14,000 แปลง ดำเนินการได้ จำนวน 14,395 แปลง ดังนี้ 1) จังหวัดปัตตานี จำนวน 1,781 แปลง (ต.ปล่องหอย ต.ตะโล๊ะดีรามัน ต.กะรุบี อ.กะพ้อ ต.ท่าน้ำ อ.ปะนาเระ ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี) 2) จังหวัดยะลา จำนวน 1,209 แปลง (ต.ตะโล๊ะหะลอ ต.วังพญา ต.กาลอ อ.รามัน) 3) จังหวัด

นราธิวาส จำนวน 11,405 แปลง (ต.บาตง ต.โคกสะตอ ต.เรียง ต.รือเสาะ อ.รือเสาะ ต.ละหาร อ.ยี่งอ ต.ตันหยงลิมอ ต.ตันหยงมัส ต.มะรือโปกก ต.บองอ ต.บาโงสะโต ต.เฉลิม อ.ระแงง ต.มะรือโปกก ต.บุกิต ต.จวบ อ.เงาะไอร่อง ต.ปะลูลู อ.สุไหงปาตี) ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในความเสมอภาค ความมั่นคง ในการถือครองโฉนดที่ดิน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

(1.10) นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน วิสาหกิจชุมชน และประชาชนในตำบลเป้าหมาย จำนวน 2,527 คน ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อมของชุมชน สามารถ นำความรู้ไปใช้พัฒนางาน สร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับตนเอง สามารถลดรายจ่ายในครอบครัว และมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 100-250 บาท/คน/วัน เป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและปรับตัว ในสถานการณ์การแพร่ระบาดได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดอาชีพ มีรายได้หมุนเวียนในชุมชน เศรษฐกิจชุมชน มีความเข้มแข็ง ผลผลิตในพื้นที่ชุมชนมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค เกิดการสร้าง เครือข่ายระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับหน่วยงาน ประชาชนมีทัศนคติที่ดีกับหน่วยงานภาครัฐ คนในชุมชน มีความสามัคคีปรองมอด และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยมีกลุ่มวิสาหกิจและพื้นที่เป้าหมายต้นแบบ ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนผ้าทอตะปอเยาะสู่ตลาดสากลพรีเมียม ตำบลตะปอเยาะ อำเภอเยาะ จังหวัดนราธิวาส ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและฟื้นฟูพัฒนาโรงทอผ้าจากหน่วยงานภาครัฐและ เอกชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จัดทำโครงการผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดนราธิวาส เพื่อให้ความรู้เรื่องพื้นฐาน ผ้าทอ ทักษะการทอผ้าเบื้องต้น ยกระดับทักษะการทอแบบลายดอก และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้พัฒนา ทักษะด้านการออกแบบลวดลาย การทอผ้าลวดลายต่าง ๆ ตลอดจนการประยุกต์พัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดผ้าทอ และมีมาตรฐาน ปัจจุบันผ้าทอพื้นเมืองของวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าตะปอเยาะ เป็นที่ รู้จักของบุคคลภายนอกทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด สมาชิกสามารถทอผ้าจำหน่ายมีรายได้ มีรายได้ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 4,500 บาท/คน/เดือน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้ามัดย้อม DIKOTA ตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ได้รับการอบรมให้ความรู้และพัฒนากลุ่มมัดย้อม DIKOTA พัฒนาไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมและผ้าบาติกสี่ธรรมชาติให้มีมาตรฐานและเป็นที่ต้องการ โดยมีการนำ ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมมาตัดเย็บเสื้อผ้าทั้งบุรุษและสตรี ของที่ระลึก ผ้าคลุมไหล่ กระเป๋าผ้า ทำให้สมาชิกมีรายได้ เพิ่มขึ้นเดือนละ 500-1,000 บาท และสมาชิกในกลุ่มสามารถเปลี่ยนจากอาชีพเสริมเป็นอาชีพหลักได้

กลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองทราย 972 ชุมชนบ้านคลองทรายใน ตำบลโย อำเภอมือเืองยะลา จังหวัดยะลา ได้รับการฝึกอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารและขนม อาทิ ผลิตภัณฑ์ปลา ส้ม หมู ส้ม และขนมเบเกอรี่ รวมถึงให้ความรู้เรื่องสุขาภิบาลและความปลอดภัยอาหาร ทำให้ชุมชนสามารถผลิต ผลิตภัณฑ์อาหารและขนมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ นำไปจำหน่ายส่งร้านค้าต่าง ๆ ส่งผลให้สมาชิกมีรายได้เสริม เฉลี่ย 200-300 บาทต่อวัน นอกจากนี้ กลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองทราย 972 ยังมีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมการเพาะปลูกผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยมีการวางแผน (MASTER PLAN) ร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นแปลงตัวอย่างให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งสามารถจำหน่ายผักปลอด สารพิษทั้งผักพื้นบ้านและผักเศรษฐกิจเพื่อเสริมรายได้ รวมทั้งแจกจ่ายให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่

โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นจาก วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากก้านจาก ณ กลุ่มหัตถกรรมจักสานก้านจากเมืองสาย ชุมชนบ้านละเมาะทะเล ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี ตั้งแต่ปี 2558 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้จัดกระบวนการพัฒนาก้านจากอย่างต่อเนื่อง ให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น และได้ขยายการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารจากต้นจาก เพื่อให้กลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุกส่วนของต้นจาก เพื่อเพิ่มช่องทางอาชีพและการหารายได้เพิ่มของสมาชิกกลุ่ม และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชนในจังหวัดปัตตานี เพื่อขยายผลโครงการไปยังพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายกัน ทำให้ชุมชนมีทักษะการสานผลิตภัณฑ์ใหม่ (Reskill) ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพิ่มขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์ก้านจาก (ตะกร้าขนาดใหญ่ และกระเป่า) และผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น น้ำส้มจาก และน้ำตาลจากแบบผง ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ชุมชนมีรายได้เสริมเพิ่มจากการขายผลิตภัณฑ์ก้านจาก ประมาณ 2,500/คน/เดือน ชุมชนมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์

พัฒนาอาชีพการทำนาเกลือหวานปัตตานี วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้พัฒนาอาชีพการทำนาเกลือหวานปัตตานี ให้กับกลุ่มเกษตรกรนาเกลือ ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทำนาเกลือหวาน และพัฒนาการทำปุ๋ยขี้แดดนาเกลือ เพื่อใช้ในการเกษตรจนสามารถสร้างรายได้เพิ่มจากอาชีพการทำนาเกลือให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการทำนาเกลือและขายขี้แดดนาเกลือ ลดรายจ่ายจากการใช้ปุ๋ยขี้แดด มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2,000 บาท ต่อฤดู การทำนาเกลือ เกิดการพัฒนาอาชีพการทำนาเกลืออย่างเป็นระบบ

โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลา วิทยาลัยชุมชนปัตตานีได้เข้าไปจัดอบรมเพื่อพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาให้มีคุณภาพ ในพื้นที่ชุมชนบ้านสะพานม้า อำเภอสายบุรี เป็นการเข้าไปส่งเสริมการให้ความรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาสดจาก ปลาทับทิม ทำให้ชุมชนเกิดการรวมตัว มีความสามัคคีเกิดขึ้น ในชุมชนทั้งไทยพุทธ และมุสลิม ชุมชนมีกำไรจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากการแปรรูปปลาทับทิม ประมาณ 3,000 - 4,000 บาท/เดือน นำไปสู่การมีอาชีพที่ยั่งยืน คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การอบรมให้ความรู้ยกระดับสินค้าของที่ระลึกจากผ้าทอสู่ผลิตภัณฑ์ OTOP บ้านล่องมุด ตำบลลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ได้รับ ซึ่งดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน กลุ่มทอผ้าบ้านล่องมุดได้รับพระราชทานลายผ้า “ผ้าลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนวิธา” ซึ่งทางกลุ่มสามารถทอได้สำเร็จเป็นที่เรียบร้อย โดยปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มมีทักษะการทอผ้าเป็นที่ยอมรับ และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย เดือนละ 600-700 บาท การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม ในปัจจุบันมีการพัฒนาการตัดเย็บโดยให้กลุ่มออกแบบลายผ้าเองตามจินตนาการและตามอัตลักษณ์ของอำเภอเทพา และตัดเย็บในรูปแบบที่ทันสมัย และสมาชิกในกลุ่มยังมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น เดือนละ 1,000 - 2,000 บาท

ยกระดับรายได้ของครอบครัวผู้ด้อยโอกาสระดับชุมชน จำนวน 15 กลุ่ม ขยายผลการพัฒนาผู้สูงอายุ และผู้ไร้ที่อยู่อาศัยเพื่อยกระดับสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถานบริการผู้สูงอายุต้นแบบ ขยายผลการมีส่วนร่วมในการจัดระบบการดูแลเด็กกำพร้า จำนวน 30 คน ส่งเสริมอาชีพกลุ่มเยาวชนที่อยู่ห่างไกลจากภาครัฐในพื้นที่อำเภอจะนะ จำนวน 60 คน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายเยาวชนในการศึกษา แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนท่องเที่ยว สร้างเครือข่ายเยาวชนในการพัฒนาตำบล ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าพื้นถิ่นเพื่อรองรับตลาดฮาลาลนานาชาติ ยกกระดับมาตรฐานสินค้าในพื้นที่ จำนวน 100 ผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้ประกอบการได้รับการส่งเสริมและผลิตภัณฑ์ได้รับการพัฒนายกระดับมาตรฐาน

(2) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาตำบล/ชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(2.1) ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสนอสภาพปัญหาความเดือดร้อน และจัดทำแผนพัฒนาตำบลผ่านกลไกของสภาสันติสุขตำบล จำนวน 282 ตำบล ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหา สนองตอบความต้องการได้

(2.2) ประชาชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลจากยาเสพติดและอบายมุข เกิดความรักในท้องถิ่น ความสามัคคีในชุมชนและระหว่างชุมชน ปฏิเสธการใช้ความรุนแรงและไม่สนับสนุนการก่อความรุนแรงในชุมชน นอกจากนี้ เยาวชนยอมรับและให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพิ่มขึ้น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จัดอบรมผู้ฝึกสอนฟุตบอล จำนวน 300 คน และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 120 คน จัดอบรมผู้ตัดสินฟุตบอลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 120 คน และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 120 คน จัดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลสันติสุข รอบคัดเลือกระดับจังหวัด มีทีมเข้าร่วม 290 ทีม และรอบชิงชนะเลิศ ทีมเข้าร่วม 16 ทีม จัดกิจกรรมแข่งขันกีฬามวยไทยสันติสุข รอบคัดเลือกและรอบชิงชนะเลิศ มีทั้งหมด 37 อำเภอ รวมทั้งหมด 456 คู่ ในจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอล และกีฬามวยไทย ในรอบชิงชนะเลิศ 4 จังหวัด ทำให้ทั้งกิจการโรงแรมที่พัก ร้านอาหารในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น

(3) ด้านการเสริมสร้างความปลอดภัย พบว่า ตำบลเป้าหมายมีความเข้มแข็ง ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนได้ รวมทั้งผู้ปฏิบัติงาน มีขวัญและกำลังใจเพิ่มมากขึ้น

(3.1) พัฒนาศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลักสูตรผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อยและผู้บังคับหมวดชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เป้าหมายผู้นำหน่วย ชรบ. (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 1,969 คน ดำเนินการอบรมแล้ว 1,370 คน คงเหลือเป้าหมาย 599 คน โครงการฝึกอบรมผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลักสูตรการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน เป้าหมาย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ จำนวน 9,845 คน ดำเนินการอบรมแล้ว 9,039 คน คงเหลือเป้าหมาย 806 คน

(3.2) สนับสนุนยุทธภัณฑ์และอุปกรณ์อื่นๆ จำนวน 3 โครงการ โครงการจัดหากระสุนปืนลูกซองสำรองคลังให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1,476,750 นัด ปัจจุบันมีกระสุนปืนลูกซองสำรองคลัง จำนวน 742,563 นัด จำนวนที่ต้องจัดหาสำรองคลังได้อีก 734,187 นัด โครงการจัดหาเสื้อเกราะป้องกันกระสุน ระดับ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 และหมดอายุการใช้งานแล้ว จำนวน 11,450 ตัว ซึ่งจัดหาทดแทนในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 198 ตัว และปี พ.ศ. 2564 จำนวน 470 ตัว คงเหลือจำนวนที่ต้องจัดหาทดแทนอีก จำนวน 10,782 ตัว โครงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ป้อมยาม สำหรับชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน จำนวน 1,969 หมู่บ้าน สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ป้อมยามฯ หมู่บ้านละ 130,000 บาท ดำเนินการแล้ว 600 หมู่บ้าน คงเหลือเป้าหมาย 1,369 หมู่บ้าน

(3.3) เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน (การสนับสนุนค่าใช้จ่าย) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 1,969 หมู่บ้าน สนับสนุนค่าใช้จ่ายหมู่บ้านละ 20,000 บาท/เดือน จำนวน 12 เดือน (ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548) ทำให้ชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน จำนวน 1,969 หมู่บ้าน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันตนเอง ส่งผลให้เหตุการณ์ความไม่สงบในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 61 เหตุการณ์ ลดลงร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับปี 2560 จำนวน 172 เหตุการณ์

(4) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ตำบลเป้าหมายได้รับการพัฒนาเส้นทางและระบบสาธารณสุขปโภค - สาธารณูปการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถรองรับการประกอบอาชีพ การพัฒนาและการเติบโตของเศรษฐกิจในพื้นที่ และผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเชื่อมั่นต่อภาครัฐและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(4.1) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 2,000 หลัง และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 2,200 หลัง ได้รับการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย บ้านที่ชำรุดได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม สมาชิกในบ้านได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(4.2) พื้นที่เป้าหมายได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถรองรับการประกอบอาชีพ และการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยก่อสร้างถนน ปรับปรุงภูมิทัศน์ พัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ ก่อสร้างระบบระบายน้ำ สร้างเขื่อนป้องกันกัดเซาะและการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำ และพื้นที่ฟาร์มตัวอย่าง จำนวน 13 แห่ง ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

(5) ด้านการส่งเสริมสาธารณสุขเข้มแข็ง พบว่า กลุ่มคนเปราะบาง กลุ่มคนตกเกณฑ์ จปฐ. มีคุณภาพชีวิตด้านสาธารณสุขดีขึ้น สามารถเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น รวมทั้งโรงพยาบาล ในชุมชนมีมาตรฐาน และสามารถให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(5.1) พัฒนาศักยภาพของพื้นที่และคุณภาพชีวิตประชาชนแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพในพื้นที่ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพที่ดีขึ้น เพื่อลดอัตราป่วย หรืออัตราตายด้วยโรคที่เป็นปัญหาในพื้นที่ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด อัตราการตายลดลง ทำให้ประชาชนมีความรู้ด้านสุขภาพ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ความจำเป็น และเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการจัดการสุขภาพร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข บุคลากรสาธารณสุข มีศักยภาพในการดำเนินงานมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (excellence) และมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่เพียงพอ มีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมรองรับผู้ใช้บริการทุกสถานการณ์ รวมทั้งให้บริการพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพและอยู่บนพื้นฐานวิชาชีพ

(5.2) อบรมเจ้าหน้าที่และมารดาในพื้นที่เป้าหมาย และตรวจคัดกรองเด็กอายุ 0-5 ปี ให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ จำนวน 72,655 คน คิดเป็นร้อยละ 95.09 กิจกรมตรวจคัดกรอง จำนวน 76,406 ราย (ร้อยละ 39.60) และพบมีพัฒนาการล่าช้า จำนวน 20,020 คน (ร้อยละ 26.20) อบรมหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอด 5 ครั้ง ตามเกณฑ์คุณภาพ จำนวน 9,996 ราย (ร้อยละ 79.30) และจำนวนมารดาตาย จำนวน 8 คน (41.35 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน) บริการวัคซีนป้องกันโรคช่วงอายุ 1 ปี MMR1 จำนวน 15,465 ราย (ร้อยละ 82.61) บริการทาฟลูออไรด์ในเด็กก่อนวัยเรียน (0-5 ปี) จำนวน 114,961 คน (ร้อยละ 33.71) ลงพื้นที่คัดกรองและตรวจรักษาโรคเรื้อรัง จำนวน 252,891 ราย ร้อยละ 54.36 จัดอบรมผู้สมัครใจเลิกบุหรี่ในช่วงอายุ 15-70 ปี จำนวน 44,776 ราย (ร้อยละ 23.68) ลงพื้นที่ที่ตรวจเยี่ยมผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ภาวะพึ่งพิง ผู้พิการ จำนวน 158,484 ราย (ร้อยละ 100) และลงพื้นที่ให้คำปรึกษาผู้ป่วยยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาและหยุดเสพต่อเนื่อง 3 เดือน หลังจากการบำบัดรักษา จำนวน 1,107 ราย (ร้อยละ 94.53)

(5.3) อบรมเจ้าหน้าที่ด้านงานพยาบาลห้องคลอดแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ห้องคลอด จำนวน 94 คน (ร้อยละ 59.87) เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เพื่อพัฒนาศักยภาพ จำนวน 5,872 คน (ร้อยละ 100)

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ

1) ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงานตามแผนงาน พบว่า

(1) เป็นแผนงานที่ดำเนินงานจากหลายหน่วยงาน หลายกระทรวง แต่ละหน่วยงานดำเนินงานตามโครงการภายใต้แผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม หลายๆ โครงการพบว่ามีกลุ่มเป้าหมายเดียวกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อน หากมีการบูรณาการของหน่วยงานจะทำให้เกิดประสิทธิภาพของโครงการมากขึ้น ประหยัดทรัพยากรเงิน คน และเวลา

(2) การกำหนดจำนวนตำบลมีความมั่นคง ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ร่วมกันในวิถีพุทธวัฒนธรรม จำนวน 70 ตำบล (282 ตำบล) นั้นไม่ชัดเจนว่าเป็นตำบลเดิมที่เคยดำเนินโครงการมาก่อนในปีงบประมาณที่แล้วซึ่งเป็นพื้นที่เดิม หรือเป็นพื้นที่ใหม่รวมกับพื้นที่เดิม การทำให้ตัวชี้วัดชัดเจนจะทำให้เห็นพัฒนาการ หากเป็นพื้นที่เดิมจะต้องเพิ่มความเข้มข้นของตัวชี้วัด หรือเพิ่มจำนวนตัวชี้วัดในมิติอื่นให้ครอบคลุม

(3) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ ตามข้อคำถามของแผนงาน โดยมีค่าร้อยละระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ประมาณร้อยละ 71-76 แสดงให้เห็นถึงประชาชนเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคง ปลอดภัย และการดูแลผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง โดยประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดกับประเด็นภาครัฐส่งเสริมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทความรับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 76.05 รองลงมา คือ ภาครัฐส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะวิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์ฯ และให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนของท่านมีความเข้มแข็ง และภาครัฐพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ให้มีสุขภาพดี รวมทั้งได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสามลำดับแรกที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด มองว่าประชาชนให้ความสำคัญทั้งประเด็นด้านความมั่นคง ปลอดภัย ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และด้านสุขภาพอนามัย โดยประเด็นปัญหาอาชญากรรม และยาเสพติด (ภัยแทรกซ้อนในรูปแบบอื่น ๆ) ในพื้นที่ลดลง เป็นข้อที่ได้รับความเห็นด้วยน้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 70.71 แต่ก็ยังถือว่าเป็นค่าร้อยละเห็นด้วยที่สูง ภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริมโครงการด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนาระบบสาธารณสุขภาค ส่งเสริมอาชีพ เพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายของประชาชน การดูแลให้ความรู้ทางอาชีพแก่ผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ การส่งเสริมด้านกีฬา สุขภาพ และเร่งแก้ไขปัญหา ยาเสพติด หรือภัยแทรกซ้อนในรูปแบบอื่น ๆ ในพื้นที่โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

(4) ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเสนอแนะให้ภาครัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาค่าครองชีพ สินค้าแพง การว่างงานของประชาชน และให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง เร่งแก้ปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากมองว่าปัญหา ยาเสพติดเป็นสาเหตุของปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมา และประชาชนมองว่าโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พนม.) เป็นโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการในระดับหมู่บ้านมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน สร้างความเข้มแข็งในระดับหมู่บ้านให้ยั่งยืน ประชาชนได้รับประโยชน์ จึงอยากให้นำโครงการ พนม. กลับมาอีก นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น จะทำให้ประชาชนมั่นใจถึงความเป็นตัวแทนและปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน

2) ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงานตามโครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

(1) ตัวชี้วัดที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า จำนวนรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 75 เป็นการกำหนดจำนวนร้อยละของผู้เข้าร่วม อาจจะกำหนดตัวชี้วัดของรายได้เพิ่มเข้าไปด้วย เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 10 จากรายได้เพิ่มเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เป็นต้น

(2) มีการดำเนินโครงการต่างๆ จากหลายหน่วยงาน หลายๆ โครงการเน้นไปมิติของเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ผลการดำเนินงานเห็นชัดว่าจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย อย่างไรก็ตามยังไม่พบรายงานจำนวนครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. ให้มีจำนวนลดลงถึง 6,000 ครัวเรือน ทั้งนี้เป็นไปได้ที่ ศอ.บต. อาจต้องกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สรุปรายงานตามตัวชี้วัดดังกล่าว และอาจเทียบกับปีหรือหลายปีที่ผ่านมาประกอบเพื่อให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง

(3) จากรายงานที่รายงานว่าลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ภาวะพึ่งพิง ผู้พิการ จำนวน 158,484 ราย (ร้อยละ 100) นั้น ควรตรวจสอบอีกครั้ง เนื่องจากเป็นตัวเลขที่สูงมากในการตรวจเยี่ยมพื้นที่

(4) กรมการข้าว และกรมพัฒนาที่ดิน มีเป้าหมายนาร้างเหมือนกัน แต่แบ่งหน้าที่กันทำตามหลักบูรณาการ อย่างไรก็ตามการที่มีพื้นที่นาร้างเกิดขึ้น เกิดจากหลายสาเหตุ แต่ที่ชัดเจนคือ ไม่มีคนทำนา การศึกษาสาเหตุของการทิ้งนาให้เป็นนาร้างอาจแก้ไขปัญหาคือได้รอบด้านมากขึ้น นอกเหนือจากการปรับปรุงคุณภาพดินเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ปัญหาหนึ่งของนาร้างที่มีการศึกษาและสำรวจคือ คนรุ่นใหม่ไม่สนใจการทำนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีโครงการสร้างแรงจูงใจให้กับเยาวชน โดยเฉพาะบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่มีการทำงานให้หันมาทำนา หรือเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการทำการเกษตร

(5) ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐให้ข้อเสนอแนะว่า บางโครงการยังขาดความต่อเนื่องหรือการต่อยอดโครงการ ภาครัฐจึงควรสานต่อโครงการให้ประสบความสำเร็จ และโครงการควรลงถึงระดับหมู่บ้านเพื่อให้เข้าถึงปัญหาและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง โครงการควรปรับกรอบการดำเนินงาน หรือกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่ม

3) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนงาน เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น ตัวชี้วัดแผนงาน คือ (1) รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปีเพิ่มขึ้น (อ้างอิงจากเกณฑ์ข้อมูล จปฐ. ปี 2562) (2) รายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 ภายใต้งบประมาณแผนงาน จำนวน 554.9440 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-16 งบประมาณแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	554.9440

เป้าหมายระดับโครงการสำคัญ ประกอบด้วย 1 โครงการสำคัญ คือ

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไร้รอยต่อ

เป้าหมายโครงการสำคัญ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปีเพิ่มขึ้น (อ้างอิงจากเกณฑ์ข้อมูล จปฐ. ปี 2562) (2) รายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กรมทางหลวงชนบท (2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มีกิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กรมทางหลวงชนบท ดำเนินการ ก่อสร้างเส้นทางรวม 40 โครงการ (โครงการใหม่ 36 โครงการ และรายการผูกพันเดิม 4 โครงการ) (2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ดำเนินการ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 554.9440 ล้านบาท

ตารางที่ 4-17 งบประมาณโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไร้รอยต่อ รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กรมทางหลวงชนบท	543.5040
2	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	11.4400
	รวม	554.9440

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด

1) ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า เพิ่มโอกาสทางเลือกให้แก่แรงงานภาคเกษตร ในการประกอบอาชีพทั้งในระบบการจ้างงานและนอกระบบ รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ลดภาระค่าใช้จ่าย และส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างตำบล เพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น

2) ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า

(1) พัฒนาอาชีพทางเลือกให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง โดยพัฒนาแรงงานวิชาชีพ เพื่อสร้างรายได้และต่อยอดการประกอบอาชีพ

(2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างตำบล ยกย่องคุณภาพชีวิตของประชาชนและกระตุ้นให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยดำเนินการก่อสร้างถนนและปรับปรุงสะพานในพื้นที่ รวมจำนวน 34 เส้นทาง ส่งผลให้ประชาชนสามารถประกอบธุรกิจค้าขายและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

3) ผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ระดับหน่วยงาน พบว่า

(1) สร้างเส้นทางในพื้นที่ 3 จังหวัด และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี 9 เส้นทาง จังหวัดยะลา 7 เส้นทาง จังหวัดนราธิวาส 9 เส้นทาง และจังหวัดสงขลา 9 เส้นทาง รวมดำเนินการ 34 เส้นทาง

(2) ฝึกอบรมตามหลักสูตรของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานหรือหลักสูตรที่สอดคล้องตามความต้องการของแรงงานในพื้นที่ โดยหลักสูตรกำหนดจากหน่วยงานกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในพื้นที่ ระยะเวลาการฝึกอบรม 60 ชั่วโมง กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการภายใต้การดำเนินงานของ กอ.รมน. ภาค 4 สน. จำนวน 800 คน

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ

1) ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงานตามแผนงาน พบว่า

(1) แผนงานนี้มีหน่วยงานรับผิดชอบสองหน่วยงานคือ กรมทางหลวงชนบท และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งพบว่ากรมทางหลวงชนบท รับผิดชอบก่อสร้างเส้นทางรวม 40 โครงการ (โครงการใหม่ 36 โครงการ และรายการผูกพันเดิม 4 โครงการ) ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รับผิดชอบโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งโครงการนี้มีส่วนสำคัญต่อการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจค่อนข้างมาก เพราะเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ถ้าหากมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นน่าจะมีส่วนช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิตมากขึ้น

(2) ไม่พบผลการรายงานรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปีของโครงการดังกล่าว จึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าเมื่อดำเนินโครงการไปแล้วรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ พบการรายงานผลผลิต (output) ตามการดำเนินโครงการ การไม่รายงานผลลัพธ์ ผลกระทบตามตัวชี้วัดที่อยากให้เกิดขึ้นจริง จึงทำให้ไม่สามารถประเมินระบุประสิทธิผลของโครงการที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

(3) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็นต่างๆ ตามข้อคำถามของแผนงาน และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง มีเพียงเล็กน้อยที่ไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น โดยมีค่าร้อยละระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ประมาณร้อยละ 75-77 แสดงให้เห็นถึงประชาชนเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่สามารถส่งเสริมรายได้ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดกับประเด็น รัฐส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางต่างๆ ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าประจำท้องถิ่นให้เป็นที่ต้องการของตลาด การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐในพื้นที่ก่อให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ และภาครัฐส่งเสริมเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง เป็นสามประเด็นแรก ที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดตามลำดับ มองว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าสินค้า การแปรรูปสินค้าเกษตร การพึ่งพาตนเอง การรักษา อนุรักษ์ พื้นฟูสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อเป็นรายได้ให้กับประชาชน ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทาง เพราะเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในการขนส่งสินค้าของประชาชน และส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนแรงงานภาคเกษตรอย่างทั่วถึง เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย

(4) ประชาชนเสนอแนะให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาค่าแรงขั้นต่ำที่มองว่า 300 บาท ยังไม่มีจริงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ภาครัฐช่วยจัดหางานให้กับนักศึกษาจบใหม่ แก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะราคายางพารา อบรมให้ความรู้ส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในระยะยาว

2) ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ไร้รอยต่อ พบว่า การพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นสิ่งสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะรายได้เฉลี่ยครอบครัว ต่อปี การอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานปีละ 800 คน อาจไม่เพียงพอ หากเพิ่มงบประมาณให้กับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งทรัพยากรอื่นที่จำเป็นเพื่อเพิ่มศักยภาพมากขึ้นน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และควรมีการดำเนินการที่ครบวงจร กล่าวคือตั้งแต่การคัดเลือกคน การฝึกอบรม/การพัฒนาฝีมือ และเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมควรมีการจัดหางานให้กับคนที่ยังไม่มียานทำ หรือไม่มีอาชีพให้ครบร้อยละ 90

4) แผนงานอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

เป้าหมายระดับแผนงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการอำนวยความสะดวกของรัฐ และผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐเพิ่มขึ้น กลไกการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ ตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัดแผนงานคือ (1) จำนวนตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น (2) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานอำนวยความสะดวกของรัฐเพิ่มขึ้น (3) ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐ ภายใต้งบประมาณแผนงาน จำนวน 502.1538 ล้านบาท

ตารางที่ 4-18 งบประมาณแผนงานอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รายหน่วยงาน

แผนงาน		งบประมาณ (ล้านบาท)
แผนงานอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ		502.1538
1	ก.ร.ม.น.ภาค 4 ส.น.	0.6612
2	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	82.5160
3	สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	155.1720
4	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	21.1794
5	กรมบังคับคดี	0.7986
6	กรมราชทัณฑ์	3.1535
7	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	7.5972
8	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	1.1437
9	ศอ.บต.	229.9322

เป้าหมายระดับโครงการสำคัญ ประกอบด้วย 3 โครงการสำคัญ คือ

1) โครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐเพิ่มขึ้น ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ มี 1 ตัวชี้วัด คือ ร้อยละของผู้ได้รับผลกระทบมีทัศนคติที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) ก.ร.ม.น.ภาค 4 ส.น. (2) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (3) ศอ.บต. และ(4) สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีกิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) ก.ร.ม.น.ภาค 4 ส.น. ดำเนินกิจกรรมเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทั้งทางกาย จิตใจและจิตวิญญาณ (2) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ กิจกรรมช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา (3) ศอ.บต. ดำเนินกิจกรรมค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (4) สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 438.3492 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-19 งบประมาณโครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา
รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	0.6612
2	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	82.5160
3	ศอ.บต.	200.0000
4	สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์	155.1720
	รวม	438.3492

2) โครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อกลไกการอำนวยความสะดวกมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด
โครงการสำคัญ มี 1 ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการอำนวยความสะดวกของรัฐ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2) กรมบังคับคดี
(3) กรมราชทัณฑ์ (4) ศอ.บต. มีกิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
ดำเนินการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวง ส่งเสริมการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมโดยศูนย์ยุติธรรมชุมชน กิจกรรมพัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครอบครัว
และมรดกตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กิจกรรมศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 แห่ง (2) กรมบังคับคดี ดำเนินการ กิจกรรมเสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการ
บังคับคดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) กรมราชทัณฑ์
ดำเนินกิจกรรมอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนชายแดนภาคใต้ (4) ศอ.บต. ดำเนิน
กิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนผ่านกระบวนการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้
งบประมาณโครงการ จำนวน 55.0637 ล้านบาท

ตารางที่ 4-20 งบประมาณโครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	21.1794
2	กรมบังคับคดี	0.7986
3	กรมราชทัณฑ์	3.1535
4	ศอ.บต.	29.9322
	รวม	55.0637

3) โครงการเผยแพร่และอบรมหลักสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายโครงการสำคัญ ตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนละเมิดสิทธิ ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ มี 1 ตัวชี้วัด คือ จำนวนตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิฯ จากเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน.ภาค 4 สน. (2) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (3) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน. ภาค 4 สน. - ไม่มีกิจกรรม - (2) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จัดจ้างบุคลากรปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 อัตรา การสร้างและพัฒนาหลักสูตรอบรมวิทยากรด้านสิทธิมนุษยชน ตามบริบทพัฒนาธรรมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนภาคประชาชน/ท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำชุมชน/แกนนำ/ประชาชน/องค์กรท้องถิ่น/ศาสนา ขับเคลื่อนหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับสถานศึกษา ส่งเสริมสถานศึกษาต้นแบบสิทธิมนุษยชน พัฒนา/ผลิตชุดสื่อการเรียนรู้ด้านสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 8.7409 ล้านบาท ตารางที่ 4-21 งบประมาณโครงการเผยแพร่และอบรมหลักสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	-
2	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	7.5972
3	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	1.1437
	รวม	8.7409

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด

1) ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเยียวยาของรัฐ ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความสะดวกของรัฐ ร้อยละ 83.30 (โครงการช่วยเหลือเยียวยา ร้อยละ 83.53 โครงการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตฯ ร้อยละ 83.62 และโครงการเผยแพร่สิทธิมนุษยชนฯ ร้อยละ 81.02) และไม่มีข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐใน 20 ตำบลเป้าหมาย สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนงาน ร้อยละ 100

2) ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า

(1) ผู้ได้รับผลกระทบได้รับการช่วยเหลือเยียวยาของรัฐเพิ่มขึ้น ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงิน การศึกษา การยังชีพการรักษาพยาบาล และติดตามดูแลคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง และจัดสรรทุนการศึกษา 4,948 ราย ดังนี้ (1) ผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 120 ครอบครัว ได้รับการช่วยเหลือสิ่งของที่เป็นในการดำรงชีวิต และ 30 ครอบครัวได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมตามความเดือดร้อน อันเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐกับครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(2) ผู้ได้รับผลกระทบฯ จำนวน 6,250 ราย ได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์ เช่น เงินยั้งชีพ รายเดือน เงินอุดหนุน เป็นต้น (3) ผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 3,000 ราย ได้รับการดูแล ติดตาม และเยี่ยมเยียน เพื่อช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต โดยมีอาชีพและสามารถดูแลครอบครัวได้

(2) กลไกการอำนวยความสะดวกมีประสิทธิภาพ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน 106 แห่ง ให้ความรู้และช่วยเหลือทางกฎหมาย 12,197 ราย ประชาชน จำนวน 44,711 ราย ได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายคดี และอำนวยความสะดวก และเป็นธรรม และประชาชนได้รับความช่วยเหลือเรื่องทะเบียนราษฎร 526 ราย

(3) ตำบลเป้าหมายปราศจากข้อร้องเรียนละเมิดสิทธิ ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ มีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และเรื่องสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐ สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาระหว่างประเทศได้

3) ผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ระดับหน่วยงาน พบว่า

(1) มอบเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติคณะรัฐมนตรี จำนวน 485 ราย และติดตามและเยี่ยมเยียนผู้ได้รับผลกระทบให้ได้รับการช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต (มีอาชีพ สามารถดูแลครอบครัวได้) จำนวน 3,000 ราย และมอบเตียงบริจาคสำหรับผู้พิการติดเตียง จำนวน 66 เตียง

(2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเยียวยา และเชื่อมโยงข้อมูลกับกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งดำเนินการจัดทำแนวทางปรับปรุง แก้ไขข้อจำกัดในการช่วยเหลือเยียวยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) นำผู้ประกอบการ จำนวน 10 ร้านค้า ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาออกร้านในงาน “OTOP CITY 2020” เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

(4) จ่ายเงินอุดหนุนแก่ผู้ได้รับผลกระทบ กรณีเสียชีวิต กรณีบาดเจ็บ กรณีบาดเจ็บสาหัส/ พิการ เงินยั้งชีพรายเดือนแก่บุตรผู้เสียชีวิต/บาดเจ็บสาหัส เงินยั้งชีพรายเดือนแก่ผู้พิการ เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวอุปการะเด็กที่บิดาและมารดาเสียชีวิต ตามหลักเกณฑ์ จำนวน 5,765 ราย ได้แก่ มอบเงินช่วยเหลือเฉพาะหน้ากรณีเสียชีวิต 5 ราย มอบเงินช่วยเหลือเฉพาะหน้ากรณีบาดเจ็บ 9 ราย มอบเงินฟื้นฟูสมรรถภาพผู้บาดเจ็บสาหัส/พิการ 44 ราย มอบเงินยั้งชีพรายเดือนแก่บุตรผู้เสียชีวิต/บาดเจ็บสาหัส/พิการจากเหตุความไม่สงบฯ 4,879 ราย (ต่อเนื่อง) มอบเงินยั้งชีพรายเดือนแก่ผู้พิการจากเหตุความไม่สงบฯ 787 ราย (ต่อเนื่อง) มอบเงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่อุปการะเด็กที่ทั้งบิดามารดาเสียชีวิตจากเหตุความไม่สงบฯ แบบครอบครัวอุปถัมภ์ 41 ราย (ต่อเนื่อง)

(5) มอบทุนการศึกษารายปีให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 6,842 คน

(6) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 106,999 ราย ได้รับการและเข้าถึงงานบริการของหน่วยงานรัฐ โดยได้รับการเยี่ยมญาติ (ผู้ต้องขังในเรือนจำ) ทางไกลผ่านจอภาพ จำนวน 5,173 ราย และได้รับการอำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกประจำหน่วยงาน (สนง.อัยการจังหวัด/ศูนย์ดำรงธรรม/สนง.กก.อิสลามประจำจังหวัด) จำนวน 101,826 ราย

(7) ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็น การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และช่องทางการติดต่อหน่วยงานด้านอำนวยความสะดวกผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และการอบรมให้ความรู้ โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการบังคับคดีผ่านการอบรม จำนวน 403 ราย ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้รูปแบบต่างๆ ในเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการบังคับคดีสิทธิและหน้าที่พลเมือง จำนวน 79,165 ชุด

(8) ศูนย์ยุติธรรมชุมชน 106 ศูนย์ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเบื้องต้นและงานบริการของหน่วยงานรัฐแก่ประชาชน จำนวน 17,553 ราย และเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนให้ความรู้กฎหมายเบื้องต้น การกิจของกระทรวงยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชนอายุ 10-18 ปี จำนวน 3,610 ราย ในสถานศึกษาและชุมชนของตนเอง พร้อมสร้างจิตสำนึกในการเป็นจิตอาสาเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกับศูนย์ยุติธรรมชุมชน

(9) ประชาชน จำนวน 12,932 ราย ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมีทนายความอาสาให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (กรณีผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดบริหารในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548) และทนายความอาสาเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จำนวน 2,744 คน ให้คำปรึกษาทางกฎหมายประจำศาล หรือสถานที่เหมาะสมและที่ตั้งของตัวแทนเครือข่ายศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์ จำนวน 9,484 คน และให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายฝ่ายคดี จำนวน 704 คน รวมถึงมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ประชาชนร้องขอ จำนวน 2 กรณี

(10) ประชาชนที่ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร จำนวน 405 ราย ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยการลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการเพื่อเข้ารับการตรวจสอบพันธุกรรม DNA และอบรมสำหรับการดำเนินการยื่นเรื่องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรและจัดทำบัตรประชาชนต่อไป

(11) พัฒนาระบบยุติธรรมตามวิถีชีวิต โดยการส่งเสริมการใช้กฎหมายอิสลามเรื่องครอบครัวและมรดก ด้วยการจัดให้มีสตรีมุสลิมทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประจำสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (สนง. กอจ.) 5 แห่ง มีศูนย์บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครอบครัวและมรดกประจำสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้สำเร็จ จำนวน 1,163 เรื่อง จาก 1,766 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 65.85 รวมถึงผู้แทนกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้แทนชมรมอิหม่าม คอเต็บ บิลาลประจำอำเภอ และผู้แทนชมรมกานันผู้ใหญ่บ้านประจำอำเภอ จำนวน 120 คน ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489

(12) อบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบังคับคดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นบังคับคดีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ขั้นตอนการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลายวางทรัพย์ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การกู้ยืมเงิน จำน่า จำนอง การขายฝาก) ให้แก่ประชาชน จำนวน 403 ราย หลังการเข้ารับอบรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ ร้อยละ 88.48

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน

1) ตัวชี้วัดโครงการมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดแผนงาน แต่อย่างไรก็ตามควรปรับตัวชี้วัดโครงการให้มีลักษณะพัฒนาการ เช่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

2) ควรชี้ข้อเสนอแนะกับผู้ร่วมโครงการ/ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบเพื่อการแก้ไขเยียวยาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบ

3) โครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา เป็นโครงการสำคัญที่ได้จัดสรรงบประมาณมากที่สุด ภายใต้แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ควรมีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณอย่างใกล้ชิดในแต่ละไตรมาส อย่างไรก็ตามในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินงานตามโครงการ

4) ประชาชนส่วนใหญ่มองว่า การอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเด็นต่าง ๆ ช่วยทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ โดยประเด็นที่ประชาชนเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ “ภาครัฐได้ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งด้านทรัพย์สิน ร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้” และข้อที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด คือ “ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่” รองลงมาคือ “ภาครัฐส่งเสริมกระบวนการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งโดยชุมชนเข้ามาเป็นตัวกลางในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยและความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” “ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นต่อมาตรการ สิทธิประโยชน์ในการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบ” ตามลำดับ พบว่าประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ และเห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นธรรมในการใช้กฎหมาย ทำให้ประชาชนไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ

5) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ ในประเด็นการมีส่วนร่วมโดยตัวแทนประชาชนทุกภาคส่วน ในการอำนวยความสะดวก การเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ

5) แผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมายระดับแผนงาน เพื่อลดปัญหา/อุปสรรคที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับการแก้ไข ขับเคลื่อนแผนงานการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบผลสำเร็จ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับประโยชน์จากการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของหน่วยงานภาครัฐตัวชี้วัดแผนงาน คือ (1) จำนวนปัญหา/อุปสรรคที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐได้รับการแก้ไข (2) ร้อยละความสำเร็จของแผนงาน 12 แผนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด (3) ร้อยละของความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย งบประมาณแผนงาน จำนวน 191.8821 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-22 งบประมาณแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล รายหน่วยงาน

แผนงาน		งบประมาณ (ล้านบาท)
1	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	3.1180
2	กอ.รมน. ภาค 4 สน.	22.1034
3	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	25.3854
4	กรมการปกครอง	37.0000
5	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ	60.9189
6	ศอ.บต.	43.3564
รวม		191.8821

เป้าหมายระดับโครงการสำคัญ ประกอบด้วย 3 โครงการสำคัญ ดังนี้

1) โครงการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในโครงการของรัฐหมดไป ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ มี 1 ตัวชี้วัด คือ ระดับคะแนนดัชนีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในอันดับที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ มี 1 หน่วยงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ โครงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริตในภาครัฐ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 3.1180 ล้านบาท

ตารางที่ 4-23 งบประมาณโครงการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	3.1180

2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อให้หน่วยงานรัฐสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) ร้อยละความสำเร็จการขับเคลื่อนงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ร้อยละความสำเร็จของแผนงาน 12 แผน เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด (2) ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ ต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐ (3) ร้อยละผลการประเมินคุณลักษณะและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากผู้บังคับบัญชา (4) ร้อยละความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อภาครัฐในการสร้างขวัญกำลังใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน. ภาค 4 สน. (2) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (3) กรมการปกครอง (4) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (5) ศอ.บต. กิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน. ภาค 4 สน. ดำเนินกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ (2) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนดำเนินโครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) กรมการปกครอง ดำเนินโครงการสนับสนุนการปฏิบัติงานศูนย์ปฏิบัติการอำเภอในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (4) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ (5) ศอ.บต. ดำเนินการพัฒนาและสร้างความเข้าใจอย่างรอบด้านเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พัฒนาต่อยอดและรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ และการติดตามประเมินผล ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 157.3704 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-24 งบประมาณโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน. ภาค 4 สน.	22.1034
2	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	25.3854
3	กรมการปกครอง	37.0000
4	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ	38.8043
5	ศอ.บต.	34.0773
	รวม	157.3704

3) โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการสำคัญ

เป้าหมายโครงการสำคัญ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ตัวชี้วัดโครงการสำคัญ คือ (1) ระดับผลผลิตที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการมากกว่าเป้าหมายตามแผนที่กำหนด (2) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐสูงขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน. ภาค 4 สน. (2) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และ(3) ศอ.บต. กิจกรรมภายใต้โครงการสำคัญ คือ (1) กอ.รมน. ภาค 4 สน. ดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการสำคัญ (2) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ดำเนินการติดตามประเมินผลสถานะในระดับยุทธศาสตร์ทั้งในและนอกประเทศเพื่อสนับสนุนแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2562 - 2565 การขับเคลื่อน กำกับ และติดตามผลตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และการอำนวยความสะดวก ประสานงาน นำนโยบายการบริหารการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่การปฏิบัติ (3) ศอ.บต. ดำเนิน โครงการประสานเร่งรัด ผลักดันและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้งบประมาณโครงการ จำนวน 31.3937 ล้านบาท ดังนี้

ตารางที่ 4-25 งบประมาณโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการสำคัญ รายหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	กอ.รมน.ภาค 4 สน.	-
2	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ	22.1146
3	ศอ.บต.	9.2791
	รวม	31.3937

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัด

1) **ผลสัมฤทธิ์ระดับแผนงาน พบว่า** เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเข้าใจในบริบทในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถขับเคลื่อนงานนโยบายของรัฐบาลและแผนปฏิบัติการฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมถึงกำหนดกลไกการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) **ผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการสำคัญ พบว่า**

(1) เจ้าหน้าที่ของรัฐพึงพอใจและมีความรู้ความเข้าใจบริบทในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

(2) กลไกการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ สามารถกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานใน 12 แผนงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วยหลักธรรมาภิบาล สามารถป้องกัน และลด การทุจริตในภาครัฐ ทำให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) **ผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ระดับหน่วยงาน**

(1) จัดทำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประชาสัมพันธ์ไทย-มาลายู (2 ภาษา) และจัดอบรม เครือข่าย ป.ป.ท. ภาคประชาสังคม ทั้งหมด จำนวน 4 รุ่น รวมจำนวน 355 คน และจัดอบรมเครือข่าย ป.ป.ท. ภาครัฐ ทั้งหมด จำนวน 7 รุ่น รวมจำนวน 531 คน

(2) จัดกิจกรรมอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรปฐมนิเทศ ข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นฯ จำนวน 5 รุ่น และหลักสูตรพัฒนานักบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 รุ่น

(3) ขับเคลื่อนกำกับติดตามผลตามแผนฯ โดยจัดประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามผลการขับเคลื่อนงาน การเสริมสร้างความเข้าใจการดำเนินนโยบายของรัฐฯ การอำนวยความสะดวก การนำนโยบายฯ ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งสร้างกลไกและระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยออกแบบรายงานผล SR01-04 และ SR KPI เพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานในแต่ละระดับ รายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(4) ประสาน เร่งรัด ผลักดัน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการฯ พ.ศ. 2562 - 2565 ซึ่งมุ่งเน้นให้การดำเนินการต่างๆ ภายใต้แผนบูรณาการฯ บรรลุเป้าหมาย โดยติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโครงการสำคัญ รวมถึงการพัฒนาทบทวนและการวางแนวทางการถ่ายทอด ตัวชี้วัดในทุกระดับให้มีความสอดคล้องกัน

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ต่อการดำเนินงาน

1) นอกจากจะพัฒนาความรู้ความเข้าใจในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนา ทักษะในงาน สิ่งหนึ่งที่สำคัญและควรมีโครงการคือแรงจูงใจบริการสาธารณะ (public motivation) ซึ่งเป็นจิต บริการของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนในฐานะผู้รับบริการ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาผู้นำในองค์กรทั้งใน ระดับต้น ระดับกลาง รวมทั้งการทำงานเป็นทีม และในปีงบประมาณถัดไปควรมีการติดตามและรายงานผล การดำเนินงานตามแผนงานอย่างใกล้ชิด

2) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็นต่างๆ ตามข้อคำถาม และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง มีเพียงเล็กน้อยที่ไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น โดยมีค่าร้อยละระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ประมาณร้อยละ 73-75 และข้อคำถามที่ประชาชนมีค่าร้อยละในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ “กิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐในพื้นที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาทุกศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน” มีจำนวนร้อยละ 22.07 ส่วนข้อที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย อย่างยิ่งมีเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็น การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่นๆ ในการสร้างสันติสุขในพื้นที่เป็นไปด้วยดี กิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐในพื้นที่ตั้งอยู่บนหลักของความเสมอภาค เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐ เพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสามลำดับแรกที่ประชาชนเห็นด้วย มองว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การมีส่วนร่วม และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มองว่าหากประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นแผนงาน/โครงการ จะทำให้ประชาชนให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น มีความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่และภาครัฐ ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

3) ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐให้ข้อเสนอแนะ ในประเด็นการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของทุกหน่วยงาน มองว่าการแก้ปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเดินควบคู่ประสานบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่วมพัฒนาไว้วางใจร่วมมือกับรัฐมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เสนอให้เพิ่มงบประมาณในการดำเนินโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และมองว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นปัญหาของหลาย ๆ โครงการ ในการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

6) ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของ ศอ.บต. ในฐานะหน่วยรับงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ศอ.บต. ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 8 โครงการ แบ่งเป็นโครงการในแนวทางด้านความมั่นคง จำนวน 2 โครงการ 2 รายการ ประกอบด้วย โครงการแก้ไขปัญหายาและป้องกันปัญหายาภัยแทรกซ้อน และโครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทางการพัฒนา จำนวน 6 โครงการ 18 รายการ ประกอบด้วย โครงการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและนานาชาติ โครงการเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง โครงการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล

ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน

มิติความมั่นคง ภายใต้การบริหารจัดการของ ศอ.บต. เป็นมิติที่ประกอบด้วย 2 โครงการ โครงการหนึ่งรายการ ได้แก่ โครงการแก้ไขปัญหายาและป้องกันปัญหายาภัยแทรกซ้อน และโครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ งบประมาณโดยรวมประมาณ 26 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 2.4 ของงบประมาณทั้งหมดที่ ศอ.บต. บริหารจัดการในฐานะหน่วยรับงบประมาณ ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นรายงานว่ามีผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่หายขาดจากการติดยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 50 ราย จากเป้าหมาย 500 ราย ได้รับการอบรมและมีทักษะในการประกอบอาชีพตามความเหมาะสม

กับบริบทของพื้นที่และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข จากตัวเลขดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ซึ่งพบว่าสาเหตุมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างไรก็ดีตาม ผู้ผ่านการฝึกอาชีพฯ ปี 2563 จำนวน 200 ราย สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลัก จำนวน 55 ราย อาชีพเสริมจำนวน 115 ราย ซึ่งนับว่าเป็นผลลัพธ์และผลกระทบที่น่าพึงพอใจ ในขณะที่โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถยกระดับครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 และ 44 จำนวน 18 แห่ง มีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 และ 44 จำนวน 18 แห่ง มีความพร้อมในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น สร้างผลกระทบที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความไว้วางใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพิ่มขึ้น ชุมชนโดยรอบโรงเรียนได้รับการพัฒนาโดยการขยายงานการพัฒนาจากโรงเรียน สามารถดำเนินการและเบิกจ่ายงบประมาณได้ดี แม้จะเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ข้อสังเกตของการดำเนินโครงการในมิติความมั่นคงนี้ ได้แก่ โครงการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาภัยแทรกซ้อนนั้น หากมีการสำรวจจำนวนผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ว่ามีจำนวนทั้งหมดเท่าใด การกำหนดค่าเป้าหมาย 500 ราย จะทำให้วิเคราะห์ได้ว่าคิดเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนทั้งหมด ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นเป้าหมายที่มีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งจะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการเชิงรุกให้กับกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดมากขึ้น

มิติการพัฒนา ประกอบด้วยโครงการย่อยด้านมิติการพัฒนาที่ดำเนินการโดย ศอ.บต. ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 18 รายการ ใช้งบประมาณ 1,056.2729 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 97.6 ของงบประมาณในแผนบูรณาการฯ ทั้งหมดที่ ศอ.บต. บริหารจัดการ หากพิจารณาระดับแผนงานที่เป็นหนึ่งของมิติการพัฒนา เช่น แผนงานเสริมสร้างสังคม พหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ได้ดำเนินการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 173 ตำบล สามารถบรรลุเป้าหมาย ของแผนงาน ร้อยละ 100 เพิ่มขึ้นจากเดิมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่กำหนดไว้จำนวน 37 ตำบล ประชาชนมีคุณภาพชีวิตทางสังคมดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรม และสามารถสร้างอัตลักษณ์ร่วมในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งที่ ศอ.บต. ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากอีกโครงการ ก็คือ โครงการเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนผ่านกระบวนการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ประชาชนได้รับการส่งเสริมความรู้และการอำนวยความสะดวก จำนวน 53,161 ราย สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 3,000 ราย ในขณะที่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้รับการช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดมีจำนวน 485 ราย ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อยที่กำหนดไว้ 500 ราย แต่ผู้ได้รับผลกระทบฯ ที่ได้รับการช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิต มีอาชีพ สามารถดูแลครอบครัวได้ 300 ราย เป็นไปตามเป้าหมาย

นอกจากนี้ในมิติการพัฒนา จะมีมิติเศรษฐกิจอยู่ด้วย หากพิจารณาจากแผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งมีงบประมาณขับเคลื่อน 342.3218 ล้านบาท การคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลง GPP ต่อหัวของ 4 จังหวัดได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ของโครงการย่อยทางเศรษฐกิจจึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากเม็ดเงินในการกระตุ้นนั้นไม่มากเพียงพอ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเป้าหมายของแผนงานที่มีเป้าหมายให้ตำบลเป้าหมายมีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล/ชุมชน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น

ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาเหตุการณ์รุนแรง ประชาชนมีทัศนคติที่ดีและเชื่อมั่น ต่อการดำเนินงานของภาครัฐมากขึ้น และอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ภายใต้ความหลากหลายของ วัฒนธรรม เป้าหมายนี้ดูเหมือนจะบรรลุความสำเร็จของโครงการ โดยเห็นได้จากโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านชุมชน และตำบลที่ทุกภาคส่วนได้พัฒนาและแก้ไขปัญหา/ความต้องการผ่านสภาสันติสุขตำบล 3 มิติ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เกิดการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมด้านการเกษตร การท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มอาชีพ หัตถกรรม/งานฝีมือ การพัฒนาด้านสังคม ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ และการพัฒนา ด้านทรัพยากรมนุษย์ จัดกิจกรรมพหุวัฒนธรรมส่งเสริมการยอมรับในความแตกต่างและอาศัยอยู่ร่วมกันได้

มิติการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ขจัดและลดเงื่อนไขที่มาจากรัฐ แก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน พัฒนาระบบบริหารจัดการ ลักษณะโครงการย่อยในกลุ่มนี้มี 2 ลักษณะ คือ 1) การพัฒนา ระบบการบริหารจัดการ โดยขับเคลื่อน กำกับ ติดตามผลตามแผนฯ ในส่วนนี้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย และ 2) การยกระดับการพัฒนาบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานของ ศอ.บต. ในแผนงานบูรณาการฯ กลุ่มเป้าหมายของโครงการกลุ่มนี้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคลากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านการอบรม อย่างไรก็ตาม การกำหนดตัวชี้วัดของโครงการ เป็นเชิงปริมาณ กล่าวคือ เป็นจำนวนของผู้เข้าร่วม แต่ไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ หรือตัวชี้วัดเชิงพัฒนา นอกจากนี้ หากมีการประเมินการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการติดตามและการประเมินผลเมื่อกลับไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของตนในพื้นที่จริง เพื่อจะได้นำมาแก้เนื้อหา (content) และกิจกรรม/โครงการในปีงบประมาณต่อไป จะช่วยยกระดับโครงการ และพัฒนาบุคลากรได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

มิติความมั่นคง

(1) ปัญหาของทั้งสองโครงการที่มีร่วมกันคือ บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในปีงบประมาณถัดไป คาดว่าสถานการณ์นี้จะยังคงอยู่ การออกแบบโครงการควรมีแผนรองรับอย่างเหมาะสมทั้งสองโครงการ

(2) โครงการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาภัยแทรกซ้อนนั้น ควรมีการดำเนินการเชิงรุกให้กับกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดมากขึ้น เพราะกลุ่มเป้าหมายที่นำมาเข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติด การดำเนินการจึงเป็นการแก้ปัญหา มากกว่าป้องกัน นอกจากนี้ ควรมีการสำรวจผู้ติดยาเสพติด ในพื้นที่ทั้งหมดว่ามีจำนวนเท่าใด จะทำให้วิเคราะห์ได้ว่าคิดเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนทั้งหมด และเป็นเป้าหมายที่มีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งจะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ

มิติการพัฒนา

(1) โครงการบริหารจัดการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รัฐและบุคลากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการประสาน เร่งรัด ผลักดัน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการ ยังไม่สามารถตอบเป้าหมายโดยรวมของแผนงานได้ เนื่องจากตัวชี้วัดไม่สะท้อนเป้าหมายรวม ควรปรับปรุงตัวชี้วัดให้ตอบเป้าหมายรวม โดยตัวชี้วัดควรเป็นตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

(2) การขอเครื่องหมายฮาลาลกระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดยะลา เป็นหลัก ในขณะที่จังหวัดนราธิวาส มีน้อยมาก และจังหวัดสงขลา ไม่มีเลย ทั้งที่สองจังหวัดนี้น่าจะมีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล เช่นนี้ ศอ.บต. จะต้องตรวจสอบดูว่าเกิดจากสาเหตุใด เพื่อที่จะได้วางแผนในการดำเนินโครงการในปัจุบันประมาณถัดไป

มิตិความเชื่อมั่น

ประชาชนในทุกพื้นที่ที่มีความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือจำเป็นเร่งด่วน คือ เรื่องลดภาระค่าครองชีพ/ราคาสินค้า การมีงานทำและรายได้ และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นเรื่องปากท้องและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน การแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว และสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องถูกบรรจุในแผนการพัฒนาและโครงการพัฒนา

ส่วนที่ 2

4.2 การสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พ.ศ. 2564

การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 ภาคประชาชน

พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนทั้งสิ้น 4,463 คน ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี 1,227 คน คิดเป็นร้อยละ 27.49 จังหวัดยะลา 1,075 คน คิดเป็นร้อยละ 24.09 จังหวัดนราธิวาส 1,112 คน คิดเป็นร้อยละ 24.92 และจังหวัดสงขลา 1,049 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.45 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 28.55 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.94 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.58 อายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.11 ช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.28 อายุตั้งแต่ 61 ปี เป็นต้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.65 และอายุไม่เกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.44 นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 79.92 รองลงมาคือ ศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 19.74 และศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อแผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม รายชื่อ ผลการประเมินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความเห็นเป็น “เห็นด้วย” ในแต่ละประเด็นหรือกิจกรรมว่าช่วยเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม โดยมีค่าร้อยละเห็นด้วยประมาณร้อยละ 71-76 รองลงไปจะเป็น “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในทุกกิจกรรม โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งประมาณร้อยละ 21-27 ส่วนที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งโดยมีจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น

ความคิดเห็นต่อแผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายชื่อ ผลการประเมินพบว่า มีระดับความเห็นเป็น “เห็นด้วย” ในแต่ละประเด็นหรือกิจกรรมว่าช่วยสร้างความเข้าใจสร้างการรับรู้ข่าวสารในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีค่าร้อยละเห็นด้วยประมาณร้อยละ 74-78 รองลงไปจะเป็น “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในทุกกิจกรรม โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งประมาณร้อยละ 18-21 ส่วนที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเพียงเล็กน้อย

ความคิดเห็นต่อแผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รายชื่อ ผลการประเมินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความเห็นเป็น “เห็นด้วย” ในแต่ละข้อหรือประเด็นต่างๆ โดยมีค่าร้อยละเห็นด้วย ประมาณร้อยละ 73-77 รองลงไปจะเป็นระดับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในทุกข้อ โดยมีประมาณร้อยละ 15-21 โดยข้อที่ประชาชนมีค่าร้อยละในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ “ภาครัฐได้ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งด้านทรัพย์สิน ร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้” มีจำนวนร้อยละ 21.13 ส่วนข้อที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเพียงเล็กน้อย

ความคิดเห็นต่อแผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายชื่อ ผลการประเมินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความเห็นเป็น “เห็นด้วย” ในแต่ละข้อหรือประเด็นต่างๆ โดยมีค่าร้อยละระดับความคิดเห็นในระดับ “เห็นด้วย” ประมาณร้อยละ 71-76 รองลงไปจะเป็นระดับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในทุกข้อ โดยมีประมาณร้อยละ 19-24 โดยข้อที่ประชาชนมีค่าร้อยละในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ “ภาครัฐส่งเสริมมาตรการเฝ้าระวังจากไวรัส Covid-19 ได้อย่างเหมาะสม” มีจำนวนร้อยละ 24.69 ส่วนข้อที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีเพียงเล็กน้อย

ความคิดเห็นต่อแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รายชื่อ ผลการประเมินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความเห็นเป็น “เห็นด้วย” ในแต่ละข้อหรือประเด็นต่างๆ โดยมีค่าร้อยละระดับความคิดเห็นในระดับ “เห็นด้วย” ประมาณร้อยละ 75-77 รองลงไปจะเป็นระดับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในทุกข้อ โดยมีประมาณร้อยละ 19-22 โดยข้อที่ประชาชนมีค่าร้อยละในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ “ภาครัฐเข้าถึงครอบครัวที่ยากจนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้มีศักยภาพ และพึ่งพาตนเองได้” มีจำนวนร้อยละ 21.82 ส่วนข้อที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเพียงเล็กน้อย

ความคิดเห็นต่อแผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาลรายชื่อ ผลการประเมินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความเห็นเป็น “เห็นด้วย” ในแต่ละข้อหรือประเด็นต่างๆ โดยมีค่าร้อยละระดับความคิดเห็นในระดับ “เห็นด้วย” ประมาณร้อยละ 73 -75 รองลงไปจะเป็นระดับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในทุกข้อ โดยมีประมาณร้อยละ 18 - 22 โดยข้อที่ประชาชนมีค่าร้อยละในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ “กิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐในพื้นที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาทุกศาสนาและหลักสิทธิมนุษยชน” มีจำนวนร้อยละ 22.07 ส่วนข้อที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเพียงเล็กน้อย

การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 ภาครัฐ

พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 56.22 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.00 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.20 เป็นเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 66.99 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 77.77 ทำงานในภาคส่วนของภาครัฐ ร้อยละ 96.18 เมื่อพิจารณาภูมิภาคนาเดิมส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ร้อยละ 38.94

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนงาน/โครงการของหน่วยงาน ผลการประเมินพบว่า โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่เห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนงาน/โครงการของหน่วยงานที่ร้อยละ 62.49 ถึง 68.85 จากคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนงาน/โครงการของหน่วยงานอยู่ระหว่าง 4.13 ถึง 4.24 แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานมีกระบวนการจัดทำแผนงาน/โครงการในระดับดี แต่พบว่า หน่วยงานมีปัญหาด้านงบประมาณที่ใช้ในแผนงาน/โครงการ และพบปัญหาและอุปสรรคในการนำแผนงาน/โครงการตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 และ 1.93 ตามลำดับ

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความคุ้มค่าและความโปร่งใสของการใช้งบประมาณ ผลการประเมินพบว่า เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในระดับข้อคำถาม โดยภาพรวมพบว่า เจ้าหน้าที่เห็นด้วยใน “ระดับมาก” กับทุกแผนงาน/โครงการของหน่วยงานภาครัฐในความคุ้มค่าและความโปร่งใสของการใช้งบประมาณ โดยเห็นด้วยกับแผนงาน/โครงการของหน่วยงานภาครัฐ มีระบบ/กลไกหรือกระบวนการในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน ที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือการทุจริตคอร์รัปชัน มากที่สุด ร้อยละ 68.66 รองลงมาคือ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีการใช้งบประมาณ/ทรัพยากรได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า และมีการดำเนินงานอย่างถูกต้องเหมาะสม ร้อยละ 68.27

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564

พบว่า ผลการจัดสนทนากลุ่มย่อยและสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564 ที่ ศอ.บต. รับผิดชอบในฐานะเจ้าภาพ และการปฏิบัติงานของ ศอ.บต. ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในด้านปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ จากการสำรวจความคิดเห็นเพื่อสะท้อนปัญหา ดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินโครงการ พบประเด็นสำคัญ (theme) ได้แก่ 1) การให้ความร่วมมือของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน 3) การบริหารจัดการเชิงบูรณาการ 4) การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และ 5) โครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ปัจจัยที่นำมาสู่ความล้มเหลว ปัญหา อุปสรรคของโครงการ พบประเด็นสำคัญ (Theme) ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เกิดจากตัวโครงการ ประกอบด้วย งบประมาณ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา 2) ปัจจัยด้านชุมชน เช่น การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน ความสามัคคี และ 3) ปัญหาด้านภัยพิบัติ เช่น การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ส่วนที่ 3

4.3 แนวทางปรับปรุงการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นเอกภาพของ ศอ.บต.

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบายเศรษฐกิจและความมั่นคง

1) ภาครัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาค่าครองชีพ สินค้าแพง การว่างงานของประชาชน และให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง เร่งแก้ปัญหายาเสพติด ควรมีการทบทวนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พนม.) เนื่องจากเป็นโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการในระดับหมู่บ้าน มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน สร้างความเข้มแข็งในระดับหมู่บ้านให้ยั่งยืน ประชาชนได้รับประโยชน์

2) ควรพัฒนาและส่งเสริมทั้งด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจ พืชพลังงาน การเลี้ยงสัตว์พื้นถิ่น โดยการศึกษาศึกษาอย่างจริงจังเพื่อสร้างมูลค่า เช่น ไข่เบตง การส่งเสริมพลังงานทางเลือก ด้านบุคลากรบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย หากจุดเด่นเพื่อเพิ่มจุดขายให้กับพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทาง สร้างรายได้เสริมจากทรัพยากรที่มีอยู่

3) ควรกำหนดนโยบายการพลิกฟื้นนาร้างเพื่อสร้างมูลค่า เนื่องจากพบว่าในพื้นที่ที่มีพื้นที่ร้างว่างเปล่าจำนวนมาก หน่วยงานภาครัฐควรมีการศึกษา สร้างระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ มีการวางแผนการสร้างมูลค่าให้กับพื้นที่นาร้างให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ กรมการข้าวและกรมพัฒนาที่ดิน ควรมีการศึกษาสาเหตุของการทิ้งนาให้เป็นนาร้าง อาจแก้ไข้ปัญหาได้รอบด้านมากขึ้น วจุใจคนรุ่นใหม่ให้มีความสนใจการทำนา หรือการเกษตรจากพื้นที่นาร้าง โดยเฉพาะบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่มีงานทำให้หันมาทำการเกษตรยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตร ตามหลักการทำน้อยได้มาก

4) ยกกระตบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น จะมีส่วนช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะโครงการที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมทางหลวงชนบท และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทาง เพราะเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในการขนส่งสินค้าของประชาชน และส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน แรงงานภาคเกษตรอย่างทั่วถึง เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย

ด้านนโยบายสังคม

1) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง แก้ปัญหาด้านอาชีพ การศึกษาของผู้สูงอายุ ภาครัฐให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายผู้สูงอายุ 70 ปี ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ควรเน้นส่งเสริมอาชีพกลุ่มเปราะบางให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในระยะยาว มีการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีรายได้และสามารถเลี้ยงตัวเองได้ สนับสนุนเลี้ยงไก่ไข่ให้กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้อาจมีการจัดตั้งกองทุนสำหรับกลุ่มเปราะบางเป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรหลานดูแล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสำรวจและรวบรวมสร้างฐานข้อมูล จะสามารถตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของกลุ่มเปราะบางแต่ละกลุ่ม

2) การสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีจำนวนมาก และเป็นแหล่งขององค์ความรู้ ศึกษา นวัตกรรม และเทคโนโลยี การสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ ทำให้เกิดการนำต้นทุนดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่มากขึ้น ซึ่งจะทำการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น

ด้านนโยบายการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

1) ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากหลายโครงการมีความซ้ำซ้อนทั้งพื้นที่และประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ควรมีการออกแบบการทำงานอย่างบูรณาการแบบหลายภาคส่วนอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2) ระบบงบประมาณ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ และสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน (performance) ควรมีการจัดลำดับความสำคัญของแผนและโครงการ (priority) เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณได้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของประชาชน ขณะเดียวกันควรมีระบบการติดตามและมาตรการการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะหน่วยกำกับและติดตามจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้จ่ายเป็นไปตามแผน ไม่เร่งรัดการใช้จ่ายในตอนปลายปีงบประมาณ

ศอ.บต. ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผลผลิต (output) ของหน่วยงานต่างๆ ที่ได้จัดสรรงบประมาณให้ไป และผลผลิตดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดทำข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (service delivery agreement: SDA) ที่จัดทำขึ้นระหว่าง ศอ.บต. กับรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี การบริหารงบประมาณควรเป็นการบริหารจัดการแบบปรับตัวได้ (adaptive management) และยึดหลักธรรมาภิบาล (good governance)

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาค้นคว้าติดตามและประเมินผลแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ครอบคลุม แผนสำคัญ 3 แผน โดยแต่ละแผนมีวัตถุประสงค์ โครงการ และผลสำเร็จที่แตกต่างกัน คือ 1 แผนการสร้าง สังคมพหุวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง มีวัตถุประสงค์ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและอัตลักษณ์ร่วมกันระหว่าง ชุมชนวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลาย ประกอบด้วยโครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสันติภาพ นำประเทศไทยกลับคืนสู่รากฐานทางวัฒนธรรม และส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสำเร็จของ โครงการได้รวมถึงการฟื้นฟูสถานที่ทางศาสนา การสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและการเรียนรู้หลากหลาย วัฒนธรรม และการส่งเสริมความเข้าใจทางศาสนาและวัฒนธรรม ข้อสังเกต การปรับตัวของสื่อเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณเพื่อความสอดคล้องและชัดเจน ตรวจสอบให้แน่ใจว่าเป้าหมายของแต่ละโครงการสอดคล้อง กับเป้าหมายระดับแผน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และปรับปรุงมาตรฐานการรายงานผล

แผนที่ 2 คือแผนการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง มีโครงการที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในกลุ่มประชากรต่างๆ ความสำเร็จคือ มีการใช้สื่อต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูล การสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายสื่อ การปลูกฝัง ความรู้สิทธิชาตินิยมและความรักชาติ และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ข้อสังเกตควรเน้นเนื้อหาและ กิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสาร สร้างการรายงานที่ครอบคลุม และปรับกลยุทธ์การ สื่อสารให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

แผนที่ 3 แผนการให้ความยุติธรรมและการชดเชยแก่ผู้ได้รับผลกระทบ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้น การเยียวยาทางจิตใจผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงและความยุติธรรมแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความ รุนแรง โดยรับรองว่าสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ โครงการประกอบด้วย ประเด็นการเยียวยาทั้งกายและใจตามหลักศาสนา บริหารความยุติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น เผยแพร่และฝึกอบรมหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศผลสำเร็จของแผนความช่วยเหลือ ทางการเงินแก่ผู้ได้รับผลกระทบ การส่งเสริมความยุติธรรมผ่านศูนย์ชุมชน การพัฒนาศักยภาพของ ผู้ไกล่เกลี่ย และการส่งเสริมความรู้และความเป็นธรรม ข้อสังเกต ควรกำหนดตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ แนวปฏิบัติ รวมทั้งต้องปรับและกำหนดตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียน ทั้งนี้แต่ละแผนได้ระบุความสำเร็จ ที่โดดเด่น แต่ยังมีส่วนที่ต้องมีการปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับคำจำกัดความของตัวบ่งชี้ การประเมินโครงการ การบูรณาการการปฏิบัติงาน และความสม่ำเสมอในการรายงาน นอกจากนี้ โครงการ ริเริ่มดังกล่าวยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงาน กลยุทธ์การสื่อสารแบบกำหนด เป้าหมาย และการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาในการจัดการกับความ ซ้ำซ้อนของจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1.2 แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564

มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีแผนย่อย 3 แผน คือ แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชุมชนที่หลากหลาย ส่งเสริมความเชื่อทางศาสนาที่ถูกต้อง และสนับสนุนให้กลับคืนสู่ถิ่นที่อยู่เดิม โดยมีตัวชี้วัดคือจำนวนตำบลที่อยู่อย่างสงบสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม สำหรับผลลัพธ์เกิดความสำเร็จในการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา จูงใจให้ประชาชนอยู่ในภูมิลำเนาเดิม สร้างศูนย์มรดกทางวัฒนธรรม และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน มีข้อสังเกตถึงแม้แผนนี้จะประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดอาจต้องมีการประเมินในเชิงลึกเพื่อการวัดผลเชิงคุณภาพ และจำเป็นต้องมีกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรม

แผนที่ 2 คือ แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเป้าหมายในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข และป้องกันการเผยแพร่ข่าวบิดเบือน สำหรับตัวชี้วัดคือเปอร์เซ็นต์ของประชาชนที่เข้าใจและไว้วางใจนโยบายและแนวปฏิบัติของรัฐในการแก้ไขปัญหา ผลลัพธ์คือมีการใช้สื่อต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัด และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับภาคส่วนต่างๆ สำหรับข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ: ประสบความสำเร็จอย่างมาก แต่จำเป็นต้องกระจายสื่อการสื่อสารและดึงดูดผู้คนให้มีส่วนร่วมในความพยายามของรัฐบาลในการแก้ปัญหา

แผนที่ 3 แผนงานอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รับประกันความยุติธรรมที่มีประสิทธิผล และเพิ่มทัศนคติเชิงบวกต่อการเยียวยาของรัฐ สำหรับตัวชี้วัดคือจำนวนตำบลที่ปราศจากข้อร้องเรียน ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานยุติธรรม และทัศนคติเชิงบวกต่อการเยียวยาของภาครัฐในกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง สำหรับผลลัพธ์ โดยมีการมอบเงินเยียวยาและความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นๆ ให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ พัฒนาระบบฐานข้อมูลค่าตอบแทน และมอบทุนการศึกษาแก่ผู้ได้รับผลกระทบ 6,842 ราย มีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน และประชาชนได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย มีข้อสังเกตคือ แม้ว่าแผนดังกล่าวเป็นแผนเชิงรุกและบรรลุผลในเชิงบวก แต่ก็มีข้อจำกัดเพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินได้รับการพิสูจน์ด้วยหลักฐาน และกระบวนการทางกฎหมายและความยุติธรรมมีความโปร่งใสและยุติธรรม

โดยพื้นฐานแล้ว แผนดังกล่าวมุ่งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของพหุวัฒนธรรม เพิ่มความเข้าใจในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ และการแทรกแซงของรัฐบาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และรับประกันความยุติธรรมและการชดเชยสำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ อย่างไรก็ตาม แต่ละแผนยังก่อให้เกิดข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการประเมินความสำเร็จในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การขยายกลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย และการสร้างความมั่นใจในความยุติธรรมและโปร่งใสในการมอบความยุติธรรม

5.1.3 ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดระดับแผนงานและระดับโครงการสำคัญที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ 1) แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 2) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้ง 3 แผนงานนี้แตกต่างกันภายใต้แผนบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2563 ซึ่งดำเนินงานโดย ศอ.บต. สำหรับแผนที่ 1 แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในชุมชน เน้นความเชื่อทางศาสนาที่แท้จริง และสนับสนุนการกลับคืนสู่ถิ่นกำเนิดดั้งเดิม ประกอบด้วยโครงการสำคัญคือ ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสันติภาพ อำนวยความสะดวกในการกลับคืนสู่สถานที่เดิม และส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็ง สำหรับผลการปฏิบัติงานจะเกี่ยวข้องกับการบูรณะสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนา สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการเรียนรู้หลากหลายวัฒนธรรม และสนับสนุนการแสวงบุญทางศาสนา มีข้อสังเกตคือ การปรับตัวบ่งชี้เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในระดับโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายระดับแผน และสนับสนุนการรายงานที่สอดคล้องกันในทุกหน่วยงาน

แผนที่ 2 คือ แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมส่งเสริมการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม โครงการสำคัญ “แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ร่วมกันดำเนินการ 14 หน่วยงาน สำหรับผลการดำเนินงาน ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ การซ่อมแซมบ้านผู้ด้อยโอกาส การพัฒนานาข้าวไร่ และการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ โดยมีข้อสังเกตการกำหนดคำจำกัดความที่ยังไม่ชัดเจนของประชากรเป้าหมายไว้ในตัวชี้วัด การพิจารณาปัจจัยภายนอกในตัวชี้วัดความสำเร็จ และใช้กลไกที่มีอยู่ เช่น สภาตำบลสันติสุข ในการขับเคลื่อนเสถียรภาพ

แผนที่ 3 แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการและส่งเสริมการทำงานในด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไร้รอยต่อ มีหน่วยงานภายใต้แผนงาน จำนวน 8 หน่วยงาน ตัวชี้วัดแผนงาน คือ ประชาชนมีรายได้ต่อหัว/ต่อปี เพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น การลงทุนเพิ่มขึ้น และการว่างงานลดลง สำหรับผลการดำเนินงาน การมุ่งเน้นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร การสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างตำบล การสร้างอาชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจ/การค้า/การลงทุน และการขยายสถานประกอบการทางการศึกษาสู่ชุมชน ทั้งนี้มีข้อสังเกตคือ ควรหลีกเลี่ยงตัวบ่งชี้ที่ทับซ้อนกับแผนอื่นๆ ตรวจสอบให้แน่ใจว่ากิจกรรมโครงการสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริง และกำหนดจุดเน้นและทิศทางที่ชัดเจนสำหรับแผนแต่ละแผนประกอบด้วยผลการปฏิบัติงานโดยละเอียด โครงการจำนวนมาก และหน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การสังเกตและข้อเสนอแนะเน้นถึงความสำคัญของตัวชี้วัดที่ชัดเจนและเกี่ยวข้อง การสำรวจความต้องการอย่างละเอียด การประเมินผลลัพธ์ และการหลีกเลี่ยงการทับซ้อนกันในความพยายามระหว่างแผนกและแผนต่างๆ

ผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติงานของ ศอ.บต. ในฐานะหน่วยรับงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ซึ่งได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวน 10,641.9103 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของ แผนบูรณาการเพื่อ แก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค โดยมี 53 หน่วยงานจาก 17 กระทรวง เป้าหมายสูงสุดคือการลดเหตุการณ์ความรุนแรงลง 20% เมื่อเทียบกับปี 2560 โดยใช้แนวทางหลัก 2 ประการ ได้แก่ ความมั่นคงและการพัฒนา โดยมีผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการ จำแนกเป็น 3 มิติ คือ มิติการบริหารภาครัฐ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างการพัฒนาบุคลากรและประสิทธิภาพการทำงาน มิติทางสังคมเป็นโครงการที่มุ่งเป้าไปที่ประชาชนทั่วไป กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มวัฒนธรรมและความเชื่อที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นที่การสร้างสันติภาพ การมีส่วนร่วม การเสริมสร้างเครือข่าย และความเข้าใจของรัฐ และมีมิติทางเศรษฐกิจเป็นโครงการที่มุ่งสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว การแก้กรรมสิทธิ์ที่ดิน การสร้างอาชีพ และการเพิ่มรายได้

จากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์พบว่า มิติทางสังคม เหตุการณ์ความรุนแรงและการบาดเจ็บล้มตายลดลงอย่างรวดเร็วมากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ของแผนบูรณาการ โดยเหตุการณ์ความรุนแรงลดลง 22.98% ต่อปี และการบาดเจ็บล้มตายลดลง 19.30% ต่อปี อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์รุนแรงมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น มิติทางเศรษฐกิจ GPP ต่อหัวใน 4 จังหวัด (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา) ลดลงอย่างต่อเนื่องในอัตรา ร้อยละ 2.4 ต่อปี โครงการเศรษฐกิจ 4 โครงการของ ศอ.บต. มุ่งยกระดับรายได้ชุมชน ปรับปรุงฐานเศรษฐกิจ และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ อย่างน้อย 39 ล้านบาทต่อปี และมีมติการบริหารภาครัฐ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสอบถามความคิดเห็นประชาชนจำนวน 137,589 คน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74.54 บ่งชี้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมจากแผนพัฒนาและปรับปรุง ประสิทธิภาพ

โดยสรุป ศอ.บต. ได้ดำเนินโครงการที่ใช้งบประมาณจำนวนมากในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อลดเหตุการณ์ความรุนแรง และยกระดับสังคมและเศรษฐกิจ โครงการต่างๆ แสดงให้เห็นผลลัพธ์เชิงบวก ในการลดความรุนแรงและการมีส่วนร่วมของชุมชน แม้ว่าจะมีการระบุนความท้าทายและพื้นที่สำหรับการปรับปรุง และข้อเสนอแนะสำหรับความพยายามในอนาคต

5.1.4 ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดระดับแผนงานและระดับโครงการสำคัญที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2564

แผนที่ 1 แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์พบว่า ตัวชี้วัดแนวทางกำหนดให้ (ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564) จำนวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ทำให้มุ่งเป้าหมายของ ผลสัมฤทธิ์ในเชิงปริมาณ หรือจำนวนตำบลมากกว่าคุณภาพ อย่างไรก็ตามพบว่า การจัดกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ส่วนใหญ่ประชาชนเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีเพราะทำให้ ประชาชนอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขภายใต้ความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ พบว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้น จึงมี ข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรเพิ่มตัวชี้วัดที่สามารถวัดในเชิงคุณภาพได้ โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

2) ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ได้รับการฟื้นฟู อนุรักษ์ โดยการสนับสนุนของภาครัฐ เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด ในการช่วยส่งเสริมในด้านเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม เนื่องจากผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าแผนงานสามารถส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ภายใต้ความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม

3) การสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญ กิจกรรมและโครงการของรัฐจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในทุกกระบวนการ การสร้างความสำเร็จให้กับ การดำเนินโครงการต่างๆ ควรให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่ต้นน้ำ ทำให้เกิดความไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นร่วมมือกับภาครัฐมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

แผนที่ 2 แผนงานสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับประชาชนสนับสนุน/มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ ยังไม่ชัดเจนว่าประเมินอย่างไร หรือรายงานไว้ส่วนใด นอกจากนี้รูปแบบการสื่อสารยังเน้นสื่อ offline เป็นหลัก ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับสื่อ online และยังพบว่าขาดการกำหนดตัวชี้วัดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในระดับแผนงาน ทำให้ไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4 ประชาชน ทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนและเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ ในประเด็นส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการศึกษาและความเข้าใจสังคมพหุวัฒนธรรมให้กับประชาชน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสาร online ให้มากขึ้น เนื่องจากมีประสิทธิภาพสูง (ต้นทุนต่ำ แต่ได้ผลมาก) การกำหนดในแผนงานควรมีการระบุการใช้สื่อดิจิทัลให้ชัดเจน ควรมีการจัดสรรงบประมาณไปใช้พัฒนาสื่อ online เพิ่มขึ้นสำหรับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับประชาชน

2) ในระดับแผนงานควรมีการกำหนดตัวชี้วัดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4

3) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ โดยเฉพาะประเด็นความเชื่อมั่นในนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของภาครัฐ ภาครัฐจึงควรเร่งดำเนินการสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่นต่อประชาชน ทั้งในระดับนโยบายและแนวทาง โดยใช้สื่อที่หลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งสื่อ offline และสื่อ online เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

แผนที่ 3 แผนงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ผลการประเมินพบว่ามี การร้องเรียนลดลง และความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานอำนวยความสะดวกของรัฐเพิ่มขึ้น แต่ขาดหลักฐาน ยืนยัน ในระดับแผนงานไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้ไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับเป้าหมายที่ 4 ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรมีการปรับปรุงการประเมินตามตัวชี้วัดของแผนงานอย่างแท้จริง เนื่องจาก ในรายงานพบว่าเป็นการประเมินในระดับโครงการ ในขณะที่ตัวชี้วัดตำบลเป้าหมายมีการร้องเรียนลดลง และความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานอำนวยความสะดวกของรัฐ ควรสามารถยืนยันด้วยหลักฐาน (evidence based)

2) ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในประเด็นต่างๆ นำมาสู่ความสันติสุขภายใต้สังคมนพหุวัฒนธรรม ควรพัฒนาบุคลากรของภาครัฐและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสร้างความเป็นธรรมในการใช้กฎหมาย ทำให้ประชาชนพึงพอใจและไว้วางใจเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเชื่อมั่นต่อภาครัฐ และการให้ความร่วมมือต่อการดำเนินการต่างๆ

5.1.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดระดับแผนงาน และระดับโครงการสำคัญที่ ศอ.บต. ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าภาพ ภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนที่ 1 แผนงานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ตัวชี้วัดที่มีทั้งตัวชี้วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพยังไม่เพียงพอต่อการประเมินในระดับแผนงาน การกำหนดจำนวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมนพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (183 ตำบล) ร้อยละ 35 ของตำบลเป้าหมาย ไม่เพียงพอต่อการประเมินแผนงาน ในขณะที่โครงการต่าง ๆ ดำเนินการได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้พบว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา องค์กรทางศาสนา โบราณสถาน สถานที่สำคัญทางศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และการมีส่วนร่วมในการออกแบบ/กำหนดแนวทางการเสริมสร้างความสงบสุขที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาพหุวัฒนธรรม กิจกรรมฮัจญ์ กำหนดเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ และครบพัฒนาทุกด้านเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้เกิดสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ ตัวชี้วัดโครงการสำคัญกับโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการทั้ง กอ.รมน.ภาค 4 สน. และสำนักงานพระพุทธศาสนา ยังไม่สอดคล้องกันกับเป้าหมาย จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรปรับตัวชี้วัดให้มีทั้งตัวชี้วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เพียงพอต่อการประเมินในระดับแผนงาน เนื่องจากการกำหนดจำนวนตำบลที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมนพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (183 ตำบล) ร้อยละ 35 ของตำบลเป้าหมาย ไม่เพียงพอต่อการประเมินแผนงาน นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงตัวชี้วัดโครงการสำคัญกับโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการที่ยังไม่สอดคล้องกันกับเป้าหมาย เช่น เป้าหมายกำหนดไว้ว่าสามารถลดจำนวนพระสงฆ์ย้ายออกนอกพื้นที่แต่ในตัวชี้วัดไม่ได้กำหนด

2) ควรส่งเสริมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้แผนงานอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา และประเพณีท้องถิ่นเฉพาะในพื้นที่ได้รับการฟื้นฟูวัฒนธรรม การอนุรักษ์โดยการสนับสนุนของภาครัฐ กิจกรรมทางศาสนา และองค์กรทางศาสนาในพื้นที่ได้รับการทำนุบำรุง ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ ส่งเสริมการศึกษาพหุวัฒนธรรม กิจกรรมฮัจญ์ กำหนดเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ และครบพัฒนาทุกด้านเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้เกิดสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนที่ 2 แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลายๆ โครงการที่มาจากหลายหน่วยงานพบว่ามีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้การกำหนดจำนวนตำบลมีความมั่นคง มั่งคั่ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ร่วมกันในวิถีพหุวัฒนธรรม จำนวน 70 ตำบล (282 ตำบล) นั้นไม่ชัดเจนว่าเป็นตำบลเดิมที่เคยดำเนินโครงการมาก่อนในปีงบประมาณที่แล้วซึ่งเป็นพื้นที่เดิมหรือเป็นพื้นที่ใหม่รวมกับพื้นที่เดิม ภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริมโครงการด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนา ระบบสาธารณสุขภาค ส่งเสริมอาชีพ เพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายของประชาชน การดูแลให้ความรู้

ทางอาชีพแก่ผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ การส่งเสริมด้านกีฬา สุขภาพ และเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือภัยแทรกซ้อนในรูปแบบอื่น ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังน้อย ภาครัฐควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น จะทำให้ประชาชนมั่นใจถึงความเป็นตัวแทนและปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า จำนวนรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 75 เป็นการเพิ่มในเชิงจำนวนระดับครอบครัว แต่ไม่ทราบว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยเท่าใด มีการดำเนินโครงการต่างๆ จากหลายหน่วยงานหลาย ๆ โครงการเน้นไปมิติของเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ไม่พบรายงานจำนวนครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. ให้มีจำนวนลดลงถึง 6,000 ครัวเรือน จากรายงานที่รายงานว่า ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ภาวะพึ่งพิง ผู้พิการ จำนวน 158,484 ราย (ร้อยละ 100) นั้น เป็นตัวเลขที่สูงมากในการตรวจเยี่ยมพื้นที่ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ปัญหาหนึ่งของนาร้างที่มีการศึกษาและสำรวจคือ คนรุ่นใหม่ไม่สนใจการทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีโครงการสร้างแรงจูงใจให้กับเยาวชน โดยเฉพาะบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่มีงานทำให้หันมาทำงาน หรือเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตร นอกจากนี้บางโครงการยังขาดความต่อเนื่องหรือการต่อยอดโครงการ จากสภาพดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) หลายๆ โครงการ พบว่ามีกลุ่มเป้าหมายเดียวกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อน ควรมีการบูรณาการ ของหน่วยงานจะทำให้เกิดประสิทธิภาพของโครงการมากขึ้น เนื่องจากประหยัดทรัพยากรเงิน คน และเวลา

2) เนื่องจากไม่ชัดเจนว่าเป็นตำบลเดิมที่เคยดำเนินโครงการมาก่อน ในปีงบประมาณที่แล้วซึ่งเป็นพื้นที่เดิม หรือเป็นพื้นที่ใหม่รวมกับพื้นที่เดิม การทำให้ตัวชี้วัดชัดเจนจะทำให้เห็นพัฒนาการ หากเป็นพื้นที่เดิมจะต้องเพิ่มความเข้มข้นของตัวชี้วัด หรือเพิ่มจำนวนตัวชี้วัดในมิติอื่นให้ครอบคลุม

3) โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตัวชี้วัดที่ 1 ควรกำหนดตัวชี้วัดของรายได้เพิ่มเข้าไปด้วย เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 10 จากรายได้เพิ่มเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเป็นต้น นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานเห็นชัดว่าจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย อย่างไรก็ตามยังไม่พบรายงานจำนวนครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. ให้มีจำนวนลดลงถึง 6,000 ครัวเรือน ทั้งนี้ ควรกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สรุปรายงานตามตัวชี้วัดดังกล่าว และอาจเทียบกับปีหรือหลายปีที่ผ่านมามาประกอบเพื่อให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง

4) การที่มีพื้นที่นาร้างเกิดขึ้นเกิดจากหลายสาเหตุ สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ ไม่มีคนทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมการข้าว และกรมพัฒนาที่ดิน ควรมีการศึกษาสาเหตุของการทิ้งนาให้เป็นนาร้าง อาจแก้ไขปัญหาค้นหาได้รอบด้านมากขึ้น นอกเหนือจากการปรับปรุงคุณภาพดินเพียงอย่างเดียว และปัญหาหนึ่งของนาร้างที่มีการศึกษาและสำรวจคือ คนรุ่นใหม่ไม่สนใจการทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีโครงการสร้างแรงจูงใจให้กับเยาวชน โดยเฉพาะบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่มีงานทำให้หันมาทำงาน หรือเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตร

5) บางโครงการยังขาดความต่อเนื่องหรือการต่อยอดโครงการ ภาครัฐจึงควรสานต่อโครงการให้ประสบความสำเร็จ และโครงการควรลงถึงระดับหมู่บ้านเพื่อให้เข้าถึง ปัญหาและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง โครงการควรปรับรอบการดำเนินงาน หรือกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่ม

แผนที่ 3 แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนงานนี้มีหน่วยงานรับผิดชอบสองหน่วยงานคือ กรมทางหลวงชนบท และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งพบว่ากรมทางหลวงชนบท รับผิดชอบก่อสร้างเส้นทางรวม 40 โครงการ (โครงการใหม่ 36 โครงการ และรายการผูกพันเดิม 4 โครงการ) การจัดสรรงบประมาณควรให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ผลการประเมินไม่พบผลการรายงานรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปีของโครงการดังกล่าว จึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าเมื่อดำเนินโครงการไปแล้วรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ ประชาชนเสนอแนะให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ให้ดำเนินการได้จริง ให้ภาครัฐช่วยจัดหางานให้กับนักศึกษาจบใหม่ แก้ไขปัญหาการค้าพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะราคายางพารา อบรมให้ความรู้ส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในระยะยาว การอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานปีละ 800 คน อาจไม่เพียงพอในการยกระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นสิ่งสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะรายได้เฉลี่ยครอบครัวต่อปี หากเพิ่มงบประมาณและกำลังคนให้กับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้สามารถพัฒนาฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น (จากเดิมปีละ 800 คน) รวมทั้งทรัพยากรอื่นที่จำเป็นเพื่อเพิ่มศักยภาพมากขึ้น น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

2) ควรมีการรายงานรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปีของโครงการ เพื่อให้สามารถทราบได้ว่าเมื่อดำเนินโครงการไปแล้วรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่

3) ภาครัฐควรช่วยจัดหางานให้กับนักศึกษาจบใหม่ แก้ไขปัญหาการค้าพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะราคายางพารา อบรมให้ความรู้ ส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในระยะยาว

แผนที่ 4 แผนงานอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ตัวชี้วัดโครงการขาดการแสดงให้เห็นการมีลักษณะพัฒนาการ เช่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ขาดข้อเสนอแนะกับผู้ร่วมโครงการ/ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนารูปแบบเพื่อการแก้ไขเยียวยาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบ นอกจากนี้ โครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา เป็นโครงการสำคัญที่ได้จัดสรรงบประมาณ รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่มองว่า การอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นต่างๆ ช่วยทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ แต่ภาครัฐยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นต่อมาตรการ สิทธิประโยชน์ในการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วม จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) โครงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจตามหลักศาสนา ควรปรับตัวชี้วัดโครงการให้มีลักษณะพัฒนาการ เช่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

2) ควรมีข้อเสนอแนะกับผู้ร่วมโครงการ/ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบเพื่อการแก้ไขเยียวยาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบ

3) สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมโดยมีตัวแทนประชาชนทุกภาคส่วน ในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม การเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ

แผนที่ 5 แผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล สภาพปัญหาสำคัญ คือ ทักษะและแรงจูงใจในการบริการสาธารณะ แม้การพัฒนาทักษะในงานเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญ แต่สิ่งสำคัญไม่แพ้กันคือ แรงจูงใจบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นจิตบริการของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนในฐานะผู้รับบริการ ขาดการพัฒนาผู้นำในองค์กรทั้งในระดับต้น ระดับกลาง ควรมีโครงการคือแรงจูงใจบริการสาธารณะ (public motivation) ซึ่งเป็นจิตบริการของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนในฐานะผู้รับบริการ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาผู้นำในองค์กรทั้งในระดับต้น ระดับกลาง รวมทั้งการทำงานเป็นทีม

5.1.6 ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของ ศอ.บต. ในฐานะหน่วยรับงบประมาณ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ศอ.บต. ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็นโครงการในแนวทางด้านความมั่นคง จำนวน 2 โครงการ 2 รายการ และโครงการในแนวทางด้านการพัฒนา จำนวน 6 โครงการ 18 รายการ

จากการศึกษา พบว่าในเรื่องการสื่อสารขาดการรายงานผลกระทบในระดับนานาชาติ ในขณะที่โครงการสนับสนุนการดำเนินงานสานใจไทยสู่ใจใต้ ขาดการประเมินผลกระทบของโครงการจากการเทียบกับการดำเนินการปีที่ผ่านมา การส่งเสริมกิจกรรมและโครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรมแม้จะทำอย่างต่อเนื่อง แต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและต่อเนื่องในการสื่อสาร ประชาชน ด้วยงบประมาณจำนวนมากยังขาดการคำนวณความคุ้มค่า โครงการอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ขาดการติดตามประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ ในขณะที่โครงการค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังขาดการติดตามผู้ได้รับการเยียวยา ทำให้อาจไม่สามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบ การลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และจำกัดพื้นที่การเคลื่อนไหวทางสังคม จิตวิทยาของผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่นั้น ยังขาดข้อมูลสนับสนุนข้อสรุป ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินโครงการ การขยายผล การพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริและพระยุคลบาท พบว่าจำนวนผู้มีงานและรายได้ยังไม่มากพอ อาจไม่มีความคุ้มค่าการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ โครงการบริหารจัดการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าส่วนราชการไม่ให้ความสำคัญ เนื่องจากมักจะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมที่ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบหลัก ทำให้ขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีโครงการที่ได้ประเมินผลที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะโครงการภายใต้แนวทางด้านพัฒนา

1) ควรมีการรายงานผลกระทบในระดับองค์กรนานาชาติได้ว่ามีมุมมอง หรือการดำเนินกิจกรรมอะไรที่เป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินโครงการ เช่น มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง การจัดกิจกรรมบรรยายมุมมองต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้ น่าจะทำให้เห็นทิศทางการเคลื่อนไหวที่เป็นผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

2) ควรมีการวางแผนติดตามเพื่อดูผลกระทบที่เกิดจากโครงการสนับสนุนการดำเนินงานสานใจไทยสู่ใจใต้ หรือควรมีการประเมินผลกระทบของโครงการจากการเทียบกับการดำเนินการปีที่ผ่านมา

3) ควรส่งเสริมกิจกรรมและโครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม เนื่องจากผลผลิตของโครงการสื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางภาษาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ภายใต้หลักคิด สื่อดี พื้นที่ดี และภูมิคุ้มกันดี เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก ครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในตำบลขยายผลสู่ชุมชนรวมจำนวนเด็ก ครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในชุมชนที่ทำกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ ควรมีการจัดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เข้าใจหลักการน่าจะทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น และหากสามารถแสดงจำนวนการจัดกิจกรรมเชิงพื้นที่ได้ ก็จะทำให้มองภาพการจัดกิจกรรมชัดเจนมากขึ้น

4) โครงการสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากสามารถรายงานการได้รับสื่อช่องทางต่างๆ เพื่อคำนวณความคุ้มค่า และสารถึงกลุ่มเป้าหมาย จะทำให้สามารถออกแบบการประชาสัมพันธ์และใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

5) โครงการอำนวยความสะดวกธรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ควรมีการติดตามประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ รวมทั้งการให้มีผู้เข้าร่วมอบรมจากทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น เช่น ภาคประชาสังคม ประชาชนและเยาวชน และพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจในขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้ปฏิบัติงานได้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสูงสุด

6) โครงการค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการติดตามผู้ได้รับการเยียวยาต่อไป จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาหรือตรงตามความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบยิ่งขึ้น

7) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านชุมชนและตำบล จากรายงานที่รายงานผลลัพธ์ว่าลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และจำกัดพื้นที่การเคลื่อนไหวทางสังคม จิตวิทยาของผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่นั้น ควรให้ข้อมูลสนับสนุนข้อสรุปดังกล่าว จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินโครงการ

8) โครงการขยายผลการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริและพระยุคลบาท เป็นโครงการที่มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ควรเพิ่มจำนวนผู้มีงานและรายได้จะทำให้เกิดความคุ้มค่าการดำเนินโครงการ ซึ่งอาจสำรวจ ติดตาม โดยเฉพาะคนที่ยังไม่มีงานทำว่าเกิดจากสาเหตุใด เพื่อจะนำไปออกแบบและปรับปรุงโครงการต่อไป

9) โครงการสนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสทางสังคม โครงการประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างโอกาสทางสังคม เป็นโครงการที่ควรให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นโครงการที่จะทำให้เด็กที่ด้อยโอกาสในสังคม ได้มีโอกาสและช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต ทำให้ไม่เกิดปัญหาหรือภาระทางสังคม

10) โครงการขับเคลื่อนแนวทางวิถีชุมชนสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นโครงการที่ดี เนื่องจากสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ ควรจะเพิ่มจำนวนเป้าหมายเนื่องจากในรายงานแสดงให้เห็นถึงการได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ในปีงบประมาณต่อไปควรเพิ่มจำนวนครัวเรือนมากขึ้น และครอบคลุมในหลายๆ พื้นที่

11) โครงการพัฒนารัฐกิจฮาลาล การดำเนินการตามโครงการนี้หากมีผู้ประกอบการมากขึ้น จะสามารถสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตดีขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม โครงการนี้มุ่งเน้นผู้ประกอบการเป็นหลัก ไม่ใช่ประชาชนทั่วไป

12) โครงการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล มีข้อเสนอแนะคือ

(1) โครงการบริหารจัดการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการวิเคราะห์ปัญหาจะพบว่า ส่วนราชการภายใต้แผนบูรณาการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ด้านการพัฒนา) มักจะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมที่ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบหลัก ทำให้ขาดความต่อเนื่อง คอ.บต. จะต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องส่งผู้รับผิดชอบหลักเข้าร่วม

(2) โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รัฐและบุคลากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาพนักงานราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นที่เริ่มปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นวิถีอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะข้าราชการบรรจุใหม่ ตลอดจนนโยบายสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐไปจนถึงพัฒนาผู้บริหาร

(3) โครงการประสาน เร่งรัด ผลักดัน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการ โดยภาพรวมของการเบิกจ่ายของหลายโครงการไม่เป็นไปตามแผน ควรมีการติดตามการดำเนินงานและการเบิกจ่ายเป็นรายไตรมาส

5.2.2 ข้อเสนอแนะจำแนกตามมิติความมั่นคง พัฒนา และความเชื่อมั่น

1) มิติความมั่นคง มีข้อเสนอแนะ

(1) ปัญหาของทั้งสองโครงการที่มีร่วมกันคือ บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในปีงบประมาณถัดไป คาดว่าสถานการณ์นี้จะยังคงอยู่ การออกแบบโครงการควรมีแผนรองรับอย่างเหมาะสมทั้งสองโครงการ

(2) โครงการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาภัยแทรกซ้อนนั้น ควรมีการดำเนินการเชิงรุกให้กับกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการตติยาเสพติดมากขึ้น เพราะกลุ่มเป้าหมายที่นำมาเข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติด การดำเนินการจึงเป็นการแก้ปัญหามากกว่าป้องกัน นอกจากนี้ ควรสำรวจผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ว่ามีจำนวนทั้งหมดเท่าใด จะทำให้วิเคราะห์ได้ว่าคิดเป็นร้อยละเท่าใดของจำนวนทั้งหมด และเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งจะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ

2) มิติการพัฒนา มีข้อเสนอแนะ

(1) โครงการบริหารจัดการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รัฐและบุคลากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการประสาน เร่งรัด ผลักดัน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการ ยังไม่สามารถตอบเป้าหมายโดยรวมของแผนงานได้ เนื่องจากตัวชี้วัดไม่สะท้อนเป้าหมายรวม ควรปรับปรุงตัวชี้วัดให้ตอบเป้าหมายรวม โดยตัวชี้วัดควรเป็นตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

(2) การขอเครื่องหมายฮาลาลกระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดยะลา เป็นหลัก ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีน้อยมาก และจังหวัดสงขลาไม่มีเลย ทั้งที่สองจังหวัดนี้จะเป็นศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล เช่นนี้ คอ.บต. ควรต้องตรวจสอบดูว่าเกิดจากสาเหตุใด เพื่อที่จะได้วางแผนในการดำเนินโครงการในปีงบประมาณถัดไป

3) มิตติความเชื่อมั่น มีข้อเสนอแนะ

ประชาชนในทุกพื้นที่ที่มีความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือจำเป็นเร่งด่วนคือ เรื่องลดภาระค่าครองชีพ/ราคาสินค้า การมีงานทำและรายได้ และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นเรื่องปากเรื่องท้องและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน การแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว และสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องถูกบรรจุในแผนการพัฒนาและโครงการพัฒนา

5.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) นโยบายด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคง

- ภาครัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาค่าครองชีพ สินค้าแพง การว่างงานของประชาชน และให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง เร่งแก้ปัญหาหาเสพติดควรมีการทบทวนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พนม.) เนื่องจากเป็นโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการในระดับหมู่บ้าน มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน สร้างความเข้มแข็งในระดับหมู่บ้านให้ยั่งยืน ประชาชนได้รับประโยชน์

- ควรพัฒนาและส่งเสริมทั้งด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจ พืชพลังงาน การเลี้ยงสัตว์พื้นถิ่น โดยการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังเพื่อสร้างมูลค่า เช่น ไข่เบตง การส่งเสริมพลังงานทางเลือก ด้านบุคลากรบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย หากจุดเด่นเพื่อเพิ่มจุดขายให้กับพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางสร้างรายได้เสริมจากทรัพยากรที่มีอยู่

- ควรกำหนดนโยบายการพลิกฟื้นนาร้างเพื่อสร้างมูลค่า เนื่องจากพบว่าในพื้นที่ที่มีพื้นที่รกร้างว่างเปล่าจำนวนมาก หน่วยงานภาครัฐควรมีการศึกษา สร้างระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ มีการวางแผนการสร้างมูลค่าให้กับพื้นที่นาร้างให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ กรมการข้าว และกรมพัฒนาที่ดิน ควรมีการศึกษาสาเหตุของการทิ้งนาให้เป็นนาร้าง อาจแก้ไขปัญหาได้รอบด้านมากขึ้น ทุ่งคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจการทำนา หรือการเกษตรจากพื้นที่นาร้าง โดยเฉพาะบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่มีงานทำให้หันมาทำการเกษตรยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการทำการเกษตร ตามหลักการทำน้อยได้มาก

- ยกกระดับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นน่าจะมีส่วนช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะโครงการที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ กรมทางหลวงชนบท และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทาง เพราะเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในการขนส่งสินค้าของประชาชน และส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน แรงงานภาคเกษตรอย่างทั่วถึง เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย

2) นโยบายด้านสังคม

- ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง แก้ปัญหาด้านอาชีพ การศึกษาของผู้สูงอายุ รัฐให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายผู้สูงอายุ 70 ปี ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ควรเน้นส่งเสริมอาชีพกลุ่มเปราะบางให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในระยะยาว มีการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีรายได้และสามารถเลี้ยงตัวเองได้ สนับสนุนเลี้ยงไก่ไข่ให้กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ อาจมีการจัดตั้งกองทุนสำหรับกลุ่มเปราะบางเป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรหลานดูแล คนเหล่านี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสำรวจ และรวบรวมเพื่อสร้างฐานข้อมูล เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มเปราะบางแต่ละกลุ่ม

- การสร้างการร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีจำนวนมาก และเป็นแหล่งขององค์ความรู้ วิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี การสร้างการร่วมมือในด้านต่างๆ ทำให้เกิดการนำต้นทุนดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น

3) นโยบายด้านการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

- ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากหลายโครงการมีความซ้ำซ้อนทั้งพื้นที่และประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ควรมีการออกแบบการทำงานอย่างบูรณาการแบบหลายภาคส่วนอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

- ระบบงบประมาณ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน (performance) ควรมีการจัดลำดับความสำคัญของแผนและโครงการ (priority) เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณได้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของประชาชน ขณะเดียวกันควรมีระบบการติดตามและมาตรการการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะหน่วยกำกับและติดตามจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้จ่ายเป็นไปตามแผน ไม่เร่งรัดการใช้จ่ายในตอนปลายปีงบประมาณ

- คอ.บต. ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผลผลิต (output) ของหน่วยงานต่างๆ ที่ได้จัดสรรงบประมาณให้ไป และผลผลิตดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดทำข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (service delivery agreement: SDA) ที่จัดทำขึ้นระหว่าง คอ.บต. กับรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี การบริหารงบประมาณควรเป็นการบริหารจัดการแบบปรับตัวได้ (adaptive management) และยึดหลักธรรมาภิบาล (good governance)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์. (2562). *ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 – 2557 ไปสู่การปฏิบัติ*. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2558). *โครงการประเมินผลการใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548*. รายงานวิจัย.
- คำสั่งนายกรัฐมนตรี. (2564, 29 กันยายน). เรื่อง *การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 18/2564.
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). *การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชูเกียรติ รักบำเหน็จ. (2563). *คู่มือการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ*. สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร.
- นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า & คณะ. (2554). *วิจัยและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563*. รายงานวิจัย.
- เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2549). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2563). *พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2553*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 127 ตอนที่ 80 (ก).
- วิเชียร แข็งขัน. (2561). *การบูรณาการงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2537). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2558). *โครงการสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า*. รายงานวิจัย.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). *เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2525). *อ้างอิงในบทความของ จำเนียร สุขหลาย & คณะ. แบบจำลองความไม่สอดคล้องกัน*. ในรวมบทความทางการประเมินโครงการ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2547). *การประเมินโครงการแนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงบประมาณ. (2564). *คู่มือการทบทวนเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ การให้บริการ ผลผลิต/โครงการ และตัวชี้วัดผลสำเร็จของหน่วยรับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*.
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2566 - 2570)*

ภาษาอังกฤษ

Yamane, T. (1970). *Statistics: An introductory analysis*. Harper & Row Publishers.

Baht, B. A. (2019). Formative and summative evaluation techniques for improvement of learning process. *European Journal of Business & Social Sciences*, 07(05).

Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., & Worthen, B. R. (2011). Program evaluation: *Alternative approaches and practical guidelines (4th ed.)*. Pearson.